

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Jonstoni Historia Naturalis

Ioannis Ionstoni|| Theatrvm|| Vniversale|| De Avibvs

Jonston, Jan

Heilbrunna, MDCCLVI.

VD18 90528921

Historiae Natvralis De Avibvs Liber II. De Auibus Phytiiuoris.

urn:nbn:de:gbv:45:1-11068

HISTORIAE NATVRALIS DE AVIBVS

LIBER II.

De Auibus Phytioris.

TITVLVS I.

De Auibus Graniuoris non Canoris.

C A P V T I.

De Pulueratricibus Syluestribus.

ARTICVLVS I.

De Pauone.

Absoluta auium carniuo-
rarum historia, ad phyti-
uoras pergendum est,
inter quas pulueratrices
tam syluestres, quam do-
mesticae primo occur-
runt. Inter illas primus *pauo* propter
exquisitum pennarum *a* uer et gem-
mantes *b* colores, quos aduerso ma-
xime sole, quia sic fulgentius radiant,
expandit, lunonium incesum, in-
genium, de quo insequentibus singu-
lare et magnum apud ueteres aestimi-
um, occurrit. Athenis *c* statuto pretio
singulis nouiluniis per annos XXX.
spectabatur, multi Lacedaemone
et ex Thesalia spectatum conflue-
bant. Alexander *†* uisus iis apud Indos
grauissimas in eum, qui occideret,
poenas constituit. Tiberius *d* ob
subtractum *e* uiridario unum ca-
pite multauit. In Lybia si quis tan-
tummodo laedisset, non impune
ferebat, si Eustathio credimus.
Quod si *pretium* species, mille
drachmis marem et foeminam uen-
ditos fuisse *e* Antiphon scripsit et
tempore Varronis *f* oua earum de-
nariis uacuebant quinis, ipsi fac-
ile quinquagenis, grex centenarius
facile quadraginta millia sestertia
reddebat, ut quidam Albatus aie-
bat, si in singulos ternos exegisset
pulos, perfici sexagena potuisset.
Dicitur et *g* Medica, *b* Persica, *i*
lunonis et *k* picta auis.

Diuerſitas illorum a colorum in-
primis et loci diuerſitate ſumitur.
Noſtrates ſatis ſunt noti. In Terra
Firma quidem uentre et pectore ni-
gris, caetera ſauii, alii pectore et
uentre ſauii, caetera nigri conſpi-
ciuntur. In Curiana regione ſunt
ſylueſtres, qui per nemora uagan-
tur et adeo uiles ſunt, ut unica
duntaxat uendantur acu, alibi in
paluſtribus inueniuntur. Quod fiet
ſexum attendamus, foemina mare
multo minor eſt neque in cauda oculoſ
illoſ gerit, laponenſem ſi excipias,
quae quatuor in uropygio obtinet.

Placet maris et foeminae *descrip-
tionem* exhibere. Mas igitur ca-
pite, collo et pectoris initio inten-
se caerulei seu sapphirini coloris est.
Caput pro corporis proportione ha-
bet exiguum et quodammodo ser-
pentinum maculis duabus oblon-
gis candidis, quarum una oculos
superequitat, altera breuior, at lon-
ge crassior subiacet, ornatum.
Apicem in uertice e nudis quodam-
modo scapis tenerrimis, uiridescen-
tibus in summitate eiusdem coloris
liliorum flores ferentibus con-
spicuum. *Rostrum* candicat et in-
signiter hiat. *Collum* est longiuscu-
lum tenue et exile. *Dorsum* ex al-
bo cinereum maculis atris trans-
uersalibus conuersum. *Cauda* in
duas quasi diuiditur. Non longio-
ribus

G 3

ribus,

a Lucian.
de domo.
b Plin. H.
N. l. 10.
c. 20.
Varrol. 3.
de re rust.
c. 6.
Oppian. l. 2.
Lucret. l.
2. de Na-
tura re-
rum.
c Aelian.
de Animal.
l. 5. c. 21.
† Ael. l. c.
d Sueton.
in Tiber.

ein Orat.
contra E-
rafist.
fl. 3. de re
rust. c. 6.

g. Suidas.
h. Aristoph.
in Anib.

ribus, quae ex dorso prope podicem oriuntur, pennae in rotam extensis, minores quaedam eaeque fuscae non rigent, sed, ut in reliquis aubus extensae conspiciuntur, datas, ut longiores sustinerent, crederes. Oculi τὰ πλέη quatuor circulis, aureo, castaneo, uiridi et sapphirino constant et uarios ad solem obuersae colores iaciunt. In foemina pauca colorum conspiciuntur uarietas. Alae totae, dorsum, uenter, coxae ac pedes coloris sunt fusci ad cinereum uergentis. Capitis uertex et apex eiusdem coloris, in uertice tamen aliquot maculae exiguae, ueluti puncta uirescentia interferuntur etc.

Quantum ad locum, in Asia suis se inuectitios *m* Theophrastus auctor est, transmarinos *n* Varro. Babylonia *o* multos pulcriore, quam alibi uarietate aluit. Media gulosis *p* celebratos. Ex Asia in Graeciam *†* primum, Samum imprimis, unde Samii tanquam praestantiores *q* commendantur, post in Italiam et alias oras delati sunt. Athenis in pretio fuisse superius dictum. Romae tempore *r* Athenaei plures fuere, quam coturnices. In Suetia, quoque Ostrogothia et apud Normannos in agro Lexouienfi aluntur. Amant edita *loc*a, pascuntur tamen cum gallinis et gallinarum sub uesperam simul repetunt.

Summa ipsis *coeundi* cupiditas. Masculus *s* quinque foeminas desiderat et, ni adsit alia, incubantem inuadit ac oua frangit. Agnoscitur inruisse libido, *t* quoties circa se amictum caudae gemmantis incuruat et singularum pennarum capita occulta locis suis exerit cum stridore procurrens. Accenditur eadem, si leuiter tostam fabam tepidamque ieiunis quinto quoque die exhibeas, *coeunt* ab Idibus Februarii *u* ad Martium, uere praesertim, locis fere apricis, cum fauonii spirare coeperunt. *Partus* a trimatu obuenit, cum uarii colores funduntur, breui a coitu agitur tempore. Ter is anno a foeminis, quae non incubant, editur: at, quae fouent oua, totum tempus

foecunditatis aut excludendis aut etiam educandis pullis consumunt, ita ut uere semel in anno parere *y* Aristoteles dixerit. De numero *ouorum* non consentiunt auctores. Aristoteles octona in primiparis numerat, duodecim aut paulo pauciora in aliis nec ista continuatis, sed binis ternisue interpositis diebus ponuntur. Alii primo anno unum et alterum, sequenti quaterna quinaue, caeteris duodena edere uolunt nec hic numerus transscenditur. Quae *ter* *z* pariunt, earum primus partus *z* Columella *la* *l. c.* quinque ouorum est, quatuor secundus, trium aut duorum tertius. In Temistana uiginti imo triginta aliquando enituntur. Concipiunt tamen *et a sine coitu* et oua zephyria seu *ὄρνις* gallinarum more, non *b* plura tamen duobus ponunt. Ut commodius excludantur gallinis, sed non Rhodiis supponi possunt, recentiora, luna nonaria existente, hoc est, *c* nouem a primo lunae incremento diebus. Commodius inquam. Nam et mas seu libidine turgens seu incubandi flagrans desiderio illa interdum frangere solet, ideo a foemina celantur et, quia foemina non continue duorum dierum *d* interuallo incubat, refrigerata infoecunda euadunt.

Aetas ipsis *e* uiginti annorum tribuitur. Indicus *f* centum memoratur uixisse. Volatu parum ualent, seu, quod uropygium flecti ineptum obtineant seu, quod longitudine caudae et corporis grauitate premantur.

Voces si attendas, Philomelae auctor eas pupillare dixit, Varro a uoce sua dictos tradit.

Si ingenium incesum suum ita componit, ne maculetur, pullus adhuc, si madescit (sive Alberti refero) moritur. Laudatus *i* gemmantem expandit colores, aduerso maxime sole, quia sic fulgentius radiant, simul umbrae quosdam repercussus caeteris, qui in opaco clarius micant, conchata quaerit cauda omnesque in acervum contrahit pennarum, quos spectari gaudet, oculos. Si tacitus *k* spectes, recondit suas opes.

Locus.

m Plin. II.

N. l. 10.

c. 29.

n Varro de

rer. rust. l. 3.

c. 6.

o Diod.

Sicul. l. 2.

c. 53.

Rhodig.

Antiq.

lect. l. 1.

c. 10.

p Clemens

Alexand.

in Paedag.

gogo.

† Ael. l. 5.

de An-

mal. c. 21.

q Gellius l.

7. Noct.

Artic. c. 16.

r Athen.

Dipn. l. 14.

Generatio-

s Columel-

lal. 8. de re

rustica

c. 11.

† Pallad. l.

1. de reru-

stic. c. 28.

u Columel.

et Pallad.

l. c.

x Aelian.

l. 5. c. 32.

Columella

l. 5. c. 32.

y H. Al.

c. 11.

z Colum.

la l. c.

a Aelian.

l. 5. c. 32.

b Arbo-

naeus Di-

nops.

c Colu-

mella.

d Aelian.

de Ani-

mal. l. 5.

c. 32.

Aetas.

e Arist. H.

Al. l. 6. c. 9.

f Aelian.

de anim.

l. 11. c. 33.

Vox.

Ingeni-

um.

i Plin. H.

N. l. 10.

20.

k Ouid. l.

2. de art.

amandi.

Gallopauo . Mas . Cum . Orizæ .
Welscher han

Tab. XXIV.

Gallina India . Cum .
Ovis Eius

Phasianus

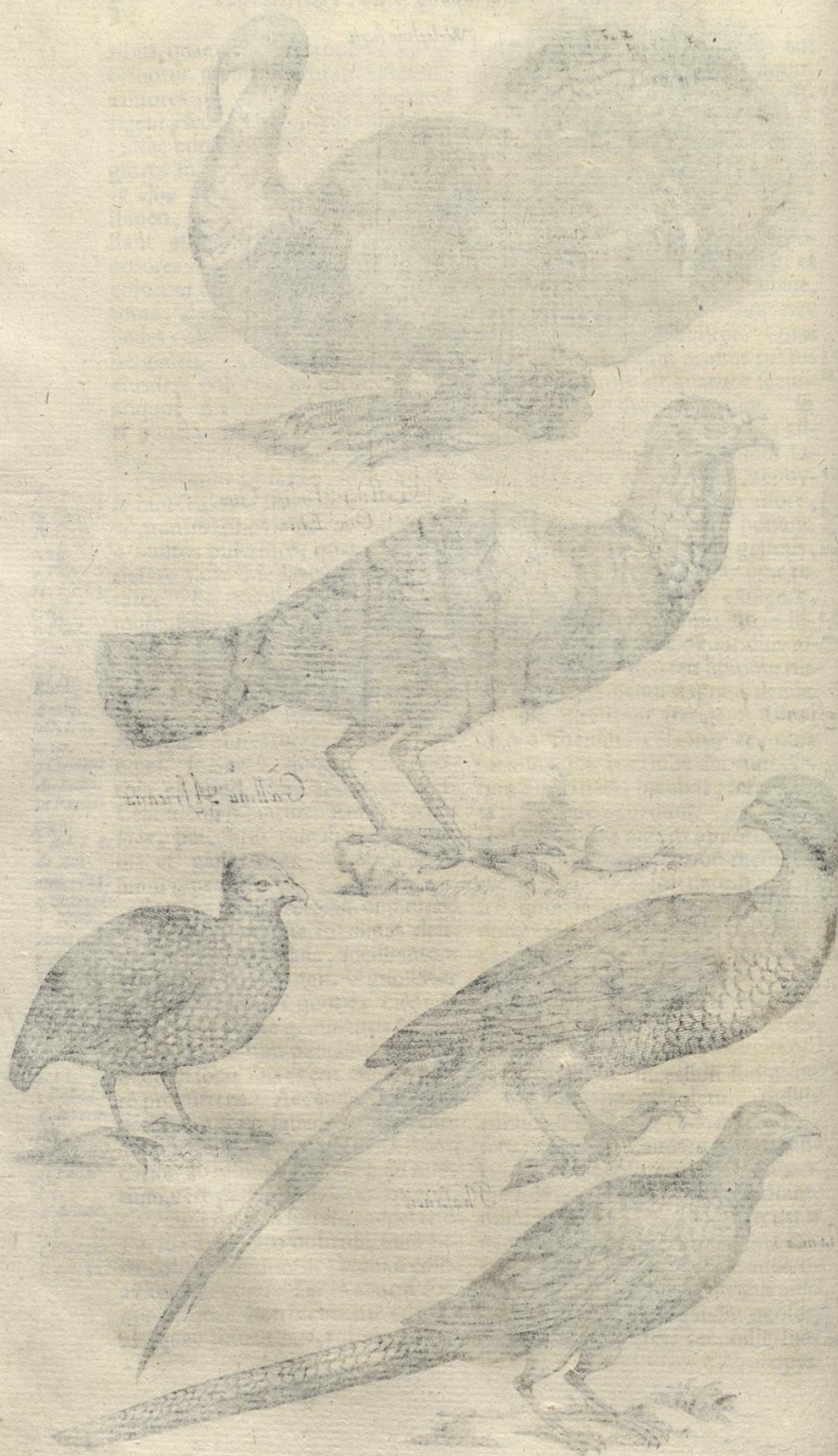
Gallina Africana

Phasianen

Phasianus

Adrian
11. H.
c. 11.

Morbi

m Plin.
N. l. 10
c. 20.

Præfa-
gium.

n Miza
in E. be
text. 1.
c. 43.

V. sus.

a Cap.
Nauig
b In f
brica
Muna
tom. 3
cit. Al
dron.
Aldro
Ornith
13. c.

opes. Refrigerationis indigus, passis pennis et in anteriorem reflexis corpus suum operit, ingruente a tergo uento, alas pandit et suaues auras excipit. Lini radicem naturale fascini amuletum sub altera alarum retrorsum gestat. Qui eos uenenum detegere, defossum eruerē referunt, fidem suam exsoluant.

Duplici inprimis morbo adficiuntur, doloribus, nempe dentientium infantum similibus, cum crista prodaci incipit et pennarum defluuiū, de qua m Plinius. Idem cauda annuis uicibus amissa cum foliis arborum, donec renascatur iterum cum flore, pudibundus ac moerens quaerit latebram.

De ui praefagiendi hoc dixisse sufficiat, cum plus solito clamitant, noctu inprimis pluuiam n imminere. Vocis enim illius obstreperae congemination, uegetum et acutum intus cum calore uocalem spiritum per arteriam uaporoso aere imbustum erumpere testatur. Quod uero extra tempus cantillantem Paracelsus mortem alicuius ea in domo praefagire tradit, fabula est.

Usum et in medicina et in cibis aliquem praestat. Nam ius pau-

nis pingue pleuritidem sanat, linguarum usus ab epilepsia praeseruat. Oua uisa et in aceto trita impetigines emendant, fumus e pennis exceptus rubescentes oculos propter signaturam curat. Fimus podagrae feruorem mitigat. Caro propter siccitatem et frigiditatem dura et concocta difficilis audit. Et iam mortui post annum nec olet p nec putrescit, uisa q post quadriennium cariem foeniculi odore saporis amari et falsi contraxisse. Primus eos r Aufidius Lurco circa nouissimum bellum piraticum saginare instituit et ex eo quaestu reditus seu sestertium seu minorum sexaginta millia habuit. Hortensius orator primus edita li coena cibi causa occidit et ideo in ius uocatus est. Cerebella Vitellius in t famosa illa patina, quae Mineruae clypeus cum aliis prodigiis cibis adposuit. Quae uel de uirgine a pauone in Leucadia adamata uel de pauone x Indico Ioui consecrato, quem sacrilegi suffurari non potuerunt, dicuntur, inter historica recenseri debent.

ARTICVLVS II.

De Pauone Albo, Pauonibus Iaponensibus et Gallopauone.

Pauones ALBI septentrioni peculiare esse credebantur et in calidioribus regionibus eosdem nasci successu temporis compertum est. Vidit Aloysius a Cadamustus in Maaderis, Iohannes b Laurentius Ananias in parua insula plures, Scaliger in Galliabinos, Gaudentius Merula Mediolani plures, Aldrouandus unum Bononiae natum. Cum ex Noruegia Coloniam adueherentur, numero per feminium aucto, cum penitus in frigidiora loca commearent et matres in ipso uere ouis incubantes niuosa loca perpetuo ob oculos haberent, uulgatiores facti sunt. Tales et in calidioribus regionibus nascuntur, si caueas, in quibus incubant et excludunt oua,

ex parte albis nelaminibus obtendas.

PAVONVM IAPONEN-
SIVM maris et foemellae descri-

ptionem Marchioni Facchineto, qui eam a Iulio IX Pontifice accepit, Aldrouandus debet. Mas nullam cum nostrate praeterquam in cauda et pedibus similitudinem gerebat. Rostrum erat, ut in nostrate cineritum, sed longius et subtilius. Vertex capitis, qui planus erat et collum superius uirescebant et maculis caeruleis ceu punctis, quae pariter in medio exiguas lineas albas deorsum descendentes habebant, respergebantur. Apex in capite quatuor ferme digitos longus partim uiridis, partim caeruleus, figura

a Cap. de
Nauigat.
b In fa-
brica
Mundi
tom. 3.
cit. Aldrou.
Ornith. l.
13. c. 2.

o Porta
Phytogn. l.
3. c. 29.

p August.
de Cimit.
Dei l. 21.

c. 2.
q Aldron.
Ornithol.
l. 13. c. 1.

t Plin. H.
N. l. 10.
c. 20.

s de Ani-
mal. c. 21.
t Sueton.
in Vitellio.

u Athen.
l. 13.
x Aelian.
l. 11. de

Animal.
6. 33.

figura filiginis spicae non omnino dissimilis. *Oculorum* pupilla nigra, iris lutea, hanc ruber circulus am-
biebat. *Pectus* et dorsum, uelut ex squamis, sed colore uariantibus constabant. *Pectoris* enim squa-
mae, si ita uocare licet, ex caeruleo et uiridi tantum tingeantur. *Alarum* principium eiusdem cum dorso erat coloris, sed squamae illae uirides haud ita adparebant, caeruleae uero maiores erant et lucidiores. *Pennarum* secundi ordinis primae eiusdem erant cum superioribus coloris, reliquae in medio uirides, ubi lineis nigris transversalibus notantur, post subluteae similiter nigris lineis notatae, in extremitatibus denique nigrae. *Venter*, coxae et denique pedes colore leucophaeo et maculis nigris insigniuntur, quarum, quae in uentre sunt, lineas albas habent. *Cauda* pennis, quam in nostrate, rarioribus, colore magis fusco ad castaneum uergente, calamo candidissimo. *Oculi* caudae multo, quam in nostrate, maiores, primum aurei, dein caerulei, postremo uirides, ut in nostrate. *Foemina* mare quidem minor est, sed capite toto, collo, dorso, pectore et alis simillima. Illud uero in hac admirandum est, supra uropygium, nempe ad dorsi finem, quid ueluti caudam habere eamque oculatam, ut in mare, sed oculi licet, quam in illo, sint minores, sunt tamen pro pennarum portione magni. Habebat itidem caudam, uiridem pennis in ambitu caeruleis et calamis albis. Postremo in eo etiam a mare differebat, quod uentrem haberet prorsus nigrum. **GALLOPAVO**, aliis gallus Indicus, peregrinus et Calecutensis dicitur et idem esse cum meleagride, cuius synonyma sunt *c. gallina Africana*, Numidica, *Afra auis*, Numidica guttata et alba Lybica uidetur, si uera est illa descriptio, quam ex Clyto Milesio Athenaeus adfert. Verba eius sunt: *circa templum uirginis, Minervae nempe in Leuo* (sic legendum, *e* non Olero. Insula est maris Icarii Sporadum

una) *meleagrides aues sunt*. *Locus*, ubi aluntur, est *ἐλαδης*, non paludosus, (ut quidam uertunt, meleagrides enim Aristoteles ab auibus paludicolis distinguit et Hesychius *κατοικιδες ὄρεως* uocat), sed arboribus confitus. *Animal illud non ita prolem amat et iuniores pullos adeo negligit, ut sacerdotibus illos curare necessum sit*. *Auis magnitudo*, ut gallinae generosae est, capite ampliore, quam pro modo reliqui corporis, glabro ac super ipso crista carinosa, dura, rotunda, quae clauimodo super caput extuberat, colore ligneo. (Sic lege *χρῶμα* *e*, non *σῶμα*. Lignei coloris facit et f Theophrastus mentionem, forte est subflauus.) *Ad malas iacet instar barbae longa caro incipiens ex ore, rubentior, quam in gallinis, at eam, quae rostrum gallinarum insidet et, quam barbam nonnulli uocant, minime habet, tanquam ea parte sit mutila: rostrum acutius et grandius, quam gallinae*. *Ceruix nigra, crassior et breuior, quam gallinae*. *Corpus totum uarium*. *Negrescit enim totum crebris maculis albis notatum ac punctum, lenticula maioribus, quae rhomborum figura paruis nigrisque circulis ambiuntur et pennarum illam uarietatem efficiunt, quia niger color adspargitur candido et uicissim candidus nigro*. *Alarum pennae linearum ductibus candidis serratisque distinguuntur in spicas protractis, intervallo pari diremtis*. *Nullum calcar in cruribus, quae gallinaceis similia sunt*. *Maribus adeo foeminae similes, ut uix meleagridum sexus discernatur*. *Similitudinem in colore et mole corporis intellige*. *Eo enim, ueluti clauo ligneo carent*. *Quem Aldrouandus ex Gyllo describit, ex nouo orbe adlatus erat, eadem, qua pavo, proceritae*. *Collum ei simul cum capite a plumis omnino nudum, tantum purpurascens pelle obducebatur et tam erat crassum, ut pellem, quae antea laxa et uacua, cum uocem emittebat, spectabatur, sic inflaret, ut ad brachii crassitudinem accederet*.

c. Varro l. de rer. rust.

c. 2.

Plin. H.

N. l. 10.

c. 26.

d. Athen. l.

14. Dip-

nos.

e. Casaub.

ad Athen.

l. 14. c. 20.

Vrogallus maior.
Aurhan.

Vrogallus seu Tetrao.
alius.

Vrogallus minor.

Grygallus maior.
Spillhan Gurgelhan.

Gallina Corysorum.
Hafelhün. Rab hui.

Locus.

17. Mus.

g. Alber

14.

h. Diodo

3. Bibli

c. 12.

i. Strabo

16. Ge

k in Pe

pl. orbi

l. Plin. l.

H. N.

44.

m. Cola

mella l.

deveru

6. 2.

ret. Cum quis ad gallinam accederet, totis inhorrescebat plumis et gradu superbo exterrere accedentes conabatur.

Locus. Quantum ad locum, Boeotii soli indigenae meleagrides esse videntur. Aetoliae peculiare Menodotus *g* sanius facit et inde in alias partes translata credit. Diodorus *h* ultimam Syriae partem, Strabo *i* Arabiam ipsis tribuit. Certum, nostras calidioribus locis delectari, una cum gallinis pasci et longius a domo per agros diuagari. Quod autem Scylax Cariandensis *k* lacui Cephissio in Africa, Mnaseas *l* lacui ibidem Cratum amnem de se promenti eas uendicat, uel error est uel gallinis quibusdam Africanis, quae paludes amant, rutilam *m* galeam et cristam in capite ge-

runt quaeque nouissimae *n* peregrinarum auium in mensas propter ingratum uirus (quod nostris meleagridibus non competit) receptae sunt, nomen meleagridum propter similitudinem indidere.

Coeunt o aliquando cum pauonibus et excluduntur pulcherrimi pulchritudinis pennis fulgentes. *In cubant* uerno tempore diebus tricenis.

Ad uocem earum extendit Pollux uerbum *κακὰ λέει* crocitati gallinae pauoninaeque non dissimilem edit cum fragore per collum longelateque uagantem et instar liquoris in dolium infusi obstrepentem. De usu ipsorum in cibis non est, quod dicamus. Olim Isidi

Tithoneae *p* a pauperioribus immolabatur.

n Plin. H. N. l. 10. c. 26.

Generatio. o Bapt. Porta l. 2. Mag. Nat. c. 14.

Vox.

p Pausan. in Bocoticiis.

ARTICVLVS III.

De Phasiano, Vrogallo seu Tetraone Maiore et Minore.

Phasianus Galeno gallus syluestris, Statio Phasidis ales, Scythica uolucris Iuuenali, itys quibusdam dicitur. Magnitudo non omnibus eadem. In regionibus Ergimul et Cerguth, quae Magno Chamo subsunt, maximos reperiri Paulus Venetus scribit, cum tantae prolixitatis cauda, ut decem et octo palmos excedant. Is, quem Aldrouandus describit, libras tres duodecim unciarum pendebat. *Rostrum* coloris erat cornei, pollicis transuersi longitudine, in extremo recuruum, superius inferiore longius. Membrana carnosae, qua capiti coniungitur, tuberosa, sub qua nares occultantur, instructum. *Caput* in uertice colore cinereo fere micabat, ad latera supra coccineam maculam et prope rostrum uiridi et admodum uel in sole uel in umbra uaria. Ab utraque capitis parte e regione aurium pennae, quas Plinius cornicula uocat, eleuabantur, sub his caruncula seu musculus, qui cornicula illa mouent, adparebant. *Aures* erant admodum

latae, profundae et rotundae. *Colli* pennae infra prope pectus et pectoris etiam prope collum tribus coloribus uariabant, fulco nempe prope radices, dein aureo et uiridi, sed uiridis, nisi complicatis simul pennis non conspicitur, si unicam a corpore ablatam examines, niger iam adparet, sed et aureus, si pennas inuertas, splendorem amittit. *Tergoris* pennae erant totae ferrugineae ad rufum uergentes et, uelut in exigua flamenta desinebant. *Cauda*, quae organi pneumatici figuram obtinet, duos dodrantes cum duobus palmis explebat etc. Foemina mare per omnia deformior est, coturnicis fere colore.

Locus ipsis Phasis amnis, unde nomen fortiuntur, Athenaeus *b* ex Media adcersi solitas quasi meliores tradit, in Indiae hortis cum pauonibus enutritas *c* Aelianus. In Curiana *d* regione tam numerosi capiuntur, ut singuli duabus aciculis uenditi fuerint.

In Scandinauia aliquando absque cibo sub niue latent. Fridericus Saxoniae Dux ducentos emissos capi

Locus. b Athen. Dipnos. l.

c Aelian. l. 13. de Animal. c. 18. d Martyr. l. 8. Decad.

Ocean. c. 1. Vetus.

capi uetuit. *Vititant* granis, feminibus et baccis. Avena inprimis delectantur.

Genera-
rio.
e Pallad.
de re rust.
6. 29.

Coeunt e mense Martio et Aprili. Vnus mas duabus foemellis sufficit. Viginti fere ouis illisque rubris pariendi ordo concluditur. Semel in anno foetificant et trigesimo die maturos *pullos* emittunt. Optime gallinis incubanda committuntur, ut una matrix quindecim oua operiat. Quomodo uero ex phasianio mare et gallinis gallinaceis simul coeuntibus phasianii procreari possint, docet apud *f* Aldrouandum Longolius. Intereunt pediculis, nisi se puluerent. Pennas, dum nimis pinguescunt, si quibusdam credendum, amittunt. Capite in terram immisso totos se latere existimant et, dum propriam imaginem admirantur, prius se capi sinunt, quam aufugere possint.

fl. 13. Or-
nish.

Psus.
g Trullia-
an. l. 7. c. 2.

Quantum ad *usum medicum*, non pingues *g* bene purulentis in cibis exhibentur. Vinum, in quo unus extinctus est, bibitum torsiones, si Marcello Empirico credimus, tollit. Adeps tetanicis, matricis suffocationi et renum *h* adfectibus prodest. In *cibis* uehementer laudantur nec uel perdicibus uel gallinis domesticis, si puli edantur, cedunt. Olim inter *i* summas delicias numerabantur, a quibus Ptolomaeus abstinebat, at quibus Heliogabalus *k* leones et alia bruta pascebat.

h Galen. de
ren. ad-
fect. c. 4.

i Philostr.
l. 8. de uita
Apollin.

k Lam-
prid. in
Heliog.
Descri-
ptio.

VROGALLVS maior, qui ueterrum tetrao, Aristotelis tetrax, ut Gesnero, Agricola, Iouio et Aldrouando placet, a quibusdam cum otide seu itarda uel tarda, a nonnullis cum ortygometra confunditur, ex gallinaceorum est genere. Quem

Aldrouandus describit, habet *collum* dodrantale, palmis nigricantibus cinereo diluto colore sparsim notatis. *Caput* nigrum, rostrum breue, gibberum, latum. *Supercilia* et pelliculam circa oculos rubra. *Pedus* et uentrem coloris nigri. *Alarum* pennas longissimas palmarum quinque nigricantes aut potius fuscas, minores sub alis albis. *Polites* et femora plumis albis, crura ad digitos usque fuscis uestita. Ex albis in cauda maculis aetas conicitur, quo maiores sunt, eo pauciores illas habere feruntur. Reperiuntur, qui libras quatuordecim Germanicas, imo et uiginti tres Italicas pendunt.

De *coitu* ipsorum mira tradit Encelius. Ore coire, gallum sperma ex ore tempore coitus euomere, gallinas, postquam id deglutiuerunt, concipere, mox comprimi. Reliquias rore uel pluuia superueniente, putrefacta materia, in serpentes mutari, non superueniente, in gemmam translucidam et candidissimam abire, sit penes auctorem fides.

Saporis sunt gratissimi. Caligula sibi eos immolari uoluit.

VROGALLVM minorem Stumpfius phasianum montanum adpellat. A Gesnero conspectus multo maiora supercilia et pellicula rubente quandoque caerulea, quam urogallus habebat. Rostrum longitudine transuersi digiti, plumas in uertice nigras. Collum plumis Indicis etc. In septentrione, si Olao fides, sub niue duobus aut tribus mensibus latitant. Capiuntur laqueo, ita ut collo adstricto suffocentur.

Psus.
Suetonius.

ARTICVLVS IV.

De Grigallis et Attagene.

Grigallus uel maior uel minor est. Illam sub nomine tetracis Nemesianus Poeta describit, dum ait:

Et tetracem Romae, quem nunc uocitare
taracem
Coeperunt, auium est multo stultissima.

Aldrouandus duplicem tradit descriptionem. *Prima* est illius, qui a medico Cracouiensi misus fuit. Erat magnitudine anserina, rostro nigro adunco, gibbofo. *Capite* plano, a rostro

Otis Cum Cicere Arictino.

*Attagen.
haselhun.*

Tab. XXXI

*Otis. Irada
Irabgans*

Charadrios.

Avis Stellata. Stella. Sternvogel

Oedine mus Triel.

Altageu seu Perdix
Rebhuhn.

Galgulus.

Pica Caudata.
Elster. Aitel.

Caryocatactes.
Nusbücker.

Ortygometra. Wachstel.
König.

Coturnix. Wachtel.

Rusticula minor.
Graschnepf.

Moskuv.

Capella. Kyjats.

Merops. Seefchwalb.

Vpupa Kothan.

Widhopff.

a rostro ad narium foramina usque cinereo nigris maculis confperso. Reliquum collum item pectus uenter et coxae coloris erant rufi modo nigris, modo albis maculis adpersi. *Cauda* rufa, sed magis, quam reliquo corpore ad castaneum accedens maculis nigris maximis conspergebatur. *Digitis* nudis, cinereis quatuor erat instructa. *Oculorum* cilia coccineus color ambiebat. Tota auis, si rostrum more rapacium et ungues aduncos habuisset et paruo fuisset corpore, uel lithofalcus uel accipiter fringillarius uideri potuisset. *Altera* ex Gesnero desumpta est, cuius grigallus erat toto corpore perdicis fere, praesertim rusticae instar colorato et punctis maculisque nigricantibus distincto, ima colli pars prona intercedentibus lineis ex caeruleo uirentibus rubeat, in uentre plurimum albedinis conspiciatur. Propter mirificam colorum uarietatem attagenem Alpinum uocare posset. *Minor a* perdice est maior, sed eidem persimilis. Creditur a betulae colore Germanis *Birch* huius dictus. Supremum a betula corticem si detrahas, qui albo subest in nigroque rufescit, praecipuum huius alitis colorem imitatur. Densa et opaca loca, ut bombardarum minas fugiat, petit, ideo saepe in betuleto latet et inde in fata et foenilia callidissime excurrit.

ATTAGEN, perdix *b* Asclepica quibusdam inter pulueratrices ab *c* Aristotele ponitur, quod inter palustres ab Aristophane *d* et eius scholiaste, uel error est uel ideo factum, quod interdum ex montibus ad loca uicina *e* descendat ibidemque moretur uel illa, nisi *Turner*us fallit, intelligenda est, quae ad ripas fluminis moratur. Gallinagini ita similis est, ut, nisi paulo maior esset et pectoris color magis ad cinereum uergeret, altera ab altera difficulter distingui posset, rostrum habet longum, sed capta triticum non secus, ac columbi comedit. Quantum ad ueterum *descriptionem*, Alexander Myndius perdice paulo maiorem, totum circa dorsum *καταφρα-*

ζον, id est uersicoloribus maculis pictum, figulinae testae colore, sed magis rufum, corpore graui, alis breuibus facit. Quantum ad recentiorum, Gesnerus attagenem corylorum gallinam esse putat. *Belonius* f suum anati campestri, quem *Belon*, *i* coturnicibus bene maculatis comparat, similem esse scribit. *Iulius Alexandrinus* g genus quoddam *g* *Iul. A.* longiore collo et cruribus, plumis *lex. l. 13.* non iisdem macularum notis distinctis ex Hispania adlatum se uidisse refert. Florentiae *b* obseruatus *h* *Aldr. l. 1.* rostro nigro, sed in extremo rubescente, oculi pupilla nigra, iride cinerea, maculis per uentrem albis, dorso ferrugineo nigris maculis insignito, pedibus ferrugineis. *Aldrouandus* auem ex Siciliae montibus adlatam pro attagene ponit, quae magnitudine et toto habitu ad phasianum accedit. Rostrum habet breue, nigrum et in acuto recuruum. Colorem totius uarium. Caput imprimis aspectus pulcherrimi, cristam in medio uertice erectam, subleuam nigris et albis maculis uarietatam. Pupillam oculorum nigram, iridem luteam, supercilia ex pelli-
cula coccineo colore rubente. Sub rostro et gulae principio ceu barba ex tenuissimis plumis dependet. Collum est longiusculum et ad corporis habitum adsimilatum, tenue et exile, cinereum maculis albis et nigris confpersum. Pedum digiti anteriores longi, posterior breuis, singuli adunco hamo armati.

Loc si ratio habeatur, nulli sunt in Campania, quod ibi aconitum, quo purgantur, non proueniat. In Creta *k* nonnisi in Cydoniatarum regione. In Cypro etiam domi aluntur. In Rhodo et Ionia laudatissimi habentur, sed et in Hispania Pyrenaeis, Aruerniensibus Galliae et Alpibus reperiuntur.

Vitant granis *l* et frugibus. Loquuntur nomen suum, quae posunt uoce et decantant. Vocales capti obmutescunt, si *Plinio* *m* et *Aeliano* credimus, in suas sedes dimissi *καὶ τὸ φθῆγμα καὶ τὴν παρρησίαν* recipiunt. Ex Lydia *n* in Aegyptum

Aldrou.
Ornithol.
l. 13. c. 9.

Descriptio.
c. H. A. l.
9. c. 49.
d In anib.
et nespis.

e Bellon. l.
5. de Anib.
6. 6.

Locus.
i Ambr.
Leo Probl.
343.
k Plin. H.
N. l. 8.

Vitus.
l Athen. l.
9. Dipnos.
m Plin. H.
N. l. 10.
c. 48.
n Ael. H.
A. l. 15.
c. 27.

ptum aliquando deportati et in syl-
uam dimissi coturnicis primo uo-
cem emisere, post τρις τος κακοις τα-
ραα explanatissime protulisse fin-
guntur.

Adfectus. Amant ceruos et dorsis illorum
o Aelian. infiliunt. Cum o gallinaceis uero
de Anima- inimicitias exercent.
lib. l. 6. c.
45. Caro in cibo est laudatissima, seu
usus.

sanguinis optimi generationem seu
excrementi paucitatem seu concoi-
tionem alimenti attendas. Candi-
da est, tenera et fibris prorsus carens.
Conceditur purulentis a Tralliano,
nephriticis a Galeno. Cerebrum
genituram augere Auicenna
reliquit.

ARTICVLVS V.

De Gallina Corylorum.

Descri-
ptio.

Gallina corylorum Alberto bo-
nasa et orix, Longolio falso
otis, Bellonio gallina rustica M. Var-
ronis, aliis perdix montana et syl-
uatica dicitur. Caput ipsi et ro-
strum ex descriptione Bellonii et
Gesneri est instar perdicis, rubet in
superciliis. Dorsi pennae superio-
res Ascolopacis similes, sub uentre e
regione uentriculi albescunt nigro
maculatae in utroque latere sub alis.
Remiges alarum ad instar aluconis
maculantur. Cauda grisea, in ex-
tremirate alba, deinde nigra ad pol-
licis magnitudinem macula, qua
superiores pennae, quae caeteras te-
gunt, carent, tincta, caetera colli
tetraonis colore. Tibiae plumis ad
digitos usque teguntur, quae uillos
leporinos fere referunt. Digni pe-
dum corticosi, squamosi, glauci
multis lineis articulati. Aldrouan-
dus fuscae maculae meminit, e qua
eiusdem coloris tenues quaedam
pennaeceu uilli dependentes, tan-
quam barbam efficiunt.

Reperiuntur in Hercynia sylua, *Locus.*
sed et circa radices Alpium, ubi
coryli et rubi abundant. Iis enim
insident rapacium uolucrum infi-
dias magis timentes, quam homi-
num astum.

Vescuntur granis, sed inprimis *Vitru.*
iulis seu nucamentis, quae piper
longum referunt.

Pullos educatos extra locum edu-
cationis ipsorum abducunt, illi ue-
ro bini mas et foemina aliorum
se conferunt. *Genera-*

Cibum suppeditant laudatissimum
et caro earum quatuor diuersis co-
loribus secundum Gesnerum tingi-
tur, secundum Albertum foris est ni-
gra, intus alba. Mulieres quaedam
pennis certo tempore decerpitis ad-
uersus uteri suffocationem utuntur.
Stumpfius epilepticis salubres tradit.
Hippiatri tres quatuorue earundem
uentriculos una cum cibo in eis con-
tento equis asthmaticis deuoran-
dos dari praecipiunt. *Gesneri.*

ARTICVLVS VI.

De Otide siue Tarda.

H. N. l.
c. 22.

Otum et otidem ex ueteribus
Aristoteles, Athenaeus, Pli-
nius et Oppianus confundere, star-
nam et stardam seu tardam ex re-
centioribus conciliatoribus rapa-
cem Albertus facit et bistardam uo-
cat. Tetraoni congenerem non esse,
quod ex Plinio Bellonius opinatur,
uel peculiaris pedum constitutio,
tridactylos enim est, euincit.

Quantum ad *formam*, fidipes est *Descri-*
Arhenaeo *b* tribus insitens digitis, *ptio.*
magnitudine gallinacei maioris, *b* Dipnisi,
capite oblongo, oculis amplis, ro-
stro acuto, lingua ossea, gracili
collo. Bellonio *c* et Gesnero cras-
sior est et ualidior, grauis, tredecim *c. l. 2. de A-*
cum dimidio libras interdum pen-
dit. *Caput* habet inconcinnum,
cinerei cum collo et ad uentriculum
usque

Locus
e Aldr.
Ornith.
l. 13. c.
f. Plin.
N. l. 1
c. 22.
f. Paul.
in Pho.
c. 11.
g. Heft.
Boerius
Hist. S.
ina.

usque procedentis coloris. *Rostrum* robustum ualde, *linguam* feratam, utrinque acutam et in extrema duram. *Meatus* auditorius adeo patulus, ut extremitas digiti immitti possit. Si introspicias, duo adparent sub plumis anfractus, unus rostrum uersus, alter recta ad cerebrum uergens. *Pectus* cras-

sum ac rotundum cum uentre et cruribus, quatenus plumis uestiuntur, ad media usque femora albicans. *Dorsum* castaneis ac subnigris maculis respersum. *Alarum* pennas maiores candidas, circa finem nigras. Pennarum radices rubras. *Caudam* pennis rufis cum tenuis quibusdam et maculis nigris superiore interioreque parte albis ornatam. *Tibias* pollicem crasfas, medium pedem longas, squamosas. *Pedes* admodum crassos, sub quibus talus magnus instar musculi conspicitur. *Digitos* pedis utriusque contra reliquarum auium morem ternos tantum. *Interiores partes* si spectes, *d uentriculum* habet

d Gesn.
in Ornith.

magnum, in quo interdum calculi albi inueniuntur, in extrema gula ante stomachum partem capaciorum ex multis rotundis carunculis compactum. *Intestinis* diductis et extensis, id quod a fundo uentriculi ad aluum recta procedit, dodrantum est septem cum dimidio, appendices uero duae ab aluo retrocedunt, quarum altera tenuior est, tres dodrantes longa, altera amplior, duos cum dimidio, tres uero isti meatus iuxta aluum in unam capacitatem conueniunt.

Quantum ad *locum*, in Italia non uiuuntur, *e* nisi forte turbine aduectae. Hispaniae peculiaries esse credit *f* Plinius, sed falso. Nam et in Graecia circa *†* Cephissum Boeotiae nascuntur et in Britannia *g* magno sunt numero et in Belgium sub autumnum gregatim aduolant ibidemque in agris procul ab urbibus disitis morantur, nihil de Polonia di-

cam. Falsum itaque, cum coturnicibus, quod *h* a Plinio traditur, quae ab eo tempore Italiam deferunt, auolare. Arboribus nunquam insident nec aquas, nisi eas, quas post pluuias in camporum foueis relinquuntur, fitis sedandae causa frequentant.

Vescitur frugibus, sed et herbis, ut auricula muris et *i* rapis uentrem implet.

Nidificat in terra, tricenis *k* diebus incubatum absoluit et parit, cum matura seges est.

Volatu est propter corporis pondus admodum breui et tardo et capitur manu, si quis *l* celerius instet.

Amicitiam cum equo *m* colit, huic adpropinquare et simum *n* deicere gaudet, *†* ita capitur. *Initium* uero cum uulpe et cane exercet. A uulpe inuersa in terram *o* abiecta caudamque, ut colum auis extendente capitur. *πρόστα* σιν αἰς πρὸς ὅτιν ὁμόφυλον. Humilitatis ob ponderosam *p* corporis molem sibi conscia, simul ac canes latrantes audierit, *eis* τὰς θάμνας καὶ τὰ ἐλν confugit.

Usus et in *cibis* et in *medicina* praebent. In *cibis* caro Xenophonti apud *q* Athenaeum suauius a Demetrio Constantinopolitano. *r* Accipitribus, tanquam suauiissima praescribitur, Iulio Alexandrino squamuis nigra et durior, ualenter tamen alit, si uel exquisitam in uentriculo concoctionem adepta fuerit uel captae et iugulatae durities dometur.

In *medicina*. Nam adeps *t* apud Phryges et Lycaones mammis puerperio uexatis adplicabatur. Fimi usum Auicenna contra impetigines praedicat. Oua eodem teste capillos nigro colore tingunt. Piscatores repraesentatis ex ipsarum pennis muscis piscibus insidiantur.

Nam adeps *t* apud Plinius in *H. N.*

Locus
e Aldron.
Ornithol.
l. 13. c. 12.
f Plin. H.
N. l. 10.
c. 22.
† Panf. an.
in Phoci.
c. 11.
g Hecfor
Boetius in
Hist. Sco.
tina.

h Plin. H.
N. l. 10.
c. 23.

Villus.
i Longol.
Dial. de
Auibus.

Genera-
tio.
k Arist. H.

Al. 6. c. 6.
Volatus.

l Xenoph.

l. 1.

avaθά-
σως.

Adfectus.

m Ael. l. 2.

de Ani-
mal. c. 28.

n Plut. de

Solertia

Animal.

† Oppian

l. 3.

o Ael. l. 6.

de Ani-
mal. c. 24.

p Idem l.

q Athen.

in Dipnos.

r l. de Ac-
cipitrum

cura.

s l. 13. de

Sabbat. c. 5.

ARTICVLVS VII.

De Anate Campestri et Aue Stella dicta.

Anas campestris propter consimilem digitorum numerum otidi succedit. Bellonio anas campestris, cane petiere Gallorum et tetrax et Galliae peculiaris esse creditur, a rusticis Gallis oliua dicitur. Ex eiusdem descriptione, est phasiani corpulentia. *Capite*, si crassitiem demas, coturnicem, *rostro* quod nigrum pullum gallinaceum refert. *Dorsum* tribus aut quatuor coloribus, nempe flauo tendente ad rubrum, subcinereo et rubro intermixto variegatur. Quatuor pennae alarum in superiori parte in extremitatibus suis nigrescunt. *Pectus* alba torquis iuxta ingluuiem circumdat. Radices omnium plumarum rubrae sunt et sanguineae. Tres duntaxat in pedibus *digiti*.

Omnia intus in auibus granius communia.

Vescitur granis absque discrimine omnibus nec non formicis, scarabeis et muscis. Quamuis color colli et capitis semper idem non sit et in hoc maris a foemina differentia consistat, dorsum tamen et alae nunquam colorem immutant.

STELLA tribus quoque digitis incedit. Totum corpus, si uentrem et caudam et alas maiores excipias, ex albo, luteo et nigro ita variegata est, ut, qui color superet, difficile sit iudicare. *Rostrum* est longiusculum in extremitate parum recuruum, nigricans. Venter et coxae candicant. *Cauda* maculis nigris plurimis, quarum binae transuersales insigni sunt magnitudine, conspurguntur.

ARTICVLVS VIII.

De Oedicnemo Bellonii et eius Congenere Aldrouandi.

Descri-
prio.
Bellon. l. 5.
de Auib.
6. 5.

Auis, quam Bellonius oedicnemon a tibiarum infra genu propter os, quod ualde crassum est, qua nota uel sola agnosci potest, singularem crassitiem uocat, magnitudinem habet elori, *rostrum* longiusculum, in extremo nigrum et flauum, qua capiti iungitur. *Alis* intus albis, extra nigris otidem, *dorso* attagenem refert. Coloris enim est fumosi maculis nigris per longitudinem ductis variegati. *Digiti* habet in pedibus ternos, *tibias* ut supra. Tarde parit et ineptae ad uolandum sub finem mensis Octobris repertae sunt. Huic respondet illa, quam sub **CHARADRII** Aristotelici nomine Gesnerus descripsit. Gallinae paruae aut columbae ei magnitudo. *Rostrum* longiusculum anterieus nigricans, posterius flauescens, extremis partibus inferiore et superiore leuiter decusatis. *Pennae* in collo, capite et pectore maculosae posteriore

colli parte ad fuscum tendente, in dorso et alis fuscae maculis quibusdam rufis insignitae. *Crura* oblonga, coloris sublutei. *Digiti* terni breuibus interiore parte membranis iuncti. *Unghes* breuissimi et muti. *Degit* in pratis palustribus et aliquando in lacu Tugurineni glacie adstricto manibus se capi permittit.

Visitat muribus, quos de nocte uenatur.

Vocem, tanquam fistulae edit. Domi inclusa subinde ambulat, aliquando in orbem ad multum tempus circa columellam aut aliud quidpiam, aliquando recto tramite et, siquid impedimento fuerit, transilit potius, quam a uia recta deflectat. Oculos, etiamsi digitos admoueat, non claudit.

Addit Aldrouandus aliam oedicnemonem congenere. Crassitie corporis et pedum constitutione otidem refert. *Rostrum* habet superius

Gesnerus.
in Ornith.

d. Sc.
Exer.
236.

e. Arb.
Dipn.

Gene.
f. Geo.
l. 17.
g. Ael.
de A.
lib. c.

h. A.
H. 2.
c. 13.
i. Ael.
9. L.

rius et inferius aequè longum, rutilum, rictu amplissimo, naribus ualde, ut in anserè patulis. Caput, ceruicem, dorsum, caudam et alas ex flauo et castaneo elegantissime diluta et maculata. Ven-

trem totum et femora intus candida. Gulam et pectus albicantia, intercurrentibus maxime in pectore maculis. Tibias, si digitos pedum compares, longissimas.

ARTICVLVS IX.

De Perdibus in genere.

Perdix Graecis πέρδιξ et πέρδιμη, Cretensibus πέρδιξ, Pergaeis σιδάρος. Hesychio πέρδιξ dicitur. Quo nomine nostra aetate haec auis indicetur, non satis est compertum. Perdicem rufum, ueterum minorem uulgarem perdicem esse placet Turnero, sed rostrum a illius cinnabarinum non admittit. Quidam apud b Longolium otidem cum perdicibus confundit. Bellonius c ex eo, quod Aristotelis perdicem cum aliis auibus, modo magnitudo par sit, coire scribit, coturno Graecorum, qui cum gallinis rem habuisse uisus est, id nominis imponit. Aldrouandus, cui coturnus et coturnix, magnitudinem, quae pro diuersitate terrarum uariat, (sunt in Allobrogibus d perdicem mediocri pulso non minores,) si excipias, eadem, coturnicem, perdicem rufam esse sentit et perdicem minores ab Athenaeo e adpellatas easdem cum auibus nouis Plinii esse et starnas, tanquam externas uocari contendit, rusticulam autem Plinii, quam Dalechampius et Suesanus perdicem minorem esse credit, galinagini, ascolopa seu scolopacem Aristoteles uocat, ex descriptionum collatione ad censet.

Genera ipsarum sunt plurima. Strabo f Indicos uulture et anserè maiores tradit. De Graeca seu maiore rufa aliquid diximus. Aelianus g Syroperdicem uocata uem perdicem minorem et nigram, rostro rufo, mansuescere nesciam quaeque circa Antiochiam Pisidae lapidem exest et conficit. Idem h perdicem Cyrrhaeos uocat, qui neque ad certamina ualent neque pulcre cantare sciunt et i allio uescuntur. In Chio

insula sunt rubrae, gallinae k magnitudine. In Aegypto cinereae, alibi albae. Apud Troglodytas gallinae magnitudine, l rostro et cruribus seu fuscis seu luteis. In regno Barnagasii quaedam caponum magnitudine, pedibus et rostro luteis, minores gallinis, alias pedibus est rostro purpureis, nonnullas rostro et pedibus cinereis. In Hispaniola diuersicolores, suauissimi saporis. In continente, si Ouiedo credendum, Hispanicarum gallinarum magnitudine, duplici pulpa, alia alteri substrata eaeque tantae molis, ut unam ne insignis quidem heluo absumere queat. Colore sunt in pectore, alis et collo cinereo. Oua ponunt ouorum nostratium gallinarum magnitudine, colore lapidem caeruleum aemulante.

Quantum ad internam constitutionem, bina habere in Paphlagonia cor-da falso forte prodidit m Theophrastus, hybernis mentibus nullos habere testes eadem n fide alii. Ingluuiem uentriculo in ipsis praeiacere, o appendices non superne, ut pisces, sed inferne ad extrema intestini haberi, cum p coeunt, turgidos ualde testes obtinere uerissime Aristoteles prodidit.

Loca si quaeras, in Hibernia et Lemniorum insulis nullae sunt, si Botero et Liberali credimus nec minores in Creta, rufae in Belgio rae. A duabus in Anapheu insulam immisissis tanta uis procreata, ut incolae de loco deferendo cogitarent. Apud Tarnasfaros, Aethiops, Samios, Cretenses etc. eximia ipsarum foecunditas. In insula Caprea adeo pinguescunt, ut adipem eximant incolae et in futura con-

k Nicol. de Nicolais l. 2. l. in Orient. c. 8. Scal. Exerc. 236. 13.

m Plin. H. N. l. 10. c. 35. Ael. de Anim. l. 1. 16. c. 15. n Arist. H. A. l. 3. c. 1. o Arist. H. A. l. 2. c. ult. p l. 3. H. A. c. 1.

a Athen. l. 9

b In Dialogo de Auib. c. 1. de Auib. c. 13.

d Scalig. Exerc. 236. l. 7.

e Athen. Dipn. l. 9.

Genera. f Geograph. l. 17. g Ael. l. 17. de Anima. lib. c. 7.

h Athen. H. A. l. 4. c. 13.

i Athen. l. 9. Dipnos.

conuiuia seruent. Qui in Boeotia, fines in Atticam non transuolant, si q Athenaeo fides et, si forte aliquo 9. Dipnos. migrauerint, uoce ab indigenis dignoscuntur.

Victus. *Vescuntur* limacibus r, unde ibi 1 Arist. H. nulli, ubi perdices, in Sciathos in Al. 9. c. 37 fula cochleis, alio, quod de Cirrhaeis t Aelianus prodidit, fabulo, 9. c. 4. u granis et aliis. Pamphagamese l. 4. c. 13. suspiceris.

Libidinis sunt profundissimae, unde salacitatis uenereae symbolum. Sane mares non tantum uis foemini, u sed et uoce illarum audita semen emittunt, ex animi forte impressione. Nam et, si speculum contra eos posuerimus, ad imaginem suam adcurrentes idem faciunt. lidem, si Alexandro Myndio credendum, hiantes coeunt et toto coitus tempore lingua exerta uolant.

Nata iam oua, ne circa pullitiei educationem occupatis foeminis earum societate frustentur, frangunt, in aucupantes y interdum ueneris impatientia ruunt et capitibus ipsorum insident, si foeminarum copia non detur, uociferantur et pugnant inter se. Victum aiunt

2 Aelian. de Animal. donec et ipse alterius uictor euaserit, quin in proprios pullos idem scelus committunt eisdemque simul ferme, ac exclusi sunt, subagitant nec gallinaceo parcent generi, ex quorum cum perdiebus congressu

al. 2. de Gener. c. 2. tertium quid progigni a Aristoteles reliquit. Nec remisior foemella salacitas. b Si contra mares steterint, aura ab his flante praegnantest fiunt. Hiantes per tempus exerta lingua aestuant concipiuntque super uolantium afflatu, saepe uoce tantum audita masculi. Adeoque uincit etiam libido foetus caritatem, ut illa furtim et in occulto incubans, cum sensit foeminam aucupis accedentem ad marem, recanat reuocetque et ultro se praebeat libidini, quod tamen Plutarchus inficiatur. Nidum caeterarum auium more non exstruunt, sed partui uicinae aream seu receptaculum e festucis substernunt idem.

b Plin. H. N. l. 10. c. 33.

Athen. Dipnos. soph. l. 9.

que spina et frutice c tum, ut contra feras abunde uallentur tum, ne oua a rore decidente uel imbribus et sic infocunda euadant, adficiantur, muniunt nec, in quo loco peperere, incubant. Septem uero diebus nidum contextunt, septem in pariendo consumunt, septenos pullos enutriunt, si Aeliano d credimus. Oua bis quotannis ponere Albertus dicit, decem, saepius quindecim et sedecim illaque seu alba seu ouis columbae similia e alii addidere. An utraque perdix incubet, ab aucupibus inquirendum est. Exclusionem quod spectat, pullos morae impatientes occupatis spatiis sponte erumpere pertusisque ouis, ubi primum caput exuerint pedesque protulerint, reliquo corpore adhuc adhaerescere, procurrare sibi que cibum ductu matrum inquirere f aiunt. Sane more gallinarum plumis obuestiti in agros, ubi messis stetit, deducuntur, quod mater suo uolatu iis cibum subministrare nequeat. Vitam ad g quindecim uel sedecim annos extendunt, quod ad uigesimum quintum peruenire apud b Aristotelem legimus, mendum est. Olfactus ipsis exquisitus.

Volatus ob corporis grauitatem et breuis et humilis, k uelox tamen et impetuosis, hyberno tempore gregatim, uerno, cum proli student, binae tantum uolant. In Boeotia sui, cum uolant, non esse iuris, sed in ipso aere, quas transire non audent, metas habere, inde ultra notatos iam terminos nusquam exire nec in Atticum solum transmeare Solinus l fabulatur. Vocem non eandem habent. Boeoticas exili uoce uti aiunt. Athenis m circa Corydallum pagum oppidum uersus caccabant, ultra uero tituβiζου. Hesy chius xaxxaβiζου scribit, Aelianus n quasdam uocis contentione et cantu ualere ait. Ex ipsarum cantu certissimum iam adpropinquantis diei signum, sed falso adserit o Bellonius.

De Pugnacitate earum quaedam produntur. Alexander Seuerus

p per-

p perdicum et catulorum certamine sese oblectabat. Cyprii easdem *q* ad eiusmodi certamina enutrijunt. Apud Gesnerum e Sedunis adlata selem mordebat. Pugnant et inter se, cum gregatim per nemora pascentibus foemina ceu futuri certaminis spectatrix sese offert et, nisi uictori, copiam sui faciens.

Vidus *r* nunquam in conspectum prodit. *Pulli*, cum primum ad coitum educuntur, sua cute armati, quam uel ad arbores adfricando uel luto oblinendo asperam reddunt, pugnant. Acuitur pugnacitas, si trichomanes et polytrichum in cibo offerantur, si *s* Liberali credimus.

Sed et singulari pollere perdices ingenio certum est. Si ad nidum coeperit *t* accedere auceps, praecurrit ad pedes foeta praegrauem aut delumbem sese simulans subitoque in procursu aut breui aliquo uolatu cadit, fracta aut ala aut pedibus, procurrit iterum iam iam prehensurum effugiens spemque frustrans, donec in diuersum abducatur a nidis. Eadem pauore libera et materna uocans cura, in fulco resupina gleba se terrae pedibus adprehensa operit. Discunt et pulli astum *u* et, quam primum hominem adesse sibilo significarit mater, supini se conlocant et corpus quisquiliis tegunt. Nec deponit has uenator fraudes. Ante retia propositus cantum ad pugnam lacescentem orditur. Syluestribus ingruentibus pedem refert, ipsi in laqueos incidunt. Nolo sermoni humano enunciando aptos dicere, quod aliqui ex *x* scriptoribus innuere et latiuscula earundem lingua suadere uidetur. Non caret tamen fide, interdum ita cicurari posse, ut cum gallinarum domesticarum cohorte promiscue habitent, quod apud Aloysium *y* Mundellam factum, domi educatae ad montes interdiu uictum inquirendi ergo

sub custodibus dimittantur sibilo reuocatae sub uesteram redeant, quod Nicolaus *a* Nicolais *z* in *z* l. 2. *Navig. Oriental. c. 8.* Chio insula communiter fieri pro-dit et ab homine de loco in locum ad quatuor millia ita, ut ille terra iter faciat, istae per aerem uolent, quiescente quiescant, ducantur, quod in Ponto uisum, Odoricus de Foro Iulii tradit. Oua deperdita per alterius *a* matris damna, *a* Casiod. *uar. l. 2.* ut adoptione alienae sobolis suae orbitatis incommoda reparent, refarcire, natos in campos eductos, ut fuerint materna uoce commoti, ouorum genitricem petere, ubi sensere, *b* medicamentum lethale parari, uociferari. Cirrhaeas *c* seipsas, ut ab aucupibus spernantur, emaciare, porro ad uocem *fo-* *mal. c. 13.* noram *d* conciliandam uti, uulneri origanum *e* mansum imponere, *2. Probl.* lauri foliis *f* annum fastidium purgare, arundinis lecta et seu comesta seu in nidum imposita coma oculorum fascinationem *g* auertere adductorum auctorum fide refertur.

Ufus Cirrhaearum in cibo nullus, *h* aliis enim uestuntur, nostrates *n. 35.* laudem apud omnes, Martialem si *h* Idem *l. 4. c. 13.* excipias, meruerunt, sunt, qui *Ufus.* pullos ueteribus, alas reliquis partibus praeferunt. Fuere et exta et ova in usu. Heliogabalus *i* Palatinis ingentes dapes iis refertas exhibuit. Sed nec *medicina* illis destituitur. Caro elephantiacis, lue uenerea *k* adfectis, fluxu alui *† la-* *ment. in* borantibus prodest. Medulla et cerebrum cum uino ictericis, uen-triculus *l* ex uino nigro iliaceis, iecur aridum comitali morbo laborantibus, sanguis *m* suffusioni oculorum, fel *n* in hebetudine uisus et albuginibus cum melle commistum, pennae combustae ad uterum strangulatum, ova ad *o* lae-
dis copiam facere
creduntur.

ARTICVLVS X.

De Perdibus in specie.

PUNCTVM I.

De Perdice Graeca Bellonii, Perdice Rufa, Cinerea et Damascena.

PERDIX GRAECA crassa quoque et coturnus ex descriptione a Bellonii dicitur. ^{a Bellon. l. 5. c. 13.} Nostribus duplo crassior est, rostro pedibusque rubris, maculis ad anteriorem uentriculi partem eisdem, quibus rostra respersa, mediocris gallinae magnitudine. Frequens est in rupibus Colmensibus, insulis Cycladibus et Cretae maritimis. Vox nostrarum uoce maior, coitus inprimis et partus tempore. Nidificant sub dio mense Maio. Oua edunt sub aliquo magno lapide octodecim, quandoque sedecim ouis gallinae similia, minora, alba maculis subrubris exiguis respersa, usui peridonea, sed quorum uitellus non congelatur.

PERDIX RVFA siue maior columbam exprimit, rostrum habet cocci colore, pedes minus rubent. Color cinereus per dorsum, pectus et caput decurrit. Oculorum palpebrae in marginibus rubent, ab his linea nigra retro per collum tendit, inde reflexa per pectoris par-

tem supremam saepe circum facit, quod intra eam est, albicat.

PERDIX CINEREA seu minor Graecis ignota, ex descriptione Gesneri coloris est uarii nec descriptu facilis. Rostrum subfuscum. Caput e rufo fuscum,incipit, partes circa oculos, proram capitis simpliciter rufa, collum et pectus cinerea exiguis maculis nigris quasi per uersus crispas et undantes interstincta. Dorsum, caudam et alas uarios colores prae se ferendo, crura ex fusco albicantia. Gregatim uolat, uere uero bimatum.

Perdix, quae sub DAMASCE-NAE nomine Aldrouando transmissa est, breuitate et crassitie corporis ad perlices accedit, minor tamen est, rostrum habet prolixius, pedes quodammodo luteos. Nec tamen † Aeliani Syroperdix est, † Aelian. H. A. l. 16. c. 7. et si magnitudo respondeat. Nec enim est nigra neque rostrum ha-

bet rufum imo illa mansuescit, cum haec semper in feritate perseveret.

PUNCTVM II.

De Perdice Alba seu de Lagopode.

^{a H. A. l. 3. c. 12.} **P**erdix alba, lagopus a pedibus leporinis et uillosis, a Aristoteli, qui nullum animal praeter unum leporem pedes uillosos habere scribit, incognita, Hesychio et ^{bl. 2. ser-}Phaurino ^{mon. Sa-}λαγώπης. ^{tyra. 2.}b Horatio ^{c Aldrou.}lagois, nisi forte piscem Romae rarum et ideo carum, quod interpretes uolunt, intelligat, aliis ^{13. Or-}c perdix ^{nith. c. 2. 1.}petrosa dicitur.

^{Genera.} Duorum autem sunt ^{d Plin. H.}generum. ^{N. l. 10.}Prius est columbarum ^{48. Sca-}d magni- ^{lig. Exer-}tudine, tanti candoris, ut a uenatoribus hoc solo, quod niues ^{cir. 59.}superet, uisu deprehendatur, pedes ^{c Aldr. l. c.}tamen e et rostrum nigricant, su-

percilia in mare inprimis rubent, collum maculis quibusdam nigricantibus perspergitur et radices pennarum nigrescunt.

Alterum nomine eodem a coturnicibus magnitudine tantum differens croceo tinctu, quod Aldrouandus perdicem Bellonii Damascenam seu Syroperdicem esse credit. Dorsum et colli colore gallinaginem aemulatur. Alae, quae corpori iunguntur, albas, fufcas et fuluas pennas habent, decem remiges cinereae sunt, pars interior et uenter albenet et torquem in pectore rubro, fuluo flauoque coloribus constantem habent.

Descr-

Perdix cinerea.
graw Rephun

Perdix rufa.

Lagopus. Schneehuhn
Steinhuhn

Perdix Damascena.

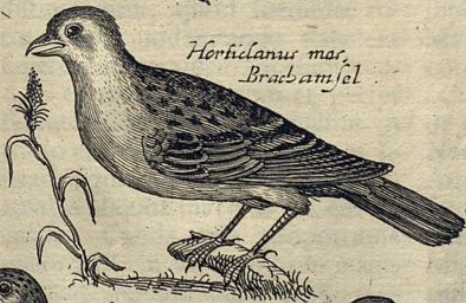
Coturnix mar.

Lagopus alpestra.

Hortulanus mar.
Brachamsel

Ortygometra
wachtel König

Hortulanus Congerius.

Hortulanus femina.

f Gef
in Or
nith.

Locu
g Pl
h Sc

Vox.

Ingen
i Plin

Gener

a Ari
de col
b Cra
rus l.
Polon

c Plin
N. l.
c. 23
d. Ari
l. 9.
e Ari
Phys

f Gesner.
in Or-
nith.

Describit et f Gesnerus aliud, quod per aestatem fuluescere et ne per hyemem quidem albescere dicitur.

Locus.

g Plin. l. c.
h Scal. l. c.

Reperiuntur lagopodes in g Alpi- bus et Pyrenaeis h montibus inque summis iugis imminetibus ei ualli, cui nomen Arbusti, qua fauces aper- iunt iter. Ita uero frigore, niue et glacie delectantur, ut, ubi locis in- ferioribus liquantur niues, altiora et soli auersa prosequantur loca, in quibus nix perennat.

Vox.

Vocem edebat, quam Gesnerus describit, ceruinae non dissimilem.

Ingenium.

i Plin. l. c.

Naturam si spectes, non extra i terram, in qua nascuntur, iis uesci facile, quando nec uiuae mansue-

scunt et corpus occisum statim marcescat. Latent quidem homine conspecto eoque dissimulato sese motu prodere cauent, tanta iis fal- lendi similitudine niuis fiducia, sed tantae etiam simplicitatis sunt, ut a uenatoribus k dispositam lapidum k Stumpf. seriem transire non audeant, sed apud Aldr. secundum illam, quasi secus murum insuperabilem decurrentes in deci- pulas incidant.

Vsus earum et in cibis est. Prae- cipuo sapore esse Plinius dicit. Sa- luberrimas teste l Scaligero Nori- ci credunt gustu, subamaras Gesnerus reliquit.

NB. Perdices Indicas uide in mantissa. Num. 8.

ARTICVLVS XI.

De Coturnice Latinorum.

Genera.

Coturnix Graecis antiquis *ορνις*, modernis *ορνις* et *ορνις*, Villa- nouano quisquilia, Gasio quaquilia dicitur. Vnum duntaxat ipsarum obseruatum genus. Visa tamen et alba, si a Aristoteli credimus et in campis b Rusficis et Podolicis uiren- tibus pedibus, quarum usus spa- mium inducat, inueniuntur. No- tae, quas suis ueteres tribuunt et in nostris reperiuntur. Paruae c sunt, pedes d fissos et pinnae e duras ha- bent. Theophrasto forte perdices nanae dicuntur. Mas et foemina distinguuntur, quod foeminae to- tus color quodammodo testaceus superius ad ceruicem, dorsum, cau- dam et alas ad mentum et pectus subluteus, ad uentrem fere albus. A rostro eius supra oculos et aures li- nea insignis longitudinis alba cir- culares aliquot maculas habense ex- currit. Cauda pro proportionem maior est. In mare rostrum magis nigricat. Supra illud capilli qui- dam extant. Collum lineolis al- bis intercurrentibus rufescit. Pe- des minus lutescunt, digiti uero eo- rum ita constituti sunt, ut medius primo et tertio longe maior sit, po- sterior, quem pro calce habet, lon- ge exiguus. In internis partibus sin- gulare quid obtinent. Ossa ipsis du-

ra et solida. f Inguuies et gula pro- pe uentriculum ampla et lara. Cor- g *τριβολον* seu muricis modo in tres g *Αθαν.* *Ιεου* et fellis *Ι. 9.* conceptaculum intestinis adgluti- nata. *Fellis* ad intestina labentis canalem uix aspectabilem. *Testes* iecori subditos.

Quantum ad locum, Auerrhoes in Andalusia, teste h Galeoto Martio, h *Ι. de pro-* reperiri negat, in mediterraneis *miscua* Galliae tractibus sunt rarae. In Delo, i unde nomen Ortygiae for- *Αθην.* titata est, ad sinum k Arabicum, in *Ι. 9.* superiore Aethyopia, Terra Sancta, *Κ. Ιωσeph.* Madera, Capreis magna ipsarum *Antiq. Ι.* copia, ad Taenarion, quae nunc *Ι. 3. c. 1.* Cerempolis tanta, ut hodie Porto *Procop. Ι.* de Qualeis nominetur. In agrum *Ι. 3. de bel-* Neopolitanum tanto numero ex *Ι. 3. de bel-* Africa propelluntur, ut glomeratim *Ι. 3. de bel-* saepe in aedes maritimas incidant et *Ι. 3. de bel-* sine ulla difficultate capiantur. Migratorias esse aues omnes, Alber- tum si excipias, concedunt. Aduen- iendi habent tempora aestate de- pulsa. Cum maria tranant, impe- tus differunt et metu spatii lon- gioris uires suas nutriunt tarditate. Vbi terram perfenscunt, coeunt cateruatim, deinde globatae uehe- *Ι. 3. de bel-* mentius properant, quae festinatio *Ι. 3. de bel-* (sunt uerba m Solini n et Plinii) *Ι. 3. de bel-* ple.

a Arist. l. de colorib.
b Crame- rus l. 1. de Polonia

c Plin. H. N. l. 10. c. 23.
d Athen. l. 9.

e Arist. in Physiogn.

f Aristot.

Cor. 2. H. A. c.

g *τριβολον*

h *Αθαν.*

i *Ι. 9.*

k *Αθην.*

l *Ι. 9.*

m *Αθην.*

n *Ι. 3. c. 1.*

o *Procop. Ι.*

p *Ι. 3. de bel-*

q *Ι. 3. de bel-*

r *Ι. 3. de bel-*

s *Ι. 3. de bel-*

t *Ι. 3. de bel-*

u *Ι. 3. de bel-*

v *Ι. 3. de bel-*

w *Ι. 3. de bel-*

x *Ι. 3. de bel-*

y *Ι. 3. de bel-*

z *Ι. 3. de bel-*

aa *Ι. 3. de bel-*

ab *Ι. 3. de bel-*

ac *Ι. 3. de bel-*

ad *Ι. 3. de bel-*

ae *Ι. 3. de bel-*

af *Ι. 3. de bel-*

ag *Ι. 3. de bel-*

ah *Ι. 3. de bel-*

ai *Ι. 3. de bel-*

aj *Ι. 3. de bel-*

ak *Ι. 3. de bel-*

al *Ι. 3. de bel-*

am *Ι. 3. de bel-*

an *Ι. 3. de bel-*

ao *Ι. 3. de bel-*

ap *Ι. 3. de bel-*

aq *Ι. 3. de bel-*

ar *Ι. 3. de bel-*

as *Ι. 3. de bel-*

at *Ι. 3. de bel-*

au *Ι. 3. de bel-*

av *Ι. 3. de bel-*

aw *Ι. 3. de bel-*

ax *Ι. 3. de bel-*

ay *Ι. 3. de bel-*

az *Ι. 3. de bel-*

plerumque exitium portat nauigan-
tibus. Accidit enim plerumque no-
tibus, ut uela incidant et prae-
ponderatis sinibus alueos inuertant.
Austro nunquam exeunt, nam me-
tuunt uim flatus tumidioris. Plu-
rimum se aquilonibus credunt, ut
corpora pinguiscula atque eo tar-
da facilius prouehat siccior et ue-
hementior spiritus. Ortygometra
dicitur, quae gregem ducit. Ean-
dem terrae proximantem speculatus
accipiter rapit ac propterea opera
est uniuerfis, ut sollicitent ducem
generis externi, per quem frustren-
tur prima discrimina. Quod de
tempore dixit, erratum est, nisi de
terris tepidioribus aestate apud eos
depulsa intelligantur, quod de con-
tinuo uolatu cum malis et uelis in-
fedis se obseruarit o Bellonius, in
Delum saepissime delatas alii, in
Ponticis insulis requiescendi causa
pauca dies morari p Varro, falsum,
quod de nauigantium exitio uix
credibile nec tantam simul abire
multitudinem uerisimile, cum non-
nullo corporis pondere et uento ap-
pto destitutae in locis apricis et te-
pidioribus remaneant. Austro nun-
quam exire falsum. Cum et r Bel-
lonius a septentrione in meridiem
tendentes, cum e Rhodo Alexan-
driam Aegypti nauigaret, obserua-
rit et Aristoteles austro tanquam
humido et graui moleste uolare pro-
diderit. Sed nec de ducibus inter
auctores conuenit. Aristoteles s
haec loca adeuntes sine ducibus
pergere abeuntes. Lingulacam,
otum, ortygometram et cynchra-
m duces habere, ab hac noctu
etiam reuocari scribit. Plinius id
t ad uentum transfert et de ducibus
ita: glottidem seu lingulacam initio
blandita peregrinatione auide pro-
fectam poenitentia in uolatu cum
labore scilicet subit. Reuerti inco-
mitatam piget et sequi nec unquam
plus uno die pergit. In proximo
hospitio deserit. Verum inuenitur
alia anno intercedente relicta, simi-
li modo in singulos dies. Cynchra-
mus perseuerantior festinat etiam
peruenire ad expetitas terras.

Visitant granis milii, tritici et
aliarum frugum. In Capreis insulis
acinis herbarum, apud u Holandos
Bryoniae secundum Portam malo
Punico, femine cannabis, lolio et
tritico saginantur, sed et hellebori
semen x perinde ipsis cibis, ac stur-
no cicuta, quae hominibus uenena-
esse creduntur, (ideo Plinius y ue-
neni semen dixit) seu recuperandae
sanitatis causa, cum epilepsia ten-
tantur, quod Aquae placet, seu pe-
culiari quadam naturae suae prae-
rogatiua, concoctio enim non ui-
duntaxat caloris, sed tota uentricu-
li substantia perficitur seu, quod,
cum pertenuis habeant ad corda
penetrantes meatus, antea deuora-
tam cicutam concoquant, quam in-
de lethale gelu ad praecordia per-
uenerit, ut Diuus Basilus censet.
Aquam, simul ac bibere, turbant
seu, quod tali delectentur seu, quod
singularem cum camelis et elephan-
tis, quibus idem solenne, amicitiam
gerant.

Salacitas ipsis, quae z perdicibus,
saepius coitum repetunt et humi-
dulantur. Sunt, qui quotannis qua-
ter *prolem edere* uelint, bis in his,
quas petunt, bis in his, ad quas re-
uertuntur, regionibus. Ut ut sit, quo
loco pariunt, non incubant, ne quis
locum longioris temporis mora per-
cipiat. Sedecim ova cornicis simi-
lia, si Bartholomaeo Anglico cre-
dendum, excludunt, ex his pulli
foeminae rursus ad decem mense
Augusto pariunt. Vnde non mirum,
tantam coturnicum copiam et men-
se Maio incubanti insidiantem spem
centum et amplius perdere.

Volatus sunt modici, austro prae-
sertim flante, cuius humiditas cor-
poris grauitatem auget, sed defe-
ctum cursu compensauit natura,
hinc Comestori currelii dicuntur.

Vocem mari Aristoteles ademit, Vox.
exilem Albertus credit, foeminae
crassam. Mensis Aprilis initio canere
incipiunt, num subito, cum ad nos
uenerint, dubium. Vox nemini nota
non est et ideo apud Athenaeum
Pratinae placuit, ἡδύφωνον dixerit.
Sapientes olim pro gnomone ute-
ban-

bantur, quod uerum cantu suo horoscopi emersum signare crediderint, cum in eo certum numerum seruet.

Pugna. *Pugnacitas*, quae auibus † durae pennae communis, in istis adianti usu *b* accenditur et occasionem, ut *c* Aristophanes Carcini Poetae filios *δρὺνας οὐκ οὐκ* dixerit et *pugnax* *δρὺνας ψυχὴν ἐχεν* dicatur, dedit, satis olim Athenis et alibi nota fuit, ubi ad certamen, tanquam ad gladiatores ludos effusissime conueniebatur et Solon pugnantibus spectandis tempus impendere iuebat. Nec ignota Neapolitanis hodie, aliquoties uictrix, duodecim saepe aureis uenditur. Augustus quoque tanti fecit, ut Erotem Aegypti praefectum, quod uicticem per contumeliam edisset, morte infami multauerit et Arcopagitae *d* puerum, quod coturnicibus, quas comprehendere posset, oculos erueret, damnauerint. *Antipathia*

ipsis cum *e* pelicano, sed et cum luna et sole exorientibus, si Oro credimus. His uisis terram fodiciant pupillasque identidem conscribillant.

Morbi. *Epilepsia* eas laborare experientia comprobauit, sed solas praeter hominem, quod *f* Plinius prodit, falsum, cum *g* Hippocrates capras et oues, Scaliger *b* canes, Rhodiginus *i* feles et arietem, Absyrtes equos, Brodaeus accipitres et gruculos eodem morbo uexari scribant. Quae de ingenio ipsorum Oppianus *k* et *l* Plinius, nempe aduerso flatu

pondusculis lapidum adpensis aut gutture arena repleto stabilitas uolare et, cum mare transuolant, singulas ternos ore lapillos ferre, singulos per interualla dimittere, sic, utrum mare tranarint, obseruare produnt, *τεταράδι καὶ τριτῶν πόντου* esse uidentur. Bellonius in naues lapsas aperuit et milium duntaxat reperit lapidum non obliturus, si aliquos inuenisset.

Usus coturnicum olim in *cibis* apud quosdam nullus, *m* quod uero uescantur et comitali morbo laborent. Galenus *n* quosdam, qui edissent, in Doride, Boeotia et Thesalia musculorum distentionibus conreptos obseruari. Nos nihil tale sentimus, ut nec ex capris uel auibus quicquam, ex modico esu aslarum inprimis optimum pollicetur sanguinem Aldrouandus, ex immodico, pinguiorum inprimis, putredinalem febrem minatur. *Usus in medicina* si requiras, o cerebrum ex unguento myrteo tritum et stanneo uase repositum epileptico paroxysmo medetur, si faciem eo illueris. Adeps cum pauco helleboro membro pudendi inunctus uenerem auget, cum melle, myrrha et chalcanto albo oculorum uitia conrigit. Cum zingibere tritus equorum oculis incolumes seruat. Caro inueterata porcorum et piscium escae immiscetur.

NB. Coturnicis genus exoticum uide in mantissa. N. 7.

ARTICVLVS XII.

De Ortygometra.

a Plin. l. 10. *b* in Com. ment. ad l. 8. *c* Arist. de H. A. c. 15. *d* 8. A. H. c. 12. *e* loco citato. **D**e ortygometra, quam Plinius et Gaza matricem, Villano-uanus ethigometram, Scaliger *h* coturnicomatrem et uerius uocat, uix, quid certi dicendum sit, habemus. De forma nihil fere ab antiquis traditum est. Aristotelem *c* si excipias, qui palustribus auibus facie similem esse reliquit. Sed nec ex recentioribus quicquam certi colliges. *d* Scaliger non absimilem gallinagini,

magnitudine parem, colore tamen dilutiore, facie tota coturnicis esse et ab aucupibus matrem quaeleum, ab aliis rascle dici scripsit. Bellonius duplicem *e* ponit. *Vnam*, quam rascle quoque nuncupat. *Alteram*, quam in genistis degere adfirmat, magnitudine ortygometrae nigrae, quam falso rallum nominat, colore rufo in alarum costis subrubente, in femoribus castaneo maculis albis

interstincto, capite perdici cinereae simili. Aldrouandus, qui aquaticarum hanc fere speciem esse putat, ut crura habeant oblonga, digitum, qui pro calce est, perbreuem, corpus gracile, plumas plerumque uarias, uentrem albicantem, caudam breuem, rostrum longiusculum modice flexum, auem, quam a Cardinali Paleotto acceperat quaeque

rostrum coturnice maius, caput, collum, dorsum et maiorem alarum partem testacei coloris, alas, qua uentrem contingebant, rufescentes, crura pedesque pro corporis portione longos, colore inter croceum et uiridem medio, obtinebat, pro ortygometra posuit.

ARTICVLVS. XIII.

De Cynchramo.

Cynchramus Hesychio cynchramas, a Aristoteli cynchramus, aliis cenchramus quoque dicitur. Quenam sit auis, inter grauiiores non conuenit, etsi fere certum est, nec linariam miliariam esse, ut Ruellio placet et in sequentibus patebit, nec ex cenchritis auibus milio quidem pinguescentibus, sed aquaticis et ex anserum genere, nec cenchrin a uarietate punctorum milii instar dictum ex accipitrum familia. Gesnerus b Heluetiis Brachvogel dictam fere esse putat, quae cruribus est proceris, rostro oblongo eodemque modice inflexo, quae autumnu auolat et tempore uerno cum coturnicibus redit et palustribus delectatur. Bellonio c est Gallorum le prurier aut preyer, quae alaunda cristata est maior. Rostrum habet breue, crasum, tuberculo conspicuum, ad instar ossis durum inferius cum superiore coniunctum foueam in medio efformans. Ventrem pallidum et nigris quibusdam maculis distinctum. Crura pedesque inter rubrum et castaneum media, posticum digitum longum. Versatur in pratis, hordeo et milio delectatur, nidos in agris auena et milio confitis exstruit et sex pullos excludit.

Vox ipsi tirtertirterii. **Volatus.** Cum uolat, crura contra aliarum auium morem pendere sinit.

Aldrouandus d hortulanum omnino esse credit, auem alaundae magnitudine, at paulo minorem, cui rostrum, crura tota pedumque digiti rubescunt. Caput, collum et pedes in mare intercurrentibus punctis croceis flauis, in foemina partim flauis, partim uiridis sunt coloris, alarum pennae inter costales in utroque sexu flauo et nigro colore tinguntur, mas sub oculis ad latera maculam habet rotundam, intense luteam, quae in foemina non est.

Reperitur in agro Bononiensi et Florentino, ex milii esu uehementer pinguescit et magno numero depilata et scatulis adseruata Romam transmittitur ibidemque caro pretio uenditur, sunt uero et alia hortulanorum genera. Flauus nempe colore propemodum paleari, alarum costis et remigum pennarum extremitatibus albis. Albus cygno ipso fere candidior et hortulano congener. Caput ipsi ex cinereo ad flauum uergit, collum cinereum nigris maculis punctatim distinguitur. Venter, crura pedesque crocea sunt. Cauda tota fusca ad latera latefcens.

Albicilla, cuius cauda alba, caetera uulgaribus hortulanis similia, color duntaxat in omnibus pallidior.

De Auibus pulueratricibus domesticis.

ARTICVLVS I.

De Gallo Gallinaceo.

Gallus gallinaceus Gr. ὄρνις ἀλεκ-
τρων, ἀλέκτωρ, βρητός, κικίρρος,
κοκκοβάας ὄρνις, κόρυθων, κόττος, κρο-
κίας, κοτίκας μηδικός, ὀλοόφωνος, ὀρθρο-
βάας, ὀρθράλιχος, περιστικός ὄρνις, σέρκος,
σέλκος, αἰδός ὄρνις, Latinis cohorta-
lis auis, lucis, cristati oris etc di-
citur. Gallinam ἀλεκτριαναν, ἀλεκ-
τορίδα, κίκκαν, ὀρθράλιδα, cortis auem,
mylagridam adpellauere. Νέσσοι,
νικρακες, ἵπποι, νιοττίδες ὀρθαλαχοί
pullorum sunt nomina.

Generatio. Differentiae ipsarum sunt uariae,
quae a locis, uoce, integumento, par-
tu et incubatione sumuntur. Ha-

al. 6. H. A. drianarum gallinarum Aristoteles a
c. 1. mentionem facit, quae pennae uer-

b Athen. Dipnos. l. 7. ficos coloris quotidie pariunt, sed pul-
los interimunt, quas b Athenienses
alere studebant quaeque uel sunt
caedem cum nanis et pumilionibus

c. 10. c. 53. et 56. seu c Plinii, quibus certa foecun-
ditas rara et incubatio ouis noxia seu
d Columellae, d quae, etsi uetustae pro-
pter infoecunditatem improbantur,
pluribus tamen locis foecundae re-

periuntur et oua plurima edunt uel
cum Longolii parturientibus seu
Leyhennen, quas uersicolores et ro-
stro longiusculo facit. Pumilas enim,
quae passim extant et claudicando
potius, quam incedendo per ter-
ram reptant, nemo istis ad censue-
rit. Sunt et Tanagraeae, Lydae,
Rhodicae, Chalcidicae, Medicae
et Alexandrinae. Ex Tanagraeis
galli inprimis probabantur, alii μά-
χιμοι seu pugnares dicti, alii cosyphi
et merulae dicti, qui Lydas e ma-
gnitudine aequabant, coruis colo-
re similes, paleariam et cristam in-
star anemones nec non candida et
exigua in rostro supremo et caudae
extremitate signa habebant. Cum
omnes a praeliis f commendentur
et amplitudine pares sint, g facile
eiusdem generis esse suspiceris, for-

e Pausa-
nias in
Boeoticis.

f Varro de
Re rustica
g Colum-
mella.

te et cum Longobardicis, qui pe-
dibus usque sublati incedunt, plu-
mis ex auro fuluis teguntur, eosdem.
Patauinus Hermolaus et Longolius
dixere, sed, quia cauda destituun-
tur, quod ueteres in suis non reti-
cuissent, uix est credibile. Sunt
et in regno Senegae gallinae Pha-
raonis dictae, in regno Tarnasfari
nostris triplo maiores. In Iamaica
insula b pauonibus nec magnitudi-
ne nec sapore cedunt.

Reperitur et prope Thesfaloni-
cum i genus quoddam gallinaceo-
rum perpetuo mutum nunquam fa-
miliari his alitibus cantu uocale, h Petrus
Martyr in Deca-
dibus. i Aelian. de
Anim. l. 15. c. 20. Nonnullae quoque sunt lanigerae,
ut in quadam Orientis urbe et niuei
coloris, in regno Mangi pilis mo-
re felis nigris uestiuntur. De reli-
quis suis locis agemus.

Quantum ad formam, gallum Formae
gallinaceum alucone scilicet maio-
re minorem prodidit k Aristoteles. k H. A. l. 9.
Soli fidipedum altitium colores di-
uersi sunt et nitorem hunc si atten-

das, maiori speciositate, quam †† Laert. in
Croesus uestiuntur. l Spectatis si-
lum insigne ipsis, corporeum fer-
ratum nec carnem id esse nec cal-
lum iure dixerimus, uerum peculia-
re. Cristam Latini φοινικολοφον, A. l. 2. c. 8.
κυρβασιαν uel κυρβαβιαν, κορυφην et
λόφον Graeci dixere. Semper est
exerta et rubens, dum integra sani-
tate fruitur et mirum de ea Herber-

steinus. m Cum cuidam in Mosco-
uia frigore iam fere enecto abscissa
fuisset, sibi restitutum erecto sta-
tim collo cantasse. Plicabilem gal-
linae obtinuerunt et per medium ca-
put deorsum dependentem. Ocu-
los omnes habent splendidos, sala-
citis indicium. Paleae (Aristote-
les καλλαιον ob purpureum floridum-
que colorem uocat) ex rutilo albi-
cantes sub mento et collo, uelut
inca-

h Petrus
Martyr
in Deca-
dibus.

i Aelian. de
Anim. l. 15. c. 20.

Formae.

k H. A. l. 9.
cap. 8.

†† Laert. in
Solonc.

l Plin. H.
N. l. 10.

c. 17. Arist. H.
A. l. 2. c. 8.

φοινικολοφον

κυρβασιαν uel
κυρβαβιαν

κορυφην et
λόφον

Graeci dixere.

Semper est
exerta et rubens

dum integra sani-
tate fruitur

et mirum de ea
Herbersteinus.

m Cum cuidam
in Mosco-
uia frigore iam
fere enecto
abscissa fuisset

sibi restitutum
erecto statim
collo cantasse.

Plicabilem
gallinae obtinuerunt

et per medium
caput deorsum
dependentem.

Oculos omnes
habent splendidos

salacitis indicium.

Paleae (Aristote-
les καλλαιον ob
purpureum floridum-
que colorem uocat)

ex rutilo albi-
cantes sub mento
et collo, uelut
inca-

incanae barbae dependeant. *Rostrum* robustum, in superiori parte aduncum, coloris plerumque cornei uisitur. *Caro*, quae rostrum undique cingit, nonnullis mentum. Columellae gena est. *Iubae* (sic longiores caeteris plumas Columella dixit) collum et cervicem undique ambiunt. Vel pectus uel pars uentris posterior *nauis*, a qua pullum aperiri iubet *n* Apicius, uocatur. *Cauda*, quam *ορεαν* Hesychius uocat, maribus maior, quam foeminae, binae longissimae incurui arcus imaginem propter teneritudinem prae se ferentes in foeminis sunt, quae capis saginandis sub cauda euelluntur, pinguefactorias Germani dicunt. *Calcaribus*, quae *πληκτρα* et *κέντρα*, armantur mares inque iis in magnam quandoque molem excrescunt, sed et gallinae, cum mares uicerint, cucuriunt, crista etiam caudaque erigitur ita, ut difficile sit, an sint foeminae, cognoscere, nonnunquam calcaria parua, errore ne naturae an opere ignoro, iis nascuntur. Plinius o gallinas probat imparibus digitis, aliquando et super quatuor transuerso uno, Columella quinque, ita tamen, ne cruribus emineant transuersa calcaria, sed haec ad oeconomiam spectant. *Internarum partium* ista est ratio. *p* *Ossa* habent consistentiam laxam, cauam et leuem. *Ingluuires*, quae *πρόσθως* et *q* *Aristot.* *φύσκη*, uentriculo *q* praeposita est. *H. A. l. 3.* Appendices habet infra, qua definiunt intestina, ut uere ultra uentriculum esse *r* Plinius scripserit. *Plin. H. N. l. 11.* Pellicula intra uentriculum stercori destinata echinus ab aspredine dicitur. *6. 37.* Dioscorides *κοιλίαν* uocauit. *Testes* gallinae sunt sub iecore, foeminae supra caudam. Vterus ex descriptione M. Antonii Vlmi duplex habet foramen. Infernum, per quod ouum ad externa respiciens iam perfectum egreditur, superum et internum, per quod sub septo transuerso inchoatum ad formam perfectam suscipiendam ingreditur. Totus in parte sinistra ad spinam situs est, dextram abdomi-

nis et centrum intestina obtinent. Exitum ipsi in superna ad spinam desinente parte dedit natura, quia animalia supergressu coeuntia instrumenta in proximo habere oportebat, in inferiore podicis ad uentrem positus, quia infra illius est officium. Vterque tam proxime cute, quod praeputium dixeris, et musculo sphaericae figurae, ut extensioni magis accommodi essent, obteguntur, ut arctissima conuiuentia sensum ipsum aliquando fallere possent. Vteri substantia membranea et crassa est, figura concava, trium digitorum longitudine, qua ad exitum pertinet, latior. Porrigitur ab infimo abdomine iuxta ipsorum intestinorum exitum ad locum conceptionis ouorum sub septo transuerso estque, cum extenditur, longitudine dodrantali, cuius longitudinis ratione membranam obtinuit a spina dorsi proportionalem omnino ac persimilem intestinorum mesenterio, quam et uenae frequentes percurrunt, cum ad nutritionem ipsius uteri tum ad oui intrinsecus contenti, dum pertransit a loco sub septo transuerso ad ipsius uteri exitum, alitionem. Membrana autem (uerba sunt Vlmi) spinae conligans eadem prorsus existit ipsi mesenterio intestinorum, quin imo eadem est et substantia et origine, quapropter consensum habet uterus cum ipsis intestinis. Figura uteri inaequalis, alibi angusta, oblonga, alibi lata, breuius iuxta hanc uarietatem, uaria quoque fortiri nomina debet. Nam uteri latitudo infimo abdomini proxima et, in qua ouum iam absolutum continetur, estque ipsemet uterus, reliquum uero corpus angustum, oblongum, rotundum, quod ad septum transuersum extenditur, uel *uteri stomachus* uel *uterus productus* extensusue uel *uteri gula* nuncupari posset. Est autem membranea et tenuis, admodum diuersa a reliquo utero protenso et a substantia ipsius uteri, qui ad exitum iacet. Nam finis hic membranaceus subtilis et pellucidus existit ac

ac ex sanguis. *Intestinum* quoque *uteri* ratione figurae et quantitatis, cum cum longitudine rotunditatem ca- uernosam habeat, merito diceretur. Cui accedit membranae occasio hanc uteri extensionem uel produ- ctionem spinae confilantis, quod *mesenterium uterinum* adpellamus. Intermedia pars uteri, quae est il- lius portio ab utero proprie dicto, finem interiacens crassam obtinet substantiam, albam, lacti similem et in semetipsam confidentem, cuius mesaraeae multiplices uenas habet. Huius substantia cocta oui albumi- nis gustu saporem exhibet.

De *uiu* non est, quod multa dicamus. Praecepta saginandi ad oeconomiam pertinent. Vuis et fi- cubus impenae, sed infeliciter ue- scuntur. Steriles enim euadunt et pituitosi, si uel semen s cannabis adposueris, numero forum ouorum partu gaudebunt, si uel hordeum semicoctum uel nasturtii semen cum fursure et uino subactum exhibueris, maiora deponent, ad saginandum tum triticum cum aqua coctum, potu interdicto, tum cythus uehe- menter laudantur.

Quantum ad *generationem* et, quae ei adhaerent. *Sexus* in hac aue manifestis signis distinxit et mas erecta crista, iuba a ceruice per collum dependente, cauda maiore et insigni ad praeliandum calcari superbit. *Salacitatis* uero sunt in- exhaustae. Nam etsi peculiare ip- sis coeundi tempus uernum esse, unde maiores forte tum testes, Ari- stoteles innuere uideatur et ad unum- ouum foecundandum multoties u cum eadem gallina gallus coeat, quin et quidam effoeminata primo x ortu nascuntur, ut nec cucuriant neque foeminas ineant et y Theo- phrastus agrestes cortalibus ad ue- nerem procliuiiores dicat: certum tamen simul, singulis diebus quin- quagesies et amplius uxores suas gallum inire, si eas mori contingat, moerore animi interdum contabe- scere, si illae desint, ne a mascu- lino quidem genere sibi z tempera- re, unde lege a uiuicomburio da-

mnabatur, alias non sui generis uolucres, phasianos nempe et per- dices adgredi et semen b ad gallina- b *Arhen. l. 9. Dipnos.* rum et conspectum et uocem emit- tere. Quin nunquam c, qui in ae- c *Aelian. l. 7. c. 46.* de Herculis pascebantur, ad galli- nas, quae in Hebes, interfluente utramque aedem riuo perenni, transuolabant, nisi cum libidinis uexabantur stimulis. Non aequae tamen salaces omnes, lacertosi, ru- benti erectaque crista, rostro bre- ui, pleno, acuto, oculis ravis aut nigris, palea rubra, collo uario, feminibus pilosis, unguibus lon- gis, cauda magna, frequentibus pinnis, profusissimi in uenerem esse creduntur. *Coitus* tempus mari sta- tim ac a cubili surgit, foeminae, progressa iam die, superueniente illo, confidet ista humi, a coitu d in- d *Aristor. H. A. l. 5.* horrescit, saepe festuca aliqua se- lustrat et uapore per libidinem ex- citato membra extendente sese ex- cutit. De *partu et ouis* ne hoc ca- put nimia mole legentes perturbet, in sequentibus separatim dicemus. *Animales actiones* quod spectat, quia gallinae unico oculo sursum eleuato rapaces aues obseruant, *uisu*, quia aridissimum quodque modo id ore recipere queant, illico diiudi- cant, e gustu pollere uidentur.

Vox gallinae mutabilis. Circa *Exerc.* partum *uuxnd* seu singultit, dum *266.* incubat, glocit seu glocitat. Cum *Vox.* iniri debet, mancam et exilem uo- cem format, in genere gracillare et pipare dicitur. Cantus pro malo- mine accipitur et inter obstetri- cum numeratur obseruata. Galli prope Thesfaloniam nullam ha- bent, apud nos grauiorem, sed ue- re *απρωδον*, qui nec choro nec fidi- bus concordat, *αδων* et cucurrire so- lent. Vigiles hos nocturnos exci- tandis in opera mortalibus f rum. f *Plin. H. N. l. 10.* Norunt sydera et ternas distinguunt f. 21. horas interdum cantu, cum sole eant cubitum quartaque castrensi uigilia ad curas laboremque reuo- cant nec solis ortum incautis obre- pere diemque uenientem nuntiant cantu, ipsum uero cantum plausu la- tetum

terum, hinc *ὑπερπείρωτος* et lucis prae-
nuntius dicitur et ueteres gnomo-
nibus horariis destituti noctis deli-
quium et diei accessum eo metiri
solebant. Matutinum cantum qui-
dam alimenti desiderio, (auide ani-
mal calidissimum nutritur,) alii sa-
laciati (initurus cucurrere incipit,) nonnulli aurae mutationibus, quae
ex solis contingunt motibus, multi,
cum et satur et a coitu canat, oc-
cultae cum sole amicitiae uendi-
cant. Qui profunda nocte ualidius,
mane remissius cantare putant, can-
tum uento ferri, uentum noctu ma-
gis, quam sub crepusculum spirare,
sic gallum longius audire, opinan-
tur. Muti euadunt, si uel circum-

g *Plin. H. N. l. 29.* e sarmentis g callo addideris uel ca-
put et frontem oleo inunxeris, si *Plin. c. 4.* nio et Alberto credendum.

Singularem iis inesse *fastum* tum inde conligi potest, quod imperitant
h *Plin. H. N. l. c.* b suo generi et regnum, in quacun-
que domo sunt, exercent tum, quod nullam i ineundi sui absque atro-
cissimo certamine copiam faciant tum, quod aedes † ingresuri sese,
† *Aelian. de Anim. l. 4.* ne scilicet crista usquam offenda-
tur, inclinent. c. 29. *Pugna.*

Pugnacitas nulli est ignota. Eius spectaculum, quo Miltiades Graecos in Persas felicissimo successu animauit, Socrates Iphicrati duci animos adiecit, Themistocles exercitum contra Persas ducens instituit, Pergameni quotannis celebra-
uere. Eo Tarnasari Indiae popu-

li Ambthariti, k apud quos per octo dies summo partium studio in curia quotannis committuntur,
k *Becan. in Gortodan. l. 7.*

Galli, Angli hocce tempore delectantur. Accendi et l allio, unde
l *Rhodig. Ant. Lett. l. 16. c. 13.* *εὐνοποδισμένον*, polytricho, m tricho-
m *Plin. H. N. l. 22.* mane et adianto forte, quod cri-
stam n galli quodammodo aemule-
tur, dicuntur, apud ueteres stimu-
lis ferreis aeneisque, quos plectra uocant, armabantur, ut se facilius tutarentur in pugna. Nec haec caret singulari artificio. Videre est
c. 1. n *Porta in Phito- gnom.*

ibi o intenta proiectius capita, in-
o *August. l. 1. de ordine Poli- tian. in Rusticis.* flatas comas, uehementes ictus, cau-
tisimas euitationes et in omni motu animalium rationis expertium ni-

hil non decorum. Si ex certamine p uictoriam reportauit, tum oculo-
rum eminentia tum cervice erecta simul et cantus contentione ino-
lenter effertur et triumphantis simi-
lis est, uere *Ἀγέως νεότερος* Martis pul-
lus. p *Plin. H. N. l. 10. c. 20.* *Aelian. de Anim. l. 4. c. 29.*

Victus ideo non canit, quod ex illa mala pugna spiritus fracti uocem supprimunt. Cum offen-
sionis uerecundia confusus in pri-
mam quamque latebram sese occul-
tat. Ad *sympathiam* et antipathiam, quae sequuntur, pertinent. Quod
de gallinis circa praesepia q deci-
dit, immittam pabulo necem bobus
adfert. Porphyriorem tanto amore
gallum prosequutum, ut hoc occi-
so ille inedia perire uoluerit, Ae-
lian. r oculatus testis est. Apes
deficiente cibo gallinarum carni-
bus et uuis passis refocillantur. Leo
gallum et maxime album, ut Am-
brofio s placet, metuit, quem ex can-
tu a longe, ex crista propius agno-
scit seu ob occultam quandam cau-
sam, nam a leonibus et pantheris ho-
mines non adtingi, qui iure galli per-
uncti fuerint, maxime si ei allium
admisceatur, t Plinius uere an falso
prodit seu, † quod sint

gallorum in corpore quaedam
femina, quae, cum sint oculis immi-
sa leonum,
pupillas interfodiunt etc.

Basiliscum, cum cucurrientem au-
dit, adeo tremere dicunt, ut emori-
atur. u Sic in Cyrenensium arenis
ab itinerantibus abigitur. Vulpes
una nocte quadraginta interdum et
amplius aufert. Voce mustellae gal-
linae sero exanimantur. Super-
uentu uero eorum, qui serpentis uel
canis rabidi morsu laesi fuere, incu-
bitus uitantur. Eo tamen die, quo
peperere a serpentibus non laedun-
tur et caro earum tum a serpentibus
morsis remedio est. Florem uitis si
comederint, maturefcentium uua-
rum esu abstinent. Ex sambuco ma-
gis canoram buccinam fieri pastor
credit, si ibi caedatur, ubi gallorum
cantum frutex ille non exaudiat seu,
quod in locis syluestribus, in quibus
gallorum cantus non auditur, sic-
ciora

p *Plin. H. N. l. 10. c. 20.*
† *Aelian. de Anim. l. 4. c. 29.*

† *Plin.*

z *Dio. l. 4. c.*

a *Arist. H. A. Plin. H. N.*

b *Plin.*

29. c.

H. N.

c *Scal.*

Exer.

d *Plin.*

N. l. 2.

c. 6.

e *Colu.*

la de r.

rust.

t *Plin.*

Hist. Nat.

l. 29. c. 13.

† *Lucr. l.*

4. de Na-

turata.

f *Scal.*

Exer.

277. f.

g *Plin.*

l. 3. m.

† *Plin.*

g *Plin.*

l. 3. m.

† *Plin.*

h *Aeli.*

de An.

ciora set solidiora ligna nascantur, ex talibus tibia magis sonora tor-
netur seu et ob aliam causam. Nam obstreperam galli uocem stridore suo fungosam sambuci materiem conuellere uix uerisimile fuerit. Denique taxi baccis quidem impune z uescuntur, sed sparti semine et hominis, qui helleborum bibit, excremento, ut Auicenna testatur, intereunt, si, cum incubant, a tonuerit, oua pereunt et semiformes pulli interimuntur. Auro liquefcenti si gallinarum membra misceantur, consumunt id in se, ita hoc uenenum auri est, falso scriptum b Plinius et ab experientia c confutatur.

Morbi gallis peculiaries phtiriasis er pituita. Hac inter messis et d uindemiae tempus et, cum ficus ac uua immatura ad satietatem e permista est, laborant. Aqua, in qua origanum maduit, praeseruantur, restituuntur sanitari, si uel urina rostrum ablueris, membrana, qua tum lingua obducitur, leuiter unguibus auulsa, uel scillam in aqua maceraram cum farina exhibueris. Aphtiriali maxime, dum incubant, infestantur, si arena litorali uel saponariorum e lixiuio relicto cinere cura mulierum sese puluerent, liberantur. Solent et cum abortu confistari, qui oui candido asfato cum uuis passis tostis aequo pondere tritis et ante alium cibum exhibitis praecauetur. Pulli facile podagra tentantur, si sterco pedibus eorum adhaereat, quanquam, an gal-
li, quibus calor multus, cibi abstinentia non minor, f ea laborent, dubitetur. Capris sane, quibus pusillus calor et edacitas multa, familiaris est.

Ingenium. Quae de ingenio dici poterant, superius sunt adtacta, singulari familiam amore prosequi et, simul ac aliquid escae nactus est, gallinas et pullos ad uescendum inuitare, easdem contra miluos defendere, patientibus g foeminis condolere et moerorem exili testari uoce, luna exoriente h laetari et, quod summa admiratione dignum est, cum sese

sanguinis copia adgrauari sentit, unguibus sanguinem ex cristis prolicere, sic plethora leuari, helxine se herba purgare adiecisse sufficiat,

Nec omittendum, gallos, si tempore pluuiarum canant, serenitatem, si noctu citius, quam solent, aeris mutationem et uentum, si paulo post solis occasum uel a uespertino crepusculo insolentes in raucifonum cucurritum non sine alarum motu prorumpant, k tempestatem praedicere. Scilicet, auster uocalia instrumenta replet, ea sarcina, dum se per motum exonerare uolunt, ad cantum insolito modo stimulantur. Sed et gallinae, si uel mane exire recusant uel pediculos quaerant et paludes more anatum alis uerberent uel pectora rostro purgent uel in arena ultra solitum sese concutiant uel in principio pluuiarum locum oportum quaerant, imminentes imbres maximos praesagire creditum est. Tempestiue ferendum esse mo-
nent, si pennas, cum deplumantur, ut ante hyemem solent, a capite amittere coeperint, serotine, si a posterioribus.

Ufus harum auium in cibis frequens et ab omnibus laudatur, sanguinarum imprimis. Ideo hoc primum l antiquis coenarum interditi exceptum inuenio iam lege C. Fannii annis undecim ante tertium bellum Punicum, ne quid uolucrum poneretur praeter unam gallinam, quae non esset altilis, quod deinde caput translatum per omnes leges ambulauit. Inuentumque diuerticulum est in fraudem earum, gallinae eos quoque pascendi lacte madidis cibis, multo ita gratiores adproban-
tur. Nec tamen in hoc mangonio quicquam totum placet. Pertinax m Imperator lumbos amicis mittebat et dorso laganis n sunt similes. Mes-
salinus Cotta cristas cum palmis pedum et anseribus torrere atque patinis condere reperit. Cerebrum as-
sum cum paucosale et pipere editur. Iecinora inter omnia edulia Cardanus celebrat. Ventriculus si conco-
quatur, o uberrime nutrit. Intestina, quae et gigleria uocabantur, cum aliis

i Plin. H. N. l. 8. c. 27.

Præsa-
gium.

k Aelian. de Ani-
mal. l. 7. c. 7.

Aldr. l. 1. Ornith. l. 14. c. 1.

l Plin. H. N. l. 10. c. 50.

m Capito-
lin. in ui-
ra eius.
n Athen. l. 14.

o Galen. l. de cib. bo-
ni et mali
succo.

aliis quibusdam rebus incocta edebantur. Testes apud Bononienses Calend. Augusti comedere solemne est. Vropygium inter militares cibos a Gallis computatur. Erant p Galeni tempore, qui et sanguinem gallinarum edebant. Apud Aegyptios q nigrae arte certa saginatae in familiari sunt usu. Ius foeminae in balneis potant, sic pingues euadunt. *Apparatum* pullorum conchialatorum, parthiorum, oxyzoniorum, laferatorum, cum cucurbitis elixatorum, uarrianorum, frontonianorum, tractogalatorum, farfilium, leucozoniorum et his similia in Apicio uide, ex quo multa Aldrouandus desumfit. Olim tamen, qui morbo r sacro laborabant, galli carnibus abstinebant. Britannis s olim nefas gallinam gustare, hodie in Socotora insula eandem contingere religio est.

Deusu in medicina quis unquam dubitauerit. Inde olim superstitione Aesculapio immolabantur nec quisquam fere est morbus, cui depellendo non adhibeantur. Reperiti, qui exorbili ouo ter quaterue excreuerunt, si Brafaelo fides. Febrientibus albumen ouorum in

aqua concussum exhibuit t Hippocrates. Testes in hectica u commendantur. Cerebrum gallinarum in tremore et narium fluxu. Melancholicis gallina nigra per medium dissecta bene supra caput imponitur. Sunt, qui gallinae penam in aceto intinctam ad somni profunditatem conferre tradunt. Ius galli ueteris asthmaticis prodest. Stercus album galli ad occultas anginas commendatur et certo uomitum educit nec male in colica exhibetur et cum oleo et nitro mixtum clauos pedum sanat. Membrana uentriculo subdita cornu similibus trita stomachicis feliciter exhibetur. Iecur asatum ileo resistit. Marcellus denique Empiricus prodidit, osciculum extremum ex ala gallinae cochleari terebratum nodisque septem litio ligatum atque ita brachio uel cruri eius partis, quae inguina habet, suspensum iis mirabile remedium exhibere. Pro colophone notandum est, quod Caelius Aurelianus reliquit, quemdam a gallo pugnante leuiter laesum in rabiem incidisse.

AD ARTICVLVM I.

APPENDIX I.

De Gallinarum Ouis.

Dupliciter gallinam oua concipere, per se nempe et ex congressu constans fere ueterum et recentiorum est sententia. Priori concipiuntur modo, quando mare absente desiderio ipsius proiciunt intra sese a semen gallinae, sic, tantumquam maris initum pascae essent, praegnantibus fiunt. Excitat ingentem in partibus genitalibus pruritum seminantis materiae abundantia, quam mutua inter se libidinis imaginatio auget, sed et, si tempore certo suauiter adtrecentur, c idem motis attrectatione humoribus faciunt, ut haud falso etiam puluere concipere Plinius dixerit. Accedit uentorum austrinorum autumno et uere auxilium. His flantibus

tibus aues multiparae loca ani, per quae concipiunt, obuertunt, iis ad libidinem concitantur. Continuas caudae ut motus semen, quod copiosum nec menstruorum discessio ulla ad matricem adtrahit. Hinc a uento concipi d aliquando creditum. Haec oua *σπυρμα* seu subuentanea et zephyria dicta sunt, ut cynosura et urina illa, quae aestate ab humore contento inutili generantur. Neque tamen omnino inania credas. Omnes enim partes habent minora *γυνεῖς* liquidiora, minus sua uia et infocunda per se a superueniente gallo foecundantur. Nec obest uel ex luteo in album mutatio, ut Aristoteles credidit uel utriusque a membrana ambitus. Ex albumine enim

p Galen. l. 3. de aliment.

q Alpin. l. 3. de Medic. Aegypt. c. 16.

r Hippocr. l. 1. de morbo sacro.
s Caesar. l. 5. de bello Gallico.

a Aristot. H. A. l. 10.

c Arist. H. A. l. 6. c. 2.

Hippocr. l. 3. de morbo u. Tral. lian. l. 12. c. 5.

f Arist. H. A. c. Aldrou. Ornith. 14. c. 1.

d Varro R. R. l. 2. c. 1. e Arist. l. 6. H. A. c. 2. Sec. lig. in l. 10. Aristot. Hist. animal. c. 6.

enim pullus generatur, ova piscium iam exclusa post a mare iniecto semine foecundantur et ovum in matrice subuentaneum praeter testam et pellem completum semine galli foecundari Albertus M. testatur. Quanto tempore maturescant, incertum, tardius propter caloris in semine penuriam uerisimile. Reliquias eorum, quae e semine generata sunt, esse falsum. Nam in gallinarum et anserum genere a nouellis sine coitu edita compertum est.

De ouis, quae ex congressu sic habet. f Postquam foemina de superiore loco, quae praecincturae seu septo transuerso subest, genituram excepit, formantur ex ea a facultate formatrice ibidem ova, quae spinæ pedunculis adhaerent, exiguum tum primo quiddam, ut candidum uidetur et uenulis distinctum, rubrum dein et sanguineum, luteum et flauum totum tandem, mox de spina in intestini uterini principium decidua et ad primos uteri loculos transmissa continuato congressu eo citius, quo iste frequentior augefcunt et albugo a croceo secernitur: tum in secundos loculos detrusa iustam molem acquirunt et luteum albumine inuoluitur. Deueniunt tandem in tertiam cellulam, in qua testæ natura duritiem largitur, eam tamen, ut mollia adhuc exeant nec nutritio, quae per eadem fit, impediatur. Sic uitello et albugini constantia, gallatura seu sperma galli, si Alberto et Aldrouando credimus, per totum albumen usque ad uitellum pertingit, huic uersus partem oui acutiorem infigitur. Decimo a coitu die perfecta, tribus tunicis, quarum una uitellum ambit, altera tanquam pia mater albumen complectitur, tertia, inter quam et illam humor crudus nascitur et, dum formatur foetus, excernitur testæ adhaerens duræ meningis locum implet, intus instructa mollia, ne dolorem pariant, latiore parte, ut mollius deponantur et, quia acutior adhaeret, ideo postrema exit, egrediuntur ac refrigerata euaporato hu-

more, qui exiguus reliquaue portione terrea iustam duritiem, sed acuta parte, qua pullus exit et, ubi grandinem generationi inutilem, qui non cernitur, nisi fracto putamine et iniecta parte lutei infra, Aristoteles ponit, exactiorem seruata sua figura acquirunt. Poni confecta bruma incipiunt. Circa Calendas Ianuarii etiam locis tepidioribus ac foecundissimis. Optima foetura ante æquinoctium uernum editur, post solstitium nata magnitudinem non implent tantoque minus, quanto serius prouenire. Parituras se singultu g produnt, eodem peperisse testantur, facilius, si festucam ore adprehensam dorso imposuerint, si b Oppiano credendum, libentius, si iam prius ouum in nido conspexerint sine dolore uel exinde, quod testa membrana molliis fuerit, egresso demum induretur, conligas.

Numerus pro ætatis ratione uariet, quae multa pariunt, bis in die ponunt, sed hyperinae euadunt et cito commoriuntur. Sunt, qui quasdam noctu tenera et, nisi ad magnam diei partem, dura eniti credunt, tenera edituras, dura, si aliquot horis antelucanis lumen uiderint, ut sub ortum solis ponere cogantur et salis supponatur paululum. *Monstrosa* interdum circa ea accidere certum. Vidit Aldrouandus, cuius putamen punctis et lineis sanguineis conspersum. Vterum laesum uix dixerim. Sanguinem, quo uteri interdum turgent uenae, transfudasse uerisimile est. Vidit et Albertus totum sphaericum duabus testis inclusum absque ullo uitello cum albumine aquoso tenui et altero intra interiorem testam. Dantur et sine testa tam hyperemia, quam uera forte, quod illa aquosa sint et exigua, si humidus gallinis cibus adponatur, calore dotentur, his propter ictum uel ex multitudine compressionem talis quid accidat, si Nicandri opinioni standum est. Nec inter rara trilecitha, id est triplicis uitelli habentur illaque plerumque in medio te-

K 3

stae

stae cavitatem habere Elluchasis prodidit. Vidit et Gesnerus aliquando, cuius putamen ab altera parte extrema in angustum, uelut collum instar cucurbitae se conligebat. Vnum sphaericum ad columbarum uix accedens, alterum anserino haud minus plicis rugisque insignis in Aldrouandi museo referuabatur. Caeterum *ponatur et galus oua*, inter doctos quaeritur. Nonnulli decrepitum et ad coitum ineptum septimo, nono aut ad summum decimoquarto aetatis anno pro uirum uel imbecillitate uel robore ponere aiunt. Ortum id putrefacto intus femini debet uel ex humorum colluio conflat. Edidit sub caniculae exortum, quod tunc maxime ab ambientis calore expultrix languida in alite decrepita iuuatur. Visum in Imperati museo oblongum, ab Aldrouando

rotundum, colore modo luteo, buxio, flauescente, lurido, sed et quoddam ruptum, uitello omnino carere dixisses. Quin et Lemnius Zirizaeae duos annos Gallos non tantum ouis incubasse, sed et aegre fustibus ab illo opere abigi potuisse reliquit. Confracta tandem oua et strangulata a ciuibus gallus, quod ne basiliscus excluderetur, metuerent. Et haec est quorundam opinio. Ouo simile aliquid ex conglobata intus putri cocretione in ultimo senio, cum non amplius coit, concipere uerisimilius est, at ouum cum testa non magis excludere potest, quam uir foetum, cum parere non didicerit. Basiliscum ex eo produci inprimis, si rubeta incubauerit, nugae, testa carere et adeo durae pelliculis esse, ut fortissimis ictibus resistat, fabulosum.

APPENDIX II.

De Generatione Pullorum.

*Arist. l. 3.
de Gener.
c. 2.
Hippocras. de
Natura
pueri.*

Absoluta ouorum historia, de generatione pullorum aliquid nobis dicendum est. Horum uero principium ueteres Graeci et inter eos Alcmaeon Crotoniates et Hippocrates Cous in uitellum, nutrimentum in albumen coniecere. Recentioribus contrarium sentire placuit. Ex albo liquore oui corporatur animal, uitellus alimento destinatus est καὶ τοῖς αἰσιν συνιστάμεναι τῶν μορίων ἐντεῦθεν ἡ αὐξήσις, inde membris subinde constituendis incrementum administratur. Et certe pullo iam constituo saepe uitelli pars extat et, cum albumen *πυρρῶμενον*, *ignitum*, quod incubatione fit et foetu, *στερεὸν solidum* fiat, luteum ἐν τοῖς πότοις πηγνύται θερμαινόμενον ὑγραίνεται, *gelu duratur et coit, calore humescit*. Excluduntur incubatu uel αὐτόματα in terra. Nam in Aegypto et defodiuntur in fimo terra obruto et turmatim fornacibus Cairinis excludunt. *Arist. H. si podeunt. Syracusis potatorem A. l. 6. c. 3.* quendam ouis sub storea humo stratis tamdiu potare nunquam opera

intermisia solitum fuisse, dum excluderentur, proditum est. Liuiam ouum in fimo exclusisse apud Plinium legitur et uas, in quo absque gallinae opera excluderentur, a Porta descripsit. Oblonga et acuta excludunt foeminam, obtusa rotundaque ab ea parte, quae acutior esse solet, marem. Incerto id argumento ab Aristotele proditum, contrarium apud Columellam legitur. Dies ter septem exclusioni adscripsit Philosophus, minuuntur, si tepidus aer accesserit, ἡ πέψις θερμότης τις, concoctio calor quidam est, sed et deprauantur aliquando nimio et urina euadunt, ὥσπερ οἱ οἶνοι ἐν ταῖς ἀλυσίαις ὀξύνονται, ἀντιπροσέμνη της ιδιότης, quemadmodum uina faece subuersa in calore acescunt. Formationem et quomodo alimentum pullus factus adsumat, diligentissime exposuit Aristoteles, hunc Aldrouandus secutus sequentia nobis reliquit, quae ipsius uerbis proponemus. *Secundo* inquit ab incubatu die, luteum obseruari deferri ad

ad cacumen aliquo pacto alteratum et in medio quasi subalbidum, cuius rei in primis Aristoteles non meminit. In aliqua uero parte albuminis, quae pariter erat alterata, semen galli adparebat, quod tres illas uidebatur obtinere qualitates, quales iam ante diximus. *Tertia* die ablato putamine in parte oui obtusa uidi albumen et reliquam substantiae oui partem in superiori putamine separatam. Receserat autem albumen aliquantulum a putamine, quemadmodum fieri uideamus in ouis omnibus, quae minus recentia sunt. Hinc Plinius oua schista adpellat, tota lutea, quae triduo incubatu tolluntur. Vocat autem *schista* teste Hermolao, quia diuidantur et discedebat vitellus a candido. Videbam item manifeste admodum membranas illas tres, quas ouis inesse ex Alberto dixi et ex Aristotele etiam conligitur neque uerum est, quod secunda earum sit recenter genita. Si enim illud ita esset, minime in ouis nondum incubatis conspiceretur. Inest autem et his, ut etiam uidi, sed albius in incubatis caloris causa. Eadem die vitellus uidebatur uersus oui partem acutam atque hoc est, quod dicebat Philosophus. Effertur per id tempus luteus humor ad cacumen, ubi est oui principium, nam ibi est maior calor et uis spermatis. Adparebat etiam in albumine exiguum, uelut punctum saliens estque illud, quod Philosophus cor statuit. Ex eo uero euidenter admodum uidebam enasci uenae trunculum et ab hoc duos alios ramulos proficisci, qui meatus illi fuerint sanguiferi, quos ad utramque tunicam ambientem vitellum et albumen protendi ille dixerat. Sum autem omnino eius sententiae, ut eiusmodi uias credam esse uenosas ac pulsátiles sanguinemque in iis contineri puriorem, principium membrorum generationi, iecoris nempe et pulmonis similiumque idoneum, adeo ut recte dixerit Philosophus, *tertia* die signa adparere, an oua foecunda sint futu-

ra, licet eiusmodi obseruatio in maiorum auium, utpote cygnorum, anserum ac id genus aliarum ouis locum minime habeat. In eiusmodi enim, ut idem Philosophus testis est, paulo tardius ea signa adparent. *Quarta* die bina uidebantur puncta et quodlibet eorum sese mouebat, quae haud dubio cor et iecur fuerint, quae uiscera in ouis triduo incubatis idem dixit. Adparebant item duo alia puncta nigricantia, nempe oculi et iam luteum manifeste ad acutam oui partem, ubi maior calor est et spermatis uis sese receperat. Trahitur autem a spermate illud pro carnis generatione, ut in omnibus animalibus fit, quae sibi simile generant. *Quinta* die non amplius punctum illud, quod cor esse diximus, extra uidebatur moueri, sed obtegi ac conoperiri et duo illi meatus uenosi euidentiores conspiciebantur, alter uero maior altero nec uerum est, quod Albertus scripsit, adparere in tunica illa, quae albumen includit, nisi forte id de tertia tunica seu secundaria dixerit, cui euidenter uenae insunt, nam alioqui in illa nullius uenae uestigium inerat. Harum uenarum insita uel reliqua albuminis portio quasi in palearum colorem immutatur. Videbantur etiam ramuli ad locum tendere, in quo caput formatur, eo scilicet puriorem materiam, a qua caput, ac in eo cerebrum fiat, una cum uirtute formatrice deferentur. Erat autem capitis fabrica ualde rudis adhuc ac informis, oculi uero conspectiores atque erui quasi magnitudine. *Sequenti* deinde die ablato superiori partitis obtusae putamine eiectisque duabus prioribus tunicis, tertia euidenter cernebatur uenulis referta, de hac locutum fuisse Philosophum arbitror, cum inquit: membrana etiam fibris distincta sanguineis atque haec meo iudicio secundina dici potest. Dein inter hanc et quartam membranam, quae foetum inuoluebat, humor erat aquosus, quem autumnio serosam albuminis partem esse, quae post natum foetum

tum superest, tanquam ad generationem inepta. Eam uero membranam innuere uidetur Aristoteles a meatibus illis uenarum ortum ducere, quatenus scilicet ui fibrarum a uenoso illo meatu ortarum in pallearum uel sanguineum colorem immutatur. Cernebatur deinde totus foetus moueri et oculi iam maiores erant, quam in praeterita die, at partes inferiores, thorax nempe, uenter et pedes erant ualde imperfectae nec discerni adhuc poterant et rostrum erat mucosum, ut recte dixerit Aristoteles: pars inferior corporis nullo membro a superiori distingui inter initia cernitur. Caput denique tota inferiori corporis parte maius erat. *Septima die* aperta quarta tunica foetum conspeximus paruum adhuc ac indistinctum cum oculis tamen magnis triplicique in illis humore, crystallino nempe uitreo et aqueo. Aperto capite iam cerebrum aperte cernebatur, minus uero reliquae partes. Vnde dicebat Philosophus. Paulo post (intelligit meo iudicio diem quintam usque ad nonam inclusive) et corpus iam pulli discernitur exiguum admodum primum et candidum, conspicuum capite et maxime oculis inflatis, quibus ita permanet diu, uti nos conspeximus et fero, inquit, decrescunt oculi et se ad ratam proportionem contrahunt, quod quidem uerissimum est, siquidem in quarta decima aut quinta decima die aliquantum resident diminuti propter caloris digestionem. *Octaua* rursus *die* oculi maiores adhuc uidebantur, utpote ciceris fere magnitudine. Totum corpus tunc sese uelociter mouebat et iam crura et alae distincte cerni incipiebant. Rostrum tamen interim mucosum adhuc erat. Sed forte quispiam quaerat, cur prius superiores, quam inferiores partes in eiusmodi formatione adpareant? cui responsum uelim, uirtutem seu facultatem formatricem in superioribus magis, quam in inferioribus uigere, quod spirituales sint et per consequens plus caloris

obtineat. Caeterum isthaec omnia, quae hac die uidebam, *sequenti* manifestiora adparebant. *Decima die* non amplius caput toto corpore maius erat, magnum tamen, ut in infantibus etiam uidemus, magnitudinis autem causa est humidissima cerebri constitutio. Quod uero Aristoteles dicit, oculos fabis maiores esse, id profecto minime uerum est, si de uulgaribus nostris fabis locutus fuerit, cum alioqui erui uel ciceris alibi magnitudinem non excederent atque hinc etiam non absurde quispiam conligat, fabas antiquorum fuisse rotundas, quales araci sunt, quem ideo fabam ueterum quidam existimant. Neque etiam uerum est, quod tradit, tunc scilicet oculos pupillis adhuc carere. Etenim haec non tantum hac die adparebant, sed duabus etiam praecedentibus una cum omnibus partibus ac humoribus. Quod uero ait, detracta cute nihil solidi uideri, sed humorem tantum candidum, rigidum et refulgentem ad lucem nec quicquam aliud, id de crystallino humore mihi dixisse uidetur, qui tamen haud solus adparebat, sed uitreus quoque et albugineus, unde non parum hallucinatus uideri potest philosophus, uti etiam Albertus, qui eo tempore nil duri et glandulosi in iis reperiri existimat, cum crystallinus humor solidus sit ac quam maxime conspicuus. *Eadem item die* uidi omnia uiscera, nempe cor, iecur, pulmonem. Cor autem et iecur erant albicantis coloris et cordis motus non solum adparebat, antequam foetum aperirem, sed iam facto etiam thorace moueri uidebatur. Erat autem pullus inuolutus quartae illi membranae plurimis uenis refertae, ne in humore iaceret. Cernebam etiam uasa umbilicalia prope anum ad umbilicum deferri ibique inferi, ut cibum per illum petat foetus. Vidi denique, quod Aristoteles non aduertit, in dorso prope uropygium pennarum principia nigricantia menti humani cuti non absimilia, cui pili abradi sint. *Die subsequenti* haec omnia erant mani-

manifestiora et in superioris rostellae extremitate erat quid albidum, cartilagineum et subduriusculum, quod rursus die decima tertia magis erat conspicuum. Erat autem rotundum mihi grano haud absimile. Sagacissima rerum parens natura id ibi fabricasse uidetur, ut impediatur, ne rostellae suae uel uenulae uel membrulae uel alias quascunque tenerimas particulas pertundat. Aiunt mulierculae, pullos iam natos cibum capere non posse, nisi prius id auferatur. *Decima quarta* die pullos iam totos plumescere. *Decima quinta* in digitis ungues albicantes adparebant. *Die uero decima sexta* ouum aperire placuit in opposita parte, ubi natiua tunica, sed unica tantummodo adparebat eaque alba. Alteram enim, quam in altera parte semper uideram, hic obseruare minime datum est. Itaque dubitabam, an ea tantum pro albuminis tutela nata sit, cum scilicet ouum non sit recens uel ad pulli defensionem in ouo incubato. Nam indies illa magis magisque decidere uidetur et foetum sequi, qui sui gravitate deorsum decedit. Aristoteles etiam unicam tantum esse eiusmodi tunicam his uerbis innuere uidetur: sunt, inquit, quandoque locata oua hoc ordine, prima postremaque ad testam oui membrana posita est, non testae ipsius natiua, sed altera illi subiecta, liquor in ea candidus est, quasi diceret, omnes partes in ouo locatae sunt hoc ordine, nempe prima postremaque ad testam oui membrana posita est. Intelligit meo iudicio per primam et postremam membranam eas membranas recens in incubato ouo genitas, eas uidelicet, quas aliquoties adpellauimus tertiam secundam et quartam, quam inuoluentem foetum dixi. Nam, cum dicit, testae natiua non esse, ostendit, nec primam nec secundam esse, quae ab altera oui parte reperitur. Videtur igitur excludere hanc natiua siue primam uel secundam et intelligere tertiam, quam secundam saepe uocaui. Cum uero dicit, sed alte-

ra illi subiecta, intelligit eandem, secundam nempe testae subiectam, quod uel ex hoc maxime liquet, quod candidum in ea liquorem inesse dicat. Is enim, ut supra ostendi, inter tertiam et quartam continetur. Hinc manifesto errore Suesanus conuincitur, qui ex Ephesio per primam interpretatur eam, quae testae adhaeret, per postremam uero, quae albumini. Quae omnia a nobis obseruata quotidie in sequentibus diebus se uidentiora utpote in perfectissimo pullo adparebant. *Die uero uigesima* pullus putamine a parente gallina ablato hora uigesima secunda sua sponte exiuit. Post exclusionem reperi in putamine tunicas duas albas natiuas una cum duobus aliis in incubatu genitis, secundam nempe et, quae foetum ipsum inuoluerat, in qua excrementum adhuc inerat subalbidum. Euidenter adhuc adparebant in pullo tria illa *uasa umbilicalia*, duae scilicet arteriae et uena una et orificium umbilici ualde erat contractum. *Vena* uero iecori per alium ramum, qui recta ad illud tendebat, inseri uidebatur. Mirum autem erat, quod extra id nihil lutei adpareret, cum tamen in cauitate abdominis, ubi intestina sunt, prope anum pullus per umbilicum totum fere id absorberat, simul cum quinta tunica, quae id inuoluerat. Tanta autem ibi lutei inerat copia, ut uix duplo plus sit in ouo nondum incubato. Aristoteles etiam scripsit, decima ab ortu die, si alius abscindatur, aliquid adhuc lutei in ea conspici. Sed consideratione in primis dignum est, quomodo eiusmodi membrana, quam una cum uitello a pullo absumi diximus, post eiiciatur. Videtur autem dicendum, quod per eandem uiam, umbilicum uidelicet, regredi debeat uel per anum, quod potius credo. Tunicae huic duo uasa implantantur, quorum unum arteriam esse et a corde proficisci, pulsus indicat, alterum uena est deferturque ad intestina, lutei uidelicet uehiculum, hepar erat coloris admodum lutei forte, quod ex luteo per uenas adtracto nutriatur. *Haftenus Al-*
L dro.

drouandus. Auxit naturae dotes ingenium. Foeminas habebis, si luna plena nata eadem supposueris. Eo colore nascentur, quo tincta oua fuerint, pulcerrimi excludentur, si cum palumbi mare gallina creuerit et, ne de monstrosis laboremus, a

Ioanne Baptista Porta absque causa prouisum est. Solent in partu numeroso, quod conceptus cohaereant, saepe monstra nasci nec uel geminas uel quadrupedes pullos nulla sectis membranae uittellis uidisse rarum est.

ARTICVLVS II.

De Gallis Gallinaceis et Gallinis in specie.

PUNCTVM I.

De Gallinis Patauinis, Pumilione et Aliis Quibusdam Monstrosis.

Hactenus de gallis et gallinaceis, in specie occurrunt nobis gallinae, pumilio, Patauinae, gallinae Turcicae, Persicae, galli Scotici syluestres, palustres, galli et gallinae Indicae, Guineenses, capi. Gallina PVMILIO seu nana, quam Aldrouandus describit, erat fere tota nigra. Maiores alarum pennae in extremitatibus candicabant. Maculis in collo mediam lunam aemulantibus ornabantur. Oculos macula sublutescens coloris rotunda ambiebat. Caput erat cirratum. Palae et crista intensius rubebant. Ungues impense candicabant.

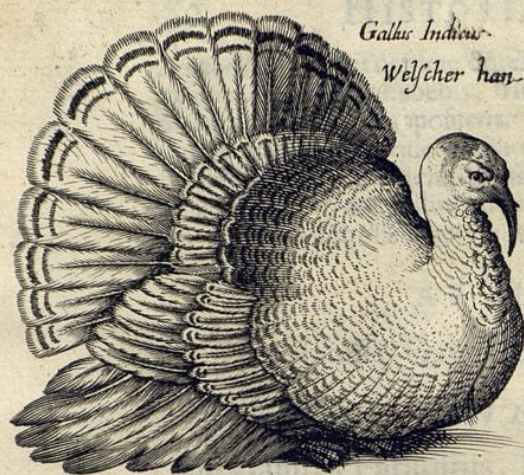
Ex PATAVINIS gallina tota ex nigro uirescebat. Cristam gerebat exiguum coloris uix rubri. Pellicula, quam prope aurium foramina obtinent, albebat. Mas quinque duntaxat coloribus ornabatur, nigro, albo, uiridi, rubeo et luteo. Corpore erat ater, caput cirratum, cirri radices erant albae, rostro et pedibus luteis. Vifa aliquando gallina tota candida, cristata, uifa et alia in lapideam substantiam inter parietes couersa, caudiculis suis absque pennis histicis instar horrida. Dantur et pedibus pennatis seu hirsutis, quarum descriptionem apud Aldrouandum uide. Cristam galus habebat duplicem non admodum magnam. Vifa aliquando et

monstrosi. Tacebo gallinam, quae tres pedes, tertium prope anum enascentem habebat, pullum, qui totidem instructus, tertium uelut ex uropygio enatum ostentabat. Nihil uel de eo dicam, cui pes e podice natus quinque digitis instructus uisebatur uel, cui seu quatuor priores imperfecti et pallidi, perfecti et lutei posteriores seu quinque erant uel de eo pullo, cui quatuor alae erant, non tantum contrarium alarum pennae situm, sed et ceruicis plumulas caput uersus cirri instar erectas Tagliaferus Medicus obseruauit in quodam. At, qui in aula Hetruriae ducis uisebatur gallus, habebat caput et paleas ex plumis militum conos, quibus galeas exornant, aemulantibus duos in fronte pennarum calamos, uelut duo cornua surrectos, totidem ab utraque rostri prope nares parte, qui in extremitate plumas tenuissimas setarum instar edebant, unum in ceruice, qui a principio fere eiusmodi setis ornabatur. Pennae, ueluti squamas toto corpore aemulabantur. Prope uropygium, quae cauda exit, tuberculum rotundum et subalbidum uisebatur. Cauda carnosae, pilis nuda in extremitate floccum album habens propendebat Tibiae, uelut ocreis induebatur.

Aldr. l. 14.
Ornith.
p. 5.

PVN-

Gallus Indicus.
Welscher han.

Gallus cornutus. Tab. XXV.

Gallus Patavinus.

Gallina Patavina.

Pumilio Kriechhuhn.

Gallina.
Henne.

Gallus. Han.

Gallus.

Gallus Turcicus.

Gallina Turcica.

Gallus Persicus.

Gallina Persica.

Gallus Indicus.

Gallina Indica.

Gallina Guinea.

Gallus Indicus mirabilis.

Gallina lanigera.

Gallus palustris murhan.

Capo.

Kappain.

Tab. 31

Gallinæ aquatica.

Fulica. Wasserhuhn.

Chloropus Gallinula.

Ispida.
Eysvogel.

Gallina hypoleucos.

Erythropus.

Scolopax seu Gallinago.
Schnepf.

Gallinula terrestris.

Erythra.

Scolopax seu Gallinago minor.
Harschnepf.

Rusticula syluatica.
Walschnepf.

Gallina Ochra.

Gallina Rhodops.

Gallina Serica.

Boeth.
descrip
Scotiae

P V N C T V M II.

De Gallinis Turcicis, Persicis, Gallo Scotico Syluestri et Palustribus.

TURCICVS gallus, quem Aldrouandus describit, corpore erat candicante. Alis et aluo nigris. Cauda partim uiridi, partim nigra Tibiis et pedibus subcaeruleis. Toto corpore modo argenteis, modo aureis lineis uariegato. Gallina tota erat alba maculis ubique nigris conspersa, pedibus subcaeruleis. Vifa et alia cum pedibus caeruleis ex albo et nigro maculata. Post carneam cristam aliam ex pennis albis alaudae instar habebat, ut in icone expressum est.

PERSICVS cristam, ueluti caudam obtinebat, pedes cinereos, ipse totus niger erat. Gallinae totae coloris ferruginei uisuntur.

Gallus SCOTICVS syluestris phasianae carne ac magnitudine est simillimus, sed nigra, rubentibus admodum palpebris. Mas collo, pectore, alis coxisque punctis rubicundis adpersus est, foeminam leu-

cophaeam maculae nigrae uariant, supercilia et barbulae in utroque sexu maculis nigris adsparguntur. Similis est huic ille, quem. Turnerus morhenam uocat. Mas enim totus splendentis est nigredinis, eam caudae partem, quae podicem tegit quaeque alba est, si exceperis. Caput ruber, sed corneus cirrus tegit et circa genas duo, ueluti lobi rubri et carnei. Foemina tota maculis distincta est et a perdice, nisi maior esset et rufa, magis aegre dignoscitur. Degunt in desertis et erica confitis locis. Granis et summis ericae germinibus uescuntur.

Gallo PALVSTRI corpus est subrufum aut subflauum, punctis nigricantibus undique distinguitur. An idem sit cum illo, qui frumento abstinet et enascentibus minutisque cytisi foliis uescitur, ut

Boethius prodidit, dubito.

P V N C T V M III.

De Gallinaceis et Gallinis Indicis.

Gallum INDICVM duplicem nobis Aldrouandus exhibet. *Primus* est auritus, tridactylos, nulli uolucrum generi pulcritudine inferior. *Rostrum* illi in superiore parte aduncum, totum rubrum. *Caput*, *pectus* et *uenter* integer colore roseo diluto, qui in pectore maculis subroseis dilutioribus exiguis, in uentre longe maioribus, quas alba linea transcurrit, insigniuntur. *Cristas* habebat duas, carneam unam, quae prope rostrum est, inter quam et rostrum superius macula oblonga caerulea est, alteram pennis luteis prope primam cristam paruis, mox maioribus, quae sursum primo adscendunt, mox descendunt deorsum, constantem. *Oculi* eundem fere, qui in homine est, prae se ferebant situm, oblongum scilicet, in cuius medio illi positi. *Aures* habebat erectas

asininis non absimiles. *Alas* admodum diuersi coloris. *Caudam* duplicem. Priorem exiguam quinque pennis ruberrimis constantem. Aliam nouem longissimis diuersum colorem obtinentibus. De collo superiori et uropygio pennae caeruleae albis calamis ornatae dependent. *Alterum* simpliciter Indicum idem nominat. Coloris toto corpore erat aterrimi. *Rostro* superiore adunco, utroque caput uersus luteo, caetera atro. Vbi foramina narium aliis, ibi rotundum quid et luteum cerasi magnitudine conspiciebatur. *Cristae* loco cirros gerebat. *Cauda* et calcaribus carebat. *Tibiae* pedesque tabellis albicantibus praediti erant. *Gallinas INDICAS* tres idem exhibet. *Primam* colore corporis fusco. *Capite* cirrato, *rostro* in medio tuberoso, albicante, nigris maculis insignito.

L 2

Co-

Boeth. in
descript.
Scutiae.

Coxis ex ferrugineo lutescentibus. Cauda nulla. Vropygio simiae instar nudo. Alteram corpore a rostro ad caudae extremitatem exiguo ad caeruleum uergente, rostro recuruo et rubicundo. Cauda longa, ut in pica extensa, candida et lineis nigris conspersa quaeque in

fronte tuberculum magnum figura ficus, coloris fere caerulei gerebat. Tertiam colore fusco in collo et alis ad cinereum uergente, rostro rubicundo, sed non adunco, tuberculum simile in fronte gerentem. Numidica dicebatur.

PUNCTVM IV.

De Gallinis Guineis.

Bellonius
l. 5. de
Anib. c. 9.

Gallinae Guineae a regione ita dictae perdices Terrae Nouae quoque dicuntur. Corpulentia uix nostrates gallinas superant iisdemque quoad mores et uocem fere similes sunt. Peculiare ipsis acutum quendam pilorum supra caput obtinere, sed, qui in anteriori parte reflectuntur, a prima uertebra aut osse colli procedendo per posteriorem capitis partem. Gallum Mauritani ita Gesnerus ex Caio descripsit. Pulcerrima, inquit, auis est, magnitudine corporis figura, rostro et pede phasianis similis, uertice corneo in apicem corneum a posteriori parte praecipitem, in anteriori leniter accliuem eleuato armatus. Eum natura uidetur inferiori capitis parti tribus, ueluti laciniis se promittentibus committere atque deligare, inter oculum et aurem utrinque una omnibus eiusdem cum uertice coloris, ita ut infideat capiti eo modo, quo ducalis pileus duci Veneto, si, quod iam aduersum est, auersum fieret. Rugosus is est inferius per circuitum, qua se ad tollit in directum in summo collo ad occipitium, nascuntur erecti quidam atque nigri pili in contrarium uersi. Oculi toti nigri, aequae et in orbem palpebrae et cilia. Si maculam in summa et posteriori parte supercilii utriusque demas. Imum caput per longitudinem utrinque caro quaedam callosa colore sanguineo occupat, quae, ne propendeat, ueluti palea, ut replicaretur, natura uoluit et auerso ductu in duos processus acutos a capite liberos finiret. Ex hac carne adtollunt se utrinque carunculae, quibus nares in ambitu uestiuntur et caput in anteriori parte a cae-

tero rostro pallido separatur. Harum ad rostrum margines inferiores replicantur leuiter sub utraque nare. Quod inter uerticem et carnem est, a dextra et sinistra parte squamosa duplici incisura notatae, in posteriori nulla, sed laeues et, ueluti punctis quibusdam sui coloris respercae. Color illi in faucibus exquisitus est purpureus, in caetero corpore per summa contuenti, qualis confurgit, si album et nigrum pollinem utcumque tenuiter tritum coloris fusco rarius adspargas nec tamen commiscens. Tali coloris maculae ouales aut rotundae per totum corpus inesse uisuntur, per summa maiores, per ima minores comprehensae interuallis linearum, ut adparet in plumarum compositione naturali, qua se mutuo intersecant, obliquo hinc inde ducto per summa tantum corporis, non item per ima. Id non ex toto corpore solum deprehendes, sed ex singulis auulsis pennis. Superiores enim obliquis lineis se interfecantibus aut, si mauis, orbiculis quibusdam ex albo et nigro, ut dixi, polline coniunctis, ut in fauis aut retibus maculas ouales aut rotundas in spatiis fuscis comprehendunt, inferiores non item. Vtraeque tamen simili lege posita sunt. Nam in aliis plumis ordine ita iunctae sunt, ut fere triangulos acutos faciant, in aliis, ut oualem figuram repraesentent etc. Vox illis diuisus sibilus non sonior nec uoce coturnicis maior. Similem gallinis communibus scribit Bellonius. Foecundae sunt et in nutriendis pulis sedulae.

ARTI-

ARTICVLVS. III.

De Capo.

Caporum tot sunt genera, quot gallorum et sola castratione ab his differunt. Capitis tamen iuba maior est, quam gallis, caudae pennae longiores sunt et calcaria in maiorem molem excrescunt. *Vox* etiam magis demissa et rauca. Scaliger unum insigni magnitudine perpetuum conuiuium habuit, qui, cum ater fuisset totus, anno quarto euasit candidus, quanquam erant alii, quibus nulla pluma nigra fuerat. Duobus olim *castrabantur* modis, lumbis nempe adustis candente ferro aut calcaribus ad infima crura usque. Hodie uulnere tanto, quantum digito superius lumbos subsepto, ubi testes adhaerent, immittendo sufficit, inflicto testiculi per posteriora euelluntur. Mori interdum contingit, si erratum fuerit et gallum a castratione ita intumuisse Aldrouandus obseruauit, ut pellis digitis pulsata tympani bellici instar sonum ederet. Breui quidam *pinguescere* scribunt, si cereuiciam aquae loco adposueris.

Vsus in cibo multus est. Optimum enim sunt nutrimentum et perfectum generant sanguinem, ut omnium auium laudes, quantum ad obsonia pertinent, una caro gallinacea, cuius patina stomachum iuuat, pectus lenit, uocem sonoram facit, corpus obefat, Platina comprehendat. Maxime circa sex, septem uel octo mensium aetatem probantur. In *medicina* ius caponum ad uirium restaurationem commendatur. Quidam ossa crurum medicamentis ad alba mulierum menstrua immiscunt. Alii fistulae indolenti pelliculam uentriculi interiori in sole torrefactam et in puluerem redactam inspergunt. Graeci asserunt, fabae femina caporum sanguine macerata ab aduersantibus herbis immunita fore et, si pridie, quam seruntur, aquae simplici infusa fuerint, citius nascituras, si nitrata difficillimam coctionem non habituras.

CAPVT III.

De Auibus, quae se puluerant simul et lauant.

ARTICVLVS I.

De Columbibus.

Aues, quas Latini columbas seu, quod in culminibus uillarum degere soleant seu, quod bibentes rostrum aquae diutius immergant, ut Hermolao uidetur (κολυμβαν urinare est) seu, quod lumbos frequenter colant, ut Alberto M. placet, dicunt, Graecis περιστεραι et περιστεροι, πέλασαι, aliquando τετραπενες πελῆρες, ευριπτοι apud Homerum, Hesychium, Phauorinum et alios dicuntur. Descriptionem non est, quod adponamus. Proprium omnibus utraque conuiuere palpebra. Aristoteles *k* pedibus et unguibus cuculum repraesentare dixit. *Internas*

si spectes *partes*, *l* ingluuiem partem et fere rotundam ultra uentriculum, id est geminos sinus habent, unum, in quo merguntur recentia, ut guttur, alterum, in quem ex eo dimittunt concoctione maturata. *Ventriculus* ipsis *m* feruentior. *Lien* *m* Arist. *l*. tam exiguus, ut uisum fugiat. *De* *3. de partib. c. 7.* *felle* inter eruditos non constat. Sunt, qui habere negant, *n* Gale- *n* *de atra bile.* no ridiculi sunt, qui adfirmant seu in uropygio uel dorso, quod uerisimile non est, seu non eo loco, quo caetera animantia, sed et inter eas alius uentri, alius intestino iungitur. *Cysti* carere, dum adfirmant

firmat Galenus, ne decipiatur, metu.

Locus.

Quantum *ad locum*, ubique fere conspiciuntur. Ingens olim earum in Asfyria circa Ascalonem, quia sacrae o et lege edi vetitae, in p

o Euseb.
praepar.
Evang. l.
8. c. 5.
p Athen.
l. 14.
q in cornu
copiae.

r Polyhist.
c. 9.

Cypro, Papho, Cythera, Sicilia, Cnido, quia Veneri dicatae, copia. Tanta apud Poenae et Illyrios, ut incolae militari contra eas ordine exire Textor q nescio, cuius fide, prodiderit. Nil de portu et naua- li Thisbaeorum, Insula Columba- ria r Solini, quae in Tyrrheno mari sita est, Lucais insulis, in quibus columbis quandoque onerantur na- ues, regno Pegu, Fesla et aliis di- cam, Amant uere propter inna- tum pauorem eminentia loca, na- turaliter tamen specus et latebras quaerunt, quae de *nidulatione* in arboribus s dicuntur, palumbis po- tius competunt. *Sexum* difficul- ter, nisi interiora scrutentur, discer- nas. Vox tamen exigua foemellam, grauior marem prodit.

*Genera-
tio.*

Coituri mutuo se exosculantur et senior quidem primum congressum ab osculo exorditur, sequentem sine osculo celebrat, t at iunior, quo- ties libet coire, osculatur, obserua- tum tamen sine osculo marem u ad- mitti, si foemellae ereptus post tri- duum eidem restituatur. Si mares defunt, ruunt in mutuos amplexus foeminae, ita singulis diebus ad octiduum et ultra hypememium po- nitur. *Ouum* quinto a coitu die perficitur, per obliuionem factum,

† Plin. H.
N. l. 10. c.
x Athen.
l. 9.

z Plin. l.
10. c. 52.
H. N.

a Arist. de
Anim. Ge-
ner. l. 3. c. 2.
h Arist. 6.
H. A. c. 4.

Plin. H.
N. l. 10.
c. 48. Ae-
lian. l. 1.
uar. Hi-
stor. c. 2.

quod † Plinius intra decem mature- scere scripsit et foemina saepe ipsa, qua peperit, postridie x aliquando marem repetit, ut forte ad partum alterius oui alacrior accedat. Ve- xata uel sponte paulo morosior ouum per tristitiam retinet. Bina fere z ponuntur, ita natura mode- rante, ut aliis crebrior sit foetus, aliis numerosior. Sed et, quia uo- laces, a consumitur uolatu materia et in alas pennasque abit. Ex prio- ri marem, foeminam ex posteriore edi ueteribus b creditum, uisae ta- men binas foeminas aliquando, bi- nos aliquando mares uno exclusisse

partu. Bene autem Plinius crebrio- rem iisdem foetum innuit et falso *dyxov* adpellauit Varinus. Singulis namque seu c tricenis seu quadra- c Arist. H.
A. l. 6. c. 4.
d Varro.
3. de re
rust. c. 7.
e Idem l.
5. c. 13.
f Plin. l.
10. c. 53.

genis d diebus concipiunt, pariunt, incubant et pullos enutriunt. Con- tinuatur toto anno foecunditas, si locum e apricum, unde Aegyptiae f duodecies pariunt et cibum, quem facile acquisitum eximio corporis et uentriculi calore nullo negotio conficiunt, (haec foecunditatis cau- sa Aristoteli) habuerint, si horum aliquid deest, a bruma g ad aequi- g Varro.
3. de re
rustica. 7.
h Plin. l.
10. H. N.
c. 58.

noctium hybernum otiantur. Sic duodecim ex eis, imo tredecim h coire, quatuordecim haberi possunt pa- ria. Aestate enim binis interdum c. 58. mensibus terna edunt, saepe inter pullos ouua inueniuntur et alii pro- uolant, alii erumpunt, hi rursus, simul i ac creuerunt et robur ha- i Varro.
3. de re
rust.
k H. A. l.
6. c. 4.

bent, cum matribus pariunt et, quan- quam k Aristoteles intra annum eos coire, semestres incipere uenerem agnoscere scribat. Plinio tamen quinquemestres foetificare scriben- ti Albertus et experientia subscri- bunt. Non est ergo mirum, quod M. Varronis temporibus quinque millia columbarum quandoque in uno peristerotrophio colebantur, cum uel decem paria paucis annis in talem numerum excrescere que- ant. *Incubatio* maris et foeminae l perficitur opera, haec noctu, ille l Athen. l.
9. c. 16.

interdiu incubat, de tempore inter scriptores non constat. Plinius ae- state octauo decimo die excludere putat, m uicesimo alias. Apud n m Plin. H.
N. l. 10.

Aristotelem, quod ouum prius edi- tum fuerit, intra uicesimum diem c. 58. et absoluitur et excutitur a pullo. Pertundunt ouum pridie, quam ex- cludatur pullus. Alberto denique completur septem in utero diebus, fouetur per quatuordecim, postea fiso ouo pullus exit. Experientia ab Aristotele militat, qui o etiam o 4. de
caecos et imperfectos, quod, quia Generib.
pauciparae sunt, copiam alimentici c. 6.

cum prole parere soleant, pari ad- firmat. Possunt ab ortu p uersico- p Oppian.
l. 1. de u-

lores haberi, si miscentibus iam o- nat.

scula maritis,

Sira-

*stragula flammeolis oculis rubros-
que tapetes
et uestes ostro perfusas obicit au-
ceps.*

*Vitam columbarum oclonis an-
nis Plinius q definiuit, quos etiam
allecetricibus excaecatis Aristoteles
tribuit. Albertus domesticis ui-
ginti annos adscribit. Athenaeus
ad triginta producit, fuit, quae
uiginti duos annos uixit et temper
excepto ultimo generauit.*

*Vocem per γογγύζειν, γογγύζειν,
τοῦδοσιζειν et τριγύζειν, quod Latini
gemere, murmurare et meditari di-
cunt, expresere Graeci.*

*Volatum quod adinet, nullae do-
mesticarum neque longius domo
neque diutius abuolant, sed et alte
per aera uolitasse in Paphlagonia
Bellonius t obseruauit, ut conspe-
ctum effugerent, seu, iis cum aere
tanta intercedit familiaritas, ut se-
curus in eodem degant, seu, alia
causa. Celeritatem multi testantur
u auctores, huius opera uno eodem-
que t die uictoria Taurosthenis ex
Olympia Aeginum parenti ipsius
nuntiata est. Sueta intacta fides,
ut Hircius et Brutus in Mutinensi
obsidione, Leydenfes in sua, Ro-
mani in circum uel theatrum eun-
tes, quaeuellent, domum nuntiati-
ri, * Aegyptii, Cyprii et Creten-
ses nautae ad terram adpropinquan-
tes, Benenses t Cattiae urbis inco-
lae eis usi, tanquam tabellionibus
fuerint, effecit. Frustra uallum et
uigil obsidio per coelum eunte nun-
tio. Duplicatur celeritas, dum se
a rapacibus insectari sentiunt. Sed
et strepitum in uolatu y quandoque
edunt, qua ostentatione, ut uin-
ctae praebentur accipitri implicatis
strepitu pennis, z qui non nisi ipsis
alarum numeris eliditur. Specula-
tus occultus fronde latro et gau-
dentem in ipsa gloria rapit.*

*Ad ingenium et mores columba-
rum pertinet, quod, cum bibunt,
collum a non resupinant, sed, quia
breue et amplum multarumque a-
quarum capax habent, large iumen-
torum more bibunt, quod*

*rubri mollia frangunt
nubila, iam longum coeloque do-
moque gregatae,
si iunxit pennas diuersoque hospi-
ta tractu
uenit auis, cunctae primum mi-
rantur et horrent,
mox propiusque uolant soeium
tamque in aere ipso
paulatim fecere suum plausuque
secundo
circumeunt bilares et ad alta cu-
bilia ducunt.*

quod corpus primo humectant,
dein puluere b sese conspergunt, sic
a pulicibus et omni sorde mundan-
tur, quod mane foeminas uagantes
in nidum compellunt et incubare
cogunt. Saepe ex hac causa casti-
gatio pigrius intrante foemina ad
pulos, c quod coniugii fidem non
uiolant communemque seruant do-
mum. Nisi caelebs aut uidua ni-
dum non reliquit et imperiosos ma-
res subinde etiam iniquos ferunt,
quippe suspicio est adulterii, quam-
uis natura non sit. Tunc plenum
querela guttur saeuique rostri cibus,
mox in satisfactione exosculatio et
circa ueneris preces pedum orbibus
adulatio. Adpetunt tamen mari-
bus defunctis cuiuscunque coloris,
non nigrae tantum, quod prodi-
tum quibusdam, nouas nuptias et,
si d domini iussu coniugia permu-
tent, pristino domicilio redditae
prioribus spretis nouissimis adhae-
rescunt, quin et nonnullas ex ma-
ritatis cum aliis coire Aristoteles
dixit et, ut nigra apud Aegyptios
mulier perpetuo uidua, quod pul-
la semper incederet, significabatur,
sic ingrati apud eosdem columba,
quod masculus ualidior factus pa-
trem rostro incescit et a matre abi-
gere connatur. Huc etiam perti-
net, quod e mas adultos pullos, e
cum ex nido tempus prodeunti est,
subigit, quod eis pauore percussis
(sunt autem f timidissimae) mediae
natum partes g tremunt, quod, dum
etiam sub mensis cum gallinis con-
uersantur, hominum consuetudine
se delectari ostendunt, quod deni-
que

*b Arist.
H. A. l. 9.
c. 49.*

*c Plin. H.
N. l. 10.
c. 34.*

*d Aldrou.
Ornithol.
l. 15. c. 1.*

*e Arist. H.
A. l. 9. c. 7.*

*f Ezechiel.
c. 7.*

*g Tzeket
Chilia. 12.
433.*

*Arist. H.
l. 6. c. 4.
Varro.
de re
st. c. 7.
dem. l.
c. 13.
lin. l.
c. 53.*

*Varro.
de re
st. c. 7.
Plin. l.
H. N.
58.*

*Varro.
de re
st. c. 7.*

*A. A.
c. 4.*

*Bellon. l.
6. de A.
uib. c. 21.
t Barr. in
Relatio-
nib.*

*Plin. H.
l. 10.
8.
Arist. H.
6. c. 4.*

*Ingenium.
a Arben.
Dipnos. l.
Plin. H.
N. l. 10.
c. 34.*

*Arist. H.
A. l. 9. c. 7.*

que aquilam sublimipetam ab humi-
peta discernere norunt et, si hic
inuadit, in sublime i feruntur, si ille,
deorsum uersus ruunt. Nec tacen-
dum, recens natis pullis uel k ter-
ram falguginosam, quam in locis
lotio conspergi fuetis quaerunt uel
salis ipsius l grana seu, ut liuorem
abigant, m ne fascinantium noceant
imprecationes seu, ut ad recipiendos
cibos praeparentur seu, quod uerifi-
millimum, ut eis tam foecunditatem
quam cibi appetentiam ingerant,
inspuere corporis munditiei impen-
sus studentes nidos a fimo repur-
gare n helxine herba ad euacua-
tionem uti, laurinos ramulos te-
nues primum pro amuleto conlige-
re, deinde ad pullorum custodiam
nidis imponere, colores suos ua-
rietatemque dispositam nosse, me-
moria, ideo temporis, quando foe-
minae in concubitu succedendum
est, nunquam mas obliuiscitur, pol-
lere, ita denique cicurari, ut et
litteras ferant et cibum ex auribus,
quibus praestigiis nebulo ille Sarace-
nus Muhamedes usus est, capiant.

Pugna. De pugna satis est dixisse, in
dorum uicinia mares pro uxoribus,
has pro illis pugnare. Antequam
coniuerint, mares adhuc caelibes
suas aliis subtrahere conantur. Vi-
dit et Auicenna duas pro foemina
pugnantes, haec uictori adhaesit,
quem pugna repetita deseruit ui-
ctum.

Amicitia. Amicitia eis intercedit cum ho-
mine. Adliciuntur in columbaria
et manent, si uel humano sanguine
cum pisces integris in uase figulino
circumacto p inlinantur et pisa de-
glutiant uel cranium hominis senis
in iis q suspendatur uel lorum, quo
homo r strangulatus est, depona-
tur uel lac mulieris puellam a bi-
matu lactantis occulterur. Cum
capite captae, quod excruciatum,
cum multo sale et cumino Roma-
no coctum ac ibidem depositum
eos retinet. Cum tinnunculo et
uespertilionibus, ut suis locis ex-
positum est, denique cum uite a-
gresti, peristerione, saluia, carlina,
semine uiticis et aliis. Detinentur

uel peregrinas adducunt, si aliquid
horum uel in columbario sparseris
uel suspenderis in nido.

Inimicitias autem exercent cum *Inimici-*
circo, ad cuius uocem perhorre-
scunt, quod uociferans inuadat, s
miluo, t aquilis, marinis inprimis, bu-
bone, qui oua exsorbet, noctua,
coruino genere, uulpibus, catis,
mustellis, u helleboro albo et den-
tibus humanis, x quibus uirus quod-
dam inest, quod et foetus inplumes
necat, taceo de aliis.

Adfectus ipsorum sunt pulices et
pediculi, quibus nisi mudentur,
macilentae euadunt, uarioli circa
oculos, y qui mense Augusto in-
primis infestant et uutiligo ac lepra,
ob quam a Persis pulsas apud He-
rodotum z legimus.

De usu columbarum in medicina
multa prodita sunt. Ventriculo,
quia sunt feruentiore, lapillos co-
mesos conficiunt, margaritas eis
exhibitas poliri a Cardanus prodi-
dit. Pestiferis haud conripi mor-
bis, qui carne asidue in cibo usi
fuere, ex Aegyptiorum accepimus
arcanis. Odor etiam syluestrium in
aerem resolutus ab epilepsia et pa-
ralysi, si Villanouano et Abenzoari
credimus, praeseruatur. Cerebella
caecitatem inducendi proprietatem
habere, metuo, ne falso, dicuntur,
medicamentis uenerem promouen-
tibus recte praescribi certum. San-
guis b cruorem membranis cerebri
emanantem cohibet et oculis c sus-
fufis eximie prodest. Lusciosis bene
inlinitur. In masculis efficaciori
Hierocles eundem medicamento
ad stranguriam equi admiscet.
Adeps ad dysuriam commenda-
tur. Pennae primum enatae et cum
urtica uiscae podagrae dolores le-
niunt, ut Marcellus auctor est. O-
uis recte condyloma fouetur, sed
desidere ante aeger in aqua debet,
in qua uerbena decocta est. Fimus
tanti est feruoris, ut ignem saepe
conciat et in ea d Myria, quae est
Asiae pars, domus hac ratione con-
flagarit. Cum hordeacea farina
uel aceto mixtus strumas discutit,
arefactus et cum nasturtii semine
tritrus

Columba Indica rostr.

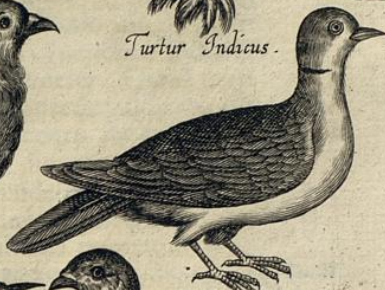
Columbus.

Columba Cypria

Columba sylvestri.

Turtur Indicus.

Turtur.

Alchata siue Filacotona.

Columba domest.

Columba Cypria.

*Columba
hirsutis pedibus
maior.*

Columba Livia.

Turtur.

Oncas Seu Vinago.

Columba domestica Varijs coloris.

Columba Cypria.

eGefm
de Colo
bis.

p Lib
intern
adfe

Gener
bl. 3.
ruft. c

cl. 10
Comp
simpl.
dicam

tritius inueteratos coxendicis, ceruicis et lumborum dolores extirpat, ut scriptum Fernelius reliquit. Prodest e calculosis, si uel in aceto maceretur, illud propinetur colatum uel in eodem septem diebus infusus et aquae rosaceae instar destillatus exhibeatur. Excudit foetum, si cum castoreo, opoponace, myrrha uel felle uaccino suffitus excipiat. Emplastrum cum aceto forti recte super ani ficus posueris. Imbecillius tamen domesticarum sterces, ualidius earum, quae in montibus uagantur. De reliquis consule Aldrouandum.

Laudatus et in cibis columbarum usus. Commendantur in epatico morbo ab Hippocrate, in uirum post diuturnum morbum imbecillitate a Rhase et Peguani ita iis delectantur, ut aduenis interdum uendere nolint. Syluestres, quas elixabis, domesticis, quae ascae, magis ualent. Pulli propter molliorem

succum ueteribus, uernales aestiuis et autumnalibus (uescuntur tamen et hae melioribus granis) praeferruntur. Et uidebis ex iis, apud scriptores Messos, Crustas, Miranese Catalonicum ludebat, quod et Rui dicitur et alia cibarii genera. Pullos tamen caput et oculos laedere, lepram nimio usu gignere Simeon Sethi, cynanchen inducere Rhasis meminere. Quod uero Varronis tempore singulorum pul-
lorum paria ducentis nummis et, si
eximia essent, singulis millibus se-
stertiorum uendebantur, quod
Columellae diebus sunt inuenti, qui
quaternis millibus nummum bina
paria mercabantur, quod denique
Plinius L. Axium; equitem Roma-
num ante bellum ciuile Pompeia-
num denariis quadringentis singula
paria uenditasse scribit, luxuriae
potius et deliciis, quam usui
adscribendum est.

ARTICVLVS. II.

De Columbibus Domesticis.

Genera. bl. 3. de re rust. c. 7. Genera columbarum tria Varro b posuit. Vnum agreste seu saxatile, quod in turribus et culminibus uillae habetur, quod falso Perottus πελαγίδες esse credidit, quidam male cum illo saxatili, quod in agro Bononiensi capitur, prorsus ferum, saxatilibus Varronis maius, coloris liuidi, rostro rubicundo conferunt quodque Galeno νεμὰς et βοσκὰς dicitur. Alterum clementius, quod cibo domestico contentum intra limina ianuae solet palci, κατοικίδιον seu domesticum Galeno. Tertium ex his stirpibus miscellum fructus causa. Aristoteli sex sunt species, nempe columba, oenas, Gazzae uinago, phabs, phassa, peleias et turtur. Aldrouando uero ex magnitudinis ordine phassa primum, phabs secundum, oenas tertium, columba quartum, liuia seu pelias sextum, turtur postremum locum occupat. Palumbum pyralidem, columbam et turturem nihil inter se similitudinis ha-

bete falso a Callimacho f dictum in frequentibus exponetur. In syluestres et domesticas commodissime distinguuntur. Et domesticae quidem, si differentias adtendas, coloris, magnitudinis, partium et coitus ratione uariant. Fuere in insula Capitis Viridis et Madera syluestres adeo mites, ut domesticarum more se capi manibus paterentur. In Therapne maximas nasci ait Perottus, Spoleti perexiguas. Tantum duodecim passuum millia efficiunt discrimen. Habentur in Noruegia totae albae, quas et alibi uulgatissimas conspicias. In Graecia eo primum tempore uisae sunt, quo Persicus exercitus circa Athon montem interit. In Eryce Siciliae ingens numerus unum rubrum tanquam du-
cem sequitur. In Persia denique col-
lumbi si qui sunt, oblongo et anseri-
no illi sunt collo. Genera tam indi-
genarum quam exoticarum pluri-
ma apud nos sunt, quae an ueteri-
bus cognita fuerint, iure dubitari
potest,

M

d Plin. l.
10. H. N.
6. 17.

potest, etiam si Romanos columbarum amore infanisse d Plinius prodiderit. Sunt *gutturiferae* uulgaribus domesticis duplo fere maiores, pedibus hirsutis, quae inter uolandum et, dum murmurant, fauces in ingentem tumorem inducunt, Plinii Campanas dixeris. Aliae Cypriae seu, ut Gesnerus nominat, rusticae, Anglicae, Monachicae seu Ferrariensis, ex quibus quaedam *cucullatae* cristam gerunt et pedes uel pennas ornatos uel nudos habent, quaedam crista carentes rostro sunt admodum exiguo et pedibus nudis. Aliae *Turcicae* et *Persicae* colore toto pullo seu Baetico praeter oculos, qui miniacei, pedes, qui pallide rubent et rostrum, quod lutescit. Aliae *Indicae* rostro anatis nihil praeter pedes et magnitudinem cum columbis commune gerentes, quarum illa, quam Aldrouandus Vienna acceperat, rostro albicabat, circa nares rubescebat, postremo serpentum instar subcaeruleis et nigris maculis, quae per totum ferme uerticem producebantur, uariiegatum erat. Sub oculis macula longa alba totum caput tanquam torquis ambiebat. Aliae, quae, quod in honorem foemellae uel suae uel aliarum post longa murmura a terra sese eleuent et ultra illas uolando alas quatiant, Belgis *ouerslagers* dicuntur. Aliae *gyratrices*, quae, dum in orbem supra foemellas maxime obuolitant, tam fortiter alas quatiant, ut duorum asserum simul conlisorum sonitum superent. Vnde remiges earum pennae semper ferinae fractae conspiciuntur. Aliae *galeatae*, quarum caput, cauda, remiges semper alius coloris sunt, quam reliquum corpus. Taceo hic *monstrosas*, quarum una in Germania prope pagum Rikenhouen capta praeter quatuor pedes duplicem aluum habebat, altera duplici quoque aluo Bononiae nata est, tertia bicorpor quodammodo erat, ex uno nimirum corpore alterum par pedum remittens, cum reliqui duo alteri corpori perfecte inessent.

ARTICVLVS III.

De Columbibus Syluestribus.

PVNCTVM I

De Palumbis.

Syluestres columbae, quae sint, praeterito ex Aristotele articulo recensuimus. Primus ex illis *palumbus*, qui uel maior uel minor. Hic phabe Philosopho dictus a nemine haecenus descriptus est. An ille sit, qui in Marchia Anconitana palumbo uocatur, incertum.

Nomen. Maiorem Graeci *φάσσαν*, Attici *φάρσαν*, moderni *φάνα*, Niphus torquatum, Seruius Titum uel Titium, sed per hos forte uultures intellexit Persius, ut Aldrouandus opinatur, Villanouanus Cadonem uocant. An generis diuersitatem admittat, nondum liquet. Hispani a Mariyr. a in quadam noui orbis insula grandiores nostris. Gustu et sapore meliores perdiciibus, qui aromaticum spirabant odorem et, quarum dis-

secta ingluuiis floribus plena deprehensa inuenere.

Corporis crassitie ad gallinas prope modum adcedunt magnitudine, haud multo minores. Color est cinereus, *caput* ex rubro et caeruleo mixtum, alae in lateribus maculis albis insigniuntur, torquis coloris est a capitis dorsique colore diuersi. Ingluiem b uentriculo praepositam habent. Ideo bene Plinius: aues quaedam sinum unum habent, quo merguntur recentia, ut guttur alterum, in quem ex eo demittunt, coctione maturata, ut palumbes. *Testes*, cum uenerem exercent, insigni magnitudine augentur, hybernis mensibus ne ullos quidem habere arbitrantur nonnulli.

Locus si species, nullibi notum non sunt. Apud Delphinates et Vefates

lates Aquitanos magnus eorum pro-
uentus. Raro humi insidere uisae
arboribus uel editioribus locis de-
lectantur. *d* Aristoteles, dum cam-
pestres uocat, per loca campestria
illa, quae arboribus confita sunt,
intelligere uidetur. Migrare pro-
didit Plinius *e* nec abnuat experien-
tia. Nec hybernare quidem apud
nos sese pati falso apud *f* Aristote-
lem dicitur. Nam, si tepidiora de-
fuerint loca, in angustis montium
iugis sese recondunt. Ideo uerno
tempore deplumes conspiciuntur.
Phattas semper conspici, quod apud
Aristotelem extat, error est. De
phabis id intelligendum Athenaeus
innuit.

Gibus eis inprimis fabae. Vnde
fabarianum apud Ferrarienses no-
men, in Gallia glandibus saepius,
cum illicis cocciferae tum suberis,
ilicium uiridum nec non fragorum
repletum inuentum in Gallia stoma-
chum Bellonius adfirmat. Hinc
glandiferarum adpellatio. Alica ue-
hementer saginantur.

Coeunt et foetificant *g* trimestres,
unde tanta ipsarum copia. In ue-
nerem adensaemutuo sese ante ini-
tium *h* exosculantur. Ante ueris
ingressum intenso adhuc frigore ni-
dificare et plumas sibi, ut pulli ca-
lidius recumbant, euellere ex inspe-
ctione, an auctoritate Alciat. pro-
didit. *Nido* locus arbores, iuniperi
inprimis, si *i* Theocrito credimus.
Bis quotannis parere ex Plinio *k* ha-
bemus, semel ex *l* Aristotele. Ter-
na plurimum pariant *m* oua. Sed,
quamuis tot peperint, nunquam
plus duobus educunt. Tertium,
quod irritum est, urinum uocatur.

Palumbes incubat foemina post me-
ridiana, in matutinum caetero mas.
Incubatus *n* citius, quam a colum-
bis perficitur. Decem et quatuor
diebus uterum ferunt. Totidem
iterum foetus, sed *o* caecus et im-
perfectus inuolucris euadit atque
perficitur. *Viuer* *p* palumbes ad
XXX. annum, aliquos ad XL. ha-
bemus auctores, uno tantum incom-
modo unguum eodem et argumen-
to, senectae, qui citra perniciem re-

ciduntur. *Marem* prius mori *q* cre-
dunt, cum in auibus caeteris foe-
minat prius abeant. Salacitas forte
in causa. Nam et in passerum, qui
salacissimi, genere idem contingit.

Quantum ad uocem, gemere Phi-
lomela auctore, minurire Spartiano
dicitur. Cantus omnibus similis,
inquit *r* Plinius atque idem trino
conficitur uersu, praeterquam in
clausula gemitu. Hyeme mutis,
uere uocalibus. Audiunt tamen, si
ex asperrima hyeme placidum et fe-
renum tempus succederit, si aurito
testi Nipho credimus. Gemere or-
dinarie uere *s* incipiente et, nisi con-
fecto solstitio, incipiunt. Sic huius
tempus indubitatis notis signauit
natura. Et uox rusticis praesentis
ueris signum habetur.

De corporis adfectibus nil occur-
rit, unguum in senectute incremen-
tum, de quo supra, si exceperis.

Sed nec de ingenio et moribus
multum. *t* Amisso corporali confor-
tio solitariae incedunt nec carnalem
ultra copulam requirunt. Adulte-
rio corruptae *u* corruptorem, si as-
sequi possunt, interimunt. Inge-
nii sunt simplicis, ideo in eorum
nidis deponit oua cuculus et Plau-
tus hominem ignauum palumbem
uocat. Vulnere denique accepto
x organum imponunt et ad sanita-
tem redeunt.

Inuenere et in *cibis* et in *medicina*
usum. In Carani nuptiis adpositas
Athenaeus, *y* in Nasidieni conuiuio
sine clune ceu lautiores Horatius
meminit. Carnes in fluxu mensium
pituitoso Hippocrates, *z* in tym-
panite Trallianus, in elephantiasi
Aretaeus, in colico adfectu Aetius,
in pestilentia Alexander Benedictus,
in dysenteria et colica Plinius prae-
scribere. M. Cato Censorinus aegro-
tis exhiberi uoluit. Paulus tertium
inter aues locum eidem assignauit.
Venerem propter glandium esum
extinguere creditum quibusdam.
Oculi, quia confossi renascuntur, ad
uulnera oculorum et cicatrices
commendantur. Iumentorum uer-
minatio finitur, *b* ter circumlato ue-
rendis palumbo, palumbus emisus

M 2

mori-

moritur iumentumque liberatur con-
festim. Sanguis uulnera purgat. Fi-
mus urinam prouocat et calculo in-

fabas sumtus resistit. Lapilli inuen-
triculis inuenti potioni contra
eosdem insperguntur.

PUNCTVM II.

De Oenade seu Vinagine, Alchata seu Filacotoa

Arabum et Columba Liuia.

Oenas Tzetzi οὐνὸν non tam ἀπὸ
τῶν ἰσίων a fibris carnis, quae
dura et, nisi tergus detraxeris, esui
inepta est, quam uel a colore uua-
rum nigrarum maturarum, quas
διωπὸν Graeci uocant uel a uinde-
miae tempore, quo et conspicitur
et capitur, unde Lycophroni οὐν-
τρεπὸς Φαῦλ. dicitur. Gaza uinagi-
nem, Iosephus Scaliger uinitorcu-
lum, alii uiniferam, Iulius Scaliger
rupicolam uocauit. Maior est co-
lumba. Rostrum habet, si oenas
est, quam Aldrouandus exhibet,
cinnabarinum, longum, in extre-
mo acutum. Caput totum, uen-
trem et alarum pennas cinerea. Re-
miges notabilis magnitudinis et ni-
gricantes. Cervicem intercurrenti-
bus plumis nigris uiridem. Cau-
dam uersus uropygium cineream,
caetero nigram. Pedes rubros.

ALCHATAE, quam cum fi-
lacotoa eandem Aldrouandus fa-
cit, alae sunt oblongae, pennae et
plumae coloris coturnicum, cutis
extrema dura, in Syria pedes nigri
et breues. Ad eam proxime acce-
dit illa, quae nomine Angeli Mons-

pesfulanis uenit quamque perdicil
persimilem, rostro et pedibus ni-
gris, plumis ex fusco colore in ni-
grum uergentibus et luteis rufum
esse Rondeletius ad Gesnerum scri-
bit.

COLUMBA LIVIA Alber-
to cauernalis, Graecis πέλειας, ex
descriptione Gesneri est columba
domestica minor. Rostrum ipsi ala-
bicat et circa nates parum purpurei
habet. Collum prouum ad latera
habet pro diuerso ad lucem posita
uarie splensens, in se partim subui-
ride, partim purpureum. Sapium
ex cinereo tale. Plumae ubique
cinereae, alarum pennas quatuor
longiores cinereae, medias partim
cinereae, partim ad extrema nigri-
cantes, ultimas dorsum uersus sub-
rufas. Pedes rubros.

Vescitur glandibus et granis. Ni-
dicat in arborum cauis et templo-
rum muris. Migrat et in cibo pa-
lumbo tantum tenerior praefertur.
In India prodente Aeliano uirides
pennas habent, psittaco simillima,
cruribus et rostro Graecam re-
fert perdicem.

PUNCTVM III.

De Turture.

Differen-
tiae.

Turtur in columbaceo genere ul-
timo loco ponitur. Tria aut
quatuor earum in Hispaniola obser-
uata genera. Vifae in locis frigidio-
ribus et niuosis candidae et in Aquitania
duas eiusmodi se uidisse testa-
tur a Scaliger. Turcarum uero im-
perator par rari et peculiaris gene-
ris Henrico Galliae regi transmi-
sit. Ex Alexandria diuersa nostra-
tibus adferuntur coloris. Obser-
uatum et nostra aeuo quoddam ge-

nus, cuius foemella candicat na-
turaliter, mas coloris est cinerei ad
subrufum uergentis habetque tor-
quem nigrum.

In Descriptione non est, quod Deseri-
immoremur. Falso Orus Apollo pri-
soli inter omnes uolucres dentes et
mammas tribuit, falso b Ouidius b Ouid. in
nigrum dixit. Collum torquis am-
bit longe aterrimus uiridibus ma-
culis conspersus, ante uix conspi-
cuus. Alae sunt uersicolores. Dorsum
et

Turtur

Fringilla

Chalantia

Montifringilla

Alauda non cristata

Ficedula

Ficedula Canabia

et pectori uicinae elegantissimo colore rufescunt, nigris, quarum extrema uiridia, intercurrentibus. Hinc uirides cum rufis marginibus sequuntur. Remiges sunt atrae, si albi aliquid occurrit, in extremitate illud est.

Arist. H. A. l. 9. c. 7. Foemina c nisi interiorum aspectu difficulter cognoscitur.

Ex *Indicis* foemina, pedibus exceptis, qui rubri et rostro, quod nigricans, tota est candida. Mari caput, collum, pectus, alae ad remiges, dorsum ad uropygium dilute rufescit nec ulla macula respergitur. Iris in oculis miniaeo colore resplendet. Torquis tenuis et nigra circum quoque collum ambit. Venter prope anum lutescit. Pedes rubei tabellis albicantibus ornantur.

Locus. Nullibi fere non uisuntur, rarius alicubi uel frequentius. In Aethiopia tanto numero per aera uolare traduntur, ut nebulas effundant et solis radios impendant. Apud Tartaros, quia in cibis prohibita, abundant. Sed et Peru numerose eas alit. Morantur fere semper uel in montium iugis uel ulmi aut aliarum arborum cacuminibus. Hyeme uellatent uel tepidiora loca petunt, unde trimestres, quod totidem mensibus nobiscum agant, Plinio. Cum ad Italiam d ueniunt, in Pontiis insulis prima uolatura requiescendi causa paucos dies morantur. Redeunt ad nos aduentantis ueris nuntiae, cum iam prolem fecerunt.

Nutritum. *Arist. H. A. l. 8. c. 3.* *Columel. l. de Re R.* *Scalig. in Theophr. l. 5. c. 20.* *Vescuntur* e frugibus, glandibus et oliuis. Milio uehementer delectantur. f Aestate sua sponte, dummodo sit facultas cibi, hyeme offa panis uino madefacta pinguescunt et, si nouella sunt aetate, in tantum, ut g pinguedine suffocati intereant tanquam nimio infartu elisis faucibus.

Generatio. De *Generatione* eadem fere, quae in palumbis occurrunt. Bis anno pariunt et trimestres foetificant. Mas et foemina uicissim incubant. Nidus inter densos arborum ramos ex

duris et nodosis lignis construitur. Indicae, quotiescunque oua rumperentur, noua pariebant forte non facturae, si illa exclusissent. Proprium omnibus crepitus uentris et, cum uocem edunt, nouissima pars alui uehementer citatur.

Octonis annis uiuere reliquit Aristoteles, quindecim iisdem cubare Bartholomaeus Anglicus.

Gemere Latinis dicuntur, Graecis *τροχέω*, quibusdam *εβένω*. Tum uolatu tum pedibus plurimum ualent.

Amicitiam colunt cum psittaco, i merula, pauonibus.

Inimicitiam k cum coruo et chloreo exercent. Helleboro, quo columbae intereunt, propter peculiare temperamentum impune uescuntur, malo punico trito perimuntur.

Ad *ingenium* pertinet, quod si mori alterutrum contingat, l a secundis nuptiis abstinere, soli uolare nec ramis frondentibus insidere nec limpidam aquam bibere, nido suo contra lupi incursus m squillae folia, quae isti fugere consueuerunt, superiacere et gladiolum seu tanquam fascinationis amuletum comedere seu nido imponere, qua fide, non addo, prodatur.

Vsum quod spectat, Aegyptiis, quod accipitris sacri sibi alitis unguis aliquando euaderent, abstinabant. Martialis, n cuius aeui capita turturibus amputabantur, clunes laudat. Vulgus pinguiore commendat. In *medicina* idem, quod palumbes praestant. Fimus albugines extenuat. Facilitatur partus, si tribus iuniperi septem lauribaccis cum cinnamoni drachma et corticis cassiae drachma una et semis farta asfata et pinguedine gallinae ad ignem inuncta uesperibis in hebdomade sumatur. Non tangi ueneris, qui in corio lupi cor turturis delatum gustauit, falso a Mizaldo proditum est.

Aetas.

h. l. 3. de

prop.

Animal.

c. 34.

Vox.

Amicitia.

i Scalig. in

Theophr. l.

3. c. 16.

Inimici-

tia.

k Melian.

H. A. l. 6.

c. 46.

Ingenium.

l. Mantu-

an. l. 2.

Part.

Mar.

m Ambr. 6.

Hexam. 4.

Vsus.

n Porphy.

l. 4. de Ab-

stinent. l.

7. Epigr.

De Paseribus in genere.

Nomen. Paseres Graecis *περδοί, διγηρες, δηγηρες, δηρηγες*, Macedonibus *δρηγες*, Eleis *α δειρηται*, aliis *ελλόπεδες* et *ελλοι*, ut apud Hesychium extat, dicuntur. Eidem *σμερδιον* passerculus est.

**Differen-
tia.** Aristoteles uix alios praeter domesticos nouit, ideo omnia, quae de illis scripsit, hisce conueniunt. Athenaeo ex Alexandro Myndio alii sunt *syluestres*, quorum foeminae corpore sunt debiliores, rostri colore magis testaceo, facie, id est, anteriore parte, nec nigra nec ualde alba, Hollandorum forte lignipetae,

**bl. 3. de A-
ment.** alii *domestici*, qui *περδοί πυργίται* b Galeno, *ασπεργίται* modernis Graecis. Alberto sunt quidam in uertice rubei in cauis arboribus nidulantes.

c in secret. Visuntur et albi et semper, si c PseudoAristoteli credimus, tempestatem nuntiant conspecti. Sunt in insula S. Thomae uirides, d canori. Meminit Auicenna e cuiusdam, qui

**d Scalig.
Exercit.
236. h. 2.
el. 8. de A-
nimal. c. 7.** quindecim diebus continuis in principio ueris suauissime cantillet, post colorem immutet, mutescat et sese abscondat. Est in India *passer nocturnus*, qui noctu uolat, interdum quiescit. Hirundinibus est alis et uolatu similis, ex cinereo niger, nisi quod in mediis alis albam habeat fasciam. Noctua odio ingente profequitur. Forte Aristotelis f *colaris*, quem ab ulula capi adfirmat uel Actuarii passer syluestris magnus in summis fruticum furculis desidens, colore et magnitudine alaude, uoce garrula, hyeme latens quique a noctua capitur. Sunt ibidem et turdo minores, uelocissimi uolatu, qui aquas sequuntur. Sunt et alii, de quibus inferius dicitur.

**f H. A. l. 9.
c. 1.** **Descriptionem** non est, quod quis a nobis postulet. Pennae, quoties acriora urgent frigora, abeunt in albas. Non est ipsis gula nec ingluuius, sed uentriculus longior. g Adimum intestinum paucae appendices uisuntur. Fel aliis uentri, aliis intestinis iungitur. Nullibi non inueniuntur. In Media b tanta ali-

**Descri-
ptio.**

**g Arist. H.
A. l. 2. c.
ult.** **h Diodo-
rus. Sicul.
l. 4. c. 3.**

quando eorum copia, ut incolae, quia semina terris concedita absumebant, alio commigrare coacti fuerint. Delphis in Hollandia saepe una die in uno cereuisiariorum granario aliquot centuriae capiuntur. Migratorios esse uel sese occultare Hieronymus innuere uidetur. Athenaeus mares hyeme latere, foeminas permanere ex eo, quod color in ipsis mutetur conlegit. Aldrouandus inter migratorias uel latentes poni credit, quod mares uere, calore tam interno quam externo ad crescentem, quando iterum calor ad crescit, coniuges suas ad sobolis propagationem adhortari incipiant.

Vidit granis, iactis in terram seminibus, milio, muscis, formicis, gryllis, scarabeis, uestpis, apibus delectatur et hordeo, cuius corticem celeriter a grano separant. Sed nec grana sambuci reiciunt. Et hyosiami semina absque ullo detrimento seu propter uenarum exilitatem seu causam de coturnice redditam deuorant.

Generationem quod adinet, falsissimi esse comperiuntur. Vidit i unum Scaliger in cauum quoddam plus decies ad foemellam, quam iniret, ex aduerso muro pusillis interpositis momentis aduolasse. Vidit k Aldrouandus alterum, qui longe minori, quam horae spatio uigiesies foeminam iniuit, pluries initurus, nisi ista locum mutasset. **Nidulantur** uel sub tegulis tectorum uel in foraminibus parietum et, ut pulli mollius cubent, in foeno et plumis. Occupant et hirundinum aliquando nidos. Vnde apud Aegyptum ob limum, quem inuehit Nilus, cum hirundinibus artem parietum e luto construendorum inuenisse creduntur. Pariunt caecos et imperfectos l pullos, bis terue quod lannis, octo ad summum, quatuor ad minimum, ut plurimum septem.

Aetas

Passer.

Passer.

Passer montanus.

Passer stultus.

Passer Canariensis.

Canarius.

Passer domesticus.

Solitarius.

Passer Sylvestris.

ringelspatz.

Passer domesticus.

alius.

Passer fuscus.

Passer

maculatus.

Passer montanus.

alius.

Passer albus.

P. Albicilla.

Passeris species.

Passerculus.

Brachyurus.

stri-
mum.

nerati-
exercit.
9.

Alarou,
nichol.
f. c. 10.

rist. 4.
Gener.

Acta

m Pl
N. l.
G. 38
nim
depla

Inge
o Al
A. l.
19.

p Id
Var.
l. 13
q Ac
i. E
Ind.

Inim
tia,
r Be
Aug
c. 33
sdel
l. 6.

Aetas pasferum diuersimode definitur. Mares negantur anno diutius uiuere, argumento, quia nulla ueris initio adpareat nigrigudo in rostro, quae ab aestate incipit. Foeminis longiusculum spatium ait Plinius. *m* Albertus id a tempore coitus computat. Scaliger *n* nullum excedere bimatum uerisimile esse credit. Ex illis, inquit, parum captatur, minimum capitur, foecundissimi sunt frequentia non magna. Aldrouandus eam ad quadriennium extendit, quod columbae etiam salacissimae decimum sextum imo plures adtingant. Cognoscitur aetas ex rostro, cinereum hoc et circa fauces croceum iuuenibus, nigrum ac durum prouectis. *Vox* eorum apud Graecos est *ερεθίζεν*, quod stridere uertitur. Apud Homerum *τερίζεν*, apud auctorem Philomelae pipere. Rhadiius cantillare dixit. Cum gradiuntur, saliant.

Ingenium si adtendas, ita sunt timidi, o ut saepe a somno excitentur, ad domorum fastigia concurrunt, ut a suspectis casibus reddantur alieni, qui multis periculis probantur obnoxii. Visus *p*, qui ab accipitre impetus in Xenocratis finem confugit. Taprobanenses *q* in alto mari emisfos terram petitori sequuntur. Euadunt interdum ita domestici, ut ad puerorum manus uocati aduolent. Ad noctuam confugere, dum aucupis artes effugere conantur, quod Orus Apollo prodidit, falsum. Quid iis cum nocturnis auibus?

Gerunt et *inimicitias* cum uulture, *r* mustela et aliis. Calamodyles, qui ex pasferum genere esse uidetur, folio *s* cedri perit. Pestem

a milio atque panico, sturnorum pasferumue agmina scio abigi herba, cuius nomen est ignotum, in quatuor angulis segetis defossa, mirum dictu, ut omnino nulla auis intret, inquit Plinius, eodem referente *u* multi ad remedia eiusdem segetis rubetam noctu aruo circumferri iubent, priusquam sarriatur defodique in medio inclusam uasē fictili, ita nec pasferem nec uermem nocere, sed eruendam, priusquam metatur, alas amarum fieri.

Visus pasferum in cibis rarus. Galenus tamen eos alibi cum columbis, perdicibus et phasianis inter cihos adtenuantes numerat. Alibi autumno maxime laudabilem carnem habere testatur et Suidas in deliciis habitas prodit. At Platina *x* ob nimiam caliditatem male alere, difficulter concoqui et libidinem excitare ponit. Inuenere et in remediis locum. Caro uenerem *z* excitat et rite epilepticis, tympaniticis, renum *a* calculo uel articulorum uitio laborantibus praescribitur. Idem de cerebellis et ouis prodidere scriptores. Adeps Nicolai ad tophos emplastro inseritur. Fimus faciem purgat, quae facultas ex maribus agnoscitur, *b* quod guttatim albis et nigris punctulis distinguantur. Idem cum uino potus uirgam erigit. Cum sputo hominis inlitus uarices extirpat, cum adipe porcino inunctus alopeciam sanat. Stomachum exsolutum et nauseabundum *c* inspersus conrigit. Cum oleo calefacto proximae *d* auriculae infusus dolorem dentium pellit. Cinis denique pullorum utiliter ad eundem infricatur.

De Pasferibus in specie.

PVNCTVM I.

De Pasfere Albo, Flauo, Maculato, Albicilla et Montano.

Pasfer *albus* totus est candidus, rostrum pedesque, quae partes flauae sunt, si excipias. Oculorum etiam nigram pupillam lutea iris ambit.

Flauus ad Aldrouandum delatus totus erat flauus praeter oculos, qui nigri. Supra per dorsum, caput, alas et caudam ad castrum

neum uergebat colorem. Quali etiam femora, tibiae et pedes tegebantur.

Maculatus qui dicitur, albo, nigro et subflauo constabat colore. Caput totum ac collum alba, intercurrentibus maculis subluteis. Rostrum erat flauescens in superiori parte, in inferiori omnino flauum. Alae tribus praedictis coloribus ornabantur. Oculorum iris candida. Cauda tota pene flaua erat.

Albicillae rostrum et cauda ex cinereo candicat. Caput et omnes inferiores partes ex albo lutescunt. Dorsum maculae coloris ferruginei amplae, lineolis admodum candidis, exiguis decoratae percurrunt. Pennae alarum castaneae sunt, cir-

cumcirca luteae, tibiae pedesque fuscae.

Montanus est omnium passerum nostratum pulcherrimus. Vertex capitis est coloris fere punicei uel potius castanei. Mentum, ut uulgaribus atrum, inter quod et uerticem color albus est, qui descendens totum uentrem occupat. Ad oculorum latera maculae sunt binnae, una altera maior, utraque nigra. Dorsum atque alae partim flauae, partim nigrae. Alae, qua uentrem contingunt, modo ferrugineae, modo atrae, modo albae. Cauda tota ex luteo fuscescit. In foemina sunt omnia pallidiora, et mentum eam maculam non habet.

PUNCTVM II.

De Passere Syluestri, Torquato, Pusillo in iuglandibus Degente, Sulto Bononiensium et Illyrico.

*Aldro-
uand.
Ornithol.
l. 15. c. 16.
Idem lib.
c. 18.
Bellon. l. 7.
de Anibus.
s. 20.*

Passer sylvestris uerticem capitis habet ferrugineum ad cinnabarinum uergentem. Oculorum ambitum album, iridem flauam. A mento ad podicem cinereus est, sed plumarum extremitates ad subrufum inclinant. Mentum et collum inferius lineae admodum continuae, transuersales nigriusculae percurrunt, cum alias in omnibus passeribus maribus totum atrum statuendum sit. Dorsum, cauda et pedes ex ferrugineo fuscescunt, nisi quod pennae in extremitatibus suis omnino sint luteae. Alae eundem colorem exhibent, sed pennae primae costas obtegentes in notabilem desinunt candorem.

Torquatum Bellonius ab albo torquae oculos sub supercilio ambiente uocat. Macula ei lutea est. Dorsum et alae cinerea. Habitat in syluis, in cauis arborum nidulatur, uocem edit magnam et aliter se et pullos, quam is, qui in urbe degit, alit.

Passer in iuglandibus degens omnium est minimus. Rostrum admodum breui, nigro, crasso, pedi-

bus, cruribus, capite, alis passeri murali similis.

Passer stultus Bononiensium est auicula habitu passeribus similis, sed colore diuersissima. Totus namque flauescit, maculis ubique ferrugineis aut potius rufis, oblongis, sed per dorsum multo longioribus et crassioribus ubique deorsum descendentibus conuersus. Rostrum ipsi est rufum, crassum, curtum. Oculi maiusculi, quorum pupillam lutea iris ambit. Cauda et alae ad nigrum uergunt, extremitates tamen pennarum minorum in aliscandidae sunt, pedes toti ex luteo rufescent.

Illyricus nostratibus maior est, colore fere similis. Pronus enim plane candicat. Supinus pallide rufescent, nullo intercurrente alio colore. Oculi et rostrum, quod candicat, pro corporis proportionem sunt magni. Cauda bifurcata, pedes lutei lineis transversalibus coloris pene carnei ornati.

His adde *passerculum brachyurum nostratem*, cui cauda admodum breuis. Totum corpus flauescit. Pectus

Udren.
Ornith. I.
S. 6. 15.

A. 1. 1. 1.
O. 1. 1. 1.
S. 1. 1. 1.
S. 1. 1. 1.

tem. c.

tem. c.

Passeres Indici .
Indianische Sperlinge .

Eritra indica Indica.

Passer Indico .

Passer Indico -
alius

Embriza alba

Embriza pratinis . femina .

Embriza pratinis . mas

Embriza . Embriza willing
Gorlgorst .

Carduelis. Distelfinck.

Emberiza pratensis.

Wismertz.

Prunella.

Linaria Rubra.

Stockhensling. Linaria.

Fringilla. Finck.

Hensling
Flachfinck.

Fringilla montana.

Acantur quom
Gaza Spinum et li
gurinum. or cat.
Ziesel.

Citrinella.

Citrinle.

Carduelis mas.

Chloris.

Grünfinck.

Serinus. Girliz.

Fedemlein.

Fringilla. alba.

Ligurinus alius

Carduelis cilijs albis.

Canaria.

Zucker Vogel. Canary Vogel

Fringilla
subluta.

Iden
17.

Ala
nith
c. 2

Id
23.

G
O

Pectus et uenter magis albicant, rostrum intensius luteum est.

Idem. c. 17. Sed et auicula *pasferibus congener* huc referatur, cui rostrum, ut in domesticis, candicat, totum corpus

maculis subrufis, oblongis deorsum descendentibus tingitur. Venter ac femora albescunt. Tibiae pedesque subflauii sunt.

PUNCTVM III.

De Pasferibus Indicis.

Aldr. Ornith. l. 15. c. 22. **P**asferes Indici sunt uarii, sed praecipua ipsorum genera sunt quatuor. *Vnus est macrourus et hic duplex.* Alius rostro miniativo magnitudine domesticis, caudam si excipias, par, rostro breui, crasso et praedicti coloris. Capite plano prope cernicem eleuato, intercurrente subuiridi ad caeruleum uergente colore, subnigrum. Guttore, collo inferiore, pectore et uentre candicantibus. Alis subuiridi ad caeruleum uergente, albo, nigro et lutescente colore tinctis. Cauda duplici minore nempe, alba, quae maioris fulcrum et maiore quatuor pennis longitudine dodrantale angustissimis constante aterrima. Tibiis et pedibus ex nigro et albo maculatis, unguibus nigris et acutissimo hamo armatis.

Idem. c. 21. Alius rostro caeruleo, cui caput, ut in illo, planum, sed in ceruice magis eleuatum totum nigrum. Oculi nigri, circulo albo circumdante et inde lutescente. Collum et pectus coloris coccinei, uenter et coxae candicant. Alae, tergus et caudae nigricant. Caudae longiores pennas, quae sunt binae longissimae, quinque nimirum palmorum et latisimae, tertia primum etiam lata, sed in exilia admodum filamenta desinens, minores aliae sustinent.

Alter est *brachyurus* superioribus

omnino dissimilis, minor nempe et praeter pedes et rostrum, quae carnei coloris, totus niger. Cauda breuiore. Oculis nigris albo circulo cinctis.

Tertius est sine uropygio et hic uel erythromelanus, in quo totum corpus prone et supine, item alarum principia coccineo colore splendet. Reliquum alarum atrum est. Rostrum pro corporis proportionem exiguum et domesticorum rostro minus colore, qua capiti iungitur, albo, caetera nigro, acutum et exile. Uropygium nullum. Inde ex eius pennis *Idem. c. 27.* *nerii thymelanus* superiori longior, rubri, cyanei et nigri coloris quique habet caput, collum, pectus et inferiora omnia coloris rubri saturati, ad colli latera maculas binas, contiguas semilunares, magnas caeruleas, rostrum paruum, recuruum, nigrum, prope frontem album, alas admodum longas, nigras, ad latera caeruleas, pedes breues et nigras.

Quartus porphyromelanus, cui caput, dorsum, uropygium coloris sunt *Idem. c. 28.* purpurei saturati. Rostrum collurionis aemulum, superius nigrum, qua capiti adhaeret, album. Remiges alarum nigrae. Cauda quinque digitos longa, decem pennis nigerimis constans.

PUNCTVM IV.

De Embriza Alba et Pratensi.

Gesner. in Ornithol. **H**ae passerini etiam generis esse uidentur. *Albam* ita Gesnerus describit: emberiza alba, quae mihi demonstrata est, media hyeme apud nos capta maior est flaua, rostro breui, latiusculo, flauum nihil habet. Colore similis alaude, alioqui dissimilis, uentre albicante, a quo

etiam albam cognominauimus. In superiore rostri parte retro mucronem, tuberculum intus conspicitur. Digni fuscii sunt, crura album et puniceum colorem prae se ferunt.

De pratensi sic idem: emberizam pratensem uoco, quam aucupes nostri *Wise Emberitz* a pratis in

N

qui-

quibus uersari solet, adpellant. Haec, ut pictura indicat, colore est testaceo seu figlino, cruribus, pectore, uentre, alis et cauda media. Vtrinque enim in ea nigrae sunt pennae. *Dorsum* quoque nigricat et in alis superius maculae nigrae sunt subrotundae, inferius uero margines pen-

narum secundum longitudinem nigricant. *Rostrum* fuscum, *uertex* niger, infra quem utrinque macula albicans retrorsum tendit, tum rursus aliae duae nigrae et albicantes per interualla sequuntur. Hanc auem circa lacum Verbanum ceppa uocant.

TITVLVS II.

De Auibus Graniuoris.

CAPVT I.

De Carduele, Spino et Pasfere Canario.

Nomen.

CARDVELIS, carduelus et cardelus Gazae, Hermolao et Gesnero thraupis, Aldrouando ab aurea in alis uitta chrysomitres, auriuites, Kiranidi lena et auis Iouis, aliis corydalis, Graecis *καραδης*, *αεραγαλιος*, *τραγωδιος*, *πικιλης*, *καρδελι* etiam dicitur.

Descriptio.
Schwenckfeld. in Auiar. Silensiae.

Auis est parua, cui *dorsum* cinereum et fuscum. *Alae* croceo colore nigroque mixtim et alternatim uariatae albisque notatae maculis, *uertex* nigricans, *rostrum* acutum subrubens apice fusco. *Oculi* ambitus exterior niger, hunc miniatus, miniatum caesus circumdat. Nec tamen haec colorum pictura in omnibus adparet. *Foemina* alas habet cinereas, guttur album. Visa nondum adulta ubique unicolor ex cinereo ad rufum tendens. Visae et aliae, quarum quaedam in anteriori capitis parte et in mento aliquid rubri obtinent, dorso, pectore, uentre et reliquis capitis partibus albescent, quaedam totae prorsus albae sunt, capitis partem rubram si demas et aliquot lutescentes in alis pennas.

Aldrou.
Ornith.
l. 18. c. 3.

Sexus.

Sexus facile cognoscitur, si coloris, ut supra adtigi, uocis et plumarum habeatur ratio. Vox foeminis exilior nec diurnus cantus. Plumae costas obuestientes cinerae aut fuscae, maribus aterrimae.

Nutritum.
Portal. l. 1.
de Villa.

Visitat feminibus lapparum, papaueris, rutae, dipsaci. Cannabino adeo pinguescit, ut cantandi alacritatem amittat. Quaecunque

uero edit, rostro decorticat, ut pura medulla uestatur.

Nidum in truncis arborum et foliis construit, ter in anno, Maiomenpe lunio et Augusto. Aliquando et in hypocaustis pullitiam educit. Septem saepe oua, octo interdum, quinque aliquando ponit. Praestant caeteris, qui mense Augusto excluduntur. In dumetis nascuntur, atriores sunt et prunis aut malis aurantiis potius, quam aliis arboribus insident.

Canunt omni tempore, sed maxime, cum alias e suo genere aduentare cognoscunt.

Volant gregatim et ad duo millia quandoque.

Aetatem ad XX. annos producant.

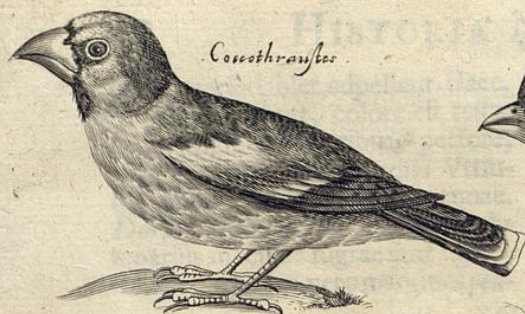
Visa Moguntiae uiginti tres egresae, cui singulis annis rostrum ac unguis praecidebantur, ut cibum potumque capere posset. Depositis geminis peninis canae, quo locabatur, uel prona uel supina iacebat. Plus uoce, quam patina hominem delectant. Haud mali tamen sunt alimenti, si pingues et non nidificant. Asfiliacis et colicis prodeste Kiranides auctor est.

SPINVS seu ligurinus auicula est pectore luteo, rostro mediocri, tenui et acuto. Duas habet maculas nigras. Alteram in fronte, alteram sub mento. Mari capitis macula multo nigrior, idem toto corpore magis, quam foemina lutescit.

In frigidioribus regionibus uel nunquam uel raro adparet nec in Italia quotannis cernitur.

lis-

Coccothraustes

Coccothraustes Indica

Linaria hirsling-flaxfink

Linaria

Alauda Cristata Lerche

Lerche

Carduelis distelfinck

Ligurinus

Spinus

Ligurinus

Chloris seu frin

Gilla Viridis grim finck

Turdus kramos Vogel

Hortuianus Brach aniel Trostel

Montifringilla mas.

Montifringilla Congener.

Linaria marina.

Linaria rubra.

Linaria alia

Alauda.

Alauda Cristata.

Güntel.

Lerche.

Alauda pratorum.

Alauda Cristata.

Alauda Cristata Senex.

*Alaudæ Congener
Com loto Æthiopica.*

*Calandra.
alancta maxin.
Calandæ*

Chloris sylvestris

Citrinella.

*Lutea seu Cirulus
fæmina.*

Lutea mas.

Vitt

Gene
tio.
Fox.
Aldr
Orni
l. 18.

Vola

Def
pio.

Def
tio.

H

1.1

Loc
Ari
A. l

Gen
tio.

1.1

Vox

M

N

ap

Ing

Victus. Iisdem, quibus carduelis *uescitur*, nasci inprimis et comizae femine.

*Genera-
tio.* *Nidulatur* in montium syluis. *Oua* secundum nonnullos duodecim, secundum alios quatuor aut quinque ponit. Amoenissime cantat et non tantum carduelis, sed et aliarum autum aliquando uocem imitatur.

Volatus. *Volant* gregatim et toto agmine facillime autumno capiuntur. Sanguis eius cum fali sanguine non coit. Asino uero, quod spinas tempore uerno depascens nidum deliciat, infensus est.

*Descri-
ptio.* **PASSER CANARIVS** ab insulis Canariis, unde adfertur, ita dictus, auis est vulgaris, pari magnitudi-

ne, rostro albo paruo et in acutum tendente, alarum et caudae pennis totis uiridi colore. Mari pectus, uenter et pars superior capitis, quae rostro adiacet, magis lutea sunt, quam foeminae.

Pascitur phalaridis semine, saccharo et auricula muris, qua ad cantum excitantur.

Concentu est ualde amoeno et aucto, quem spiritu diu non interrupto nunc longum, nunc in altum uaria uocis inflexione extendit.

Praeferundi, quibus cauda longior, corporis magnitudo minor.

CAPVT II.

De Fringilla, Montifringilla et Linaria.

*Descri-
ptio.* **FRINGILLA** seu, quod frigus praenuntiet seu, quod plures in frigore conuolent, ita dicta, spiza est Aristoteli, modernis Graecis fringillaro. In ea capitis et colli pars prona ad subcaeruleum uergit, quod hinc ad uropygium subuirescit. Pectus et uenter inter rubrum et spadiceum ambigunt. *Foemina* minus uegetis ornatur coloribus, pectus et uenter ex rufo albescunt. Vifa toto corpore candida. Vifa et ex albedo flauescens.

Locus. *Locis* gaudent hyeme moderate frigidis, aestate tepidis. Nam in Heluetia foeminae per hyemem recedunt et ualido frigore ita offenduntur, ut uolare nequeant et manibus capiantur.

*Genera-
tio.* In infimis arborum et summis fruticis ramis *nidulantur*. Nidus intus ex lana et araneorum telis, extus ex musco construitur. Quinque aut sex ponere *oua* aucupes referunt.

Vox. Non uno eodemque modo *cantunt*. Quaedam concise quasi quaeulantur, quaedam in longum trahunt. Maribus uox alta est et plena. Foeminis exilis et submissior. Fringutire uel frigere auctores dicunt, si, suauius ut canat, uolueris, locustam mandendam adpone.

Ingenium. Difficiliter ob astutiam capiuntur, facilius uel zephyro flante uel sudo,

Nam et demissius tum uolant et melius alleetricum uoces audiunt. Quaedam nunquam mansuescunt et inedia consumtae commoriuntur. Omnes primis captiuitatis mensibus prae moestitia obmutescunt nec nisi blanditis exhilarantur. Mane si canant, tempestatem praesagiunt.

*Theophr.
design.
tempest.
Descri-
ptio.* **MONTIFRINGILLA** magnitudine fringillam excedit. Color in capite, dorso et cauda nigrior, quam fringillae. Supina pars albicat. Pectus cum gutture nonnihil ruboris habet. Alae duabus transuersis lineis ex rufo flauescens distinguuntur, media linea interiecta. In foemina uertex, ceruix et dorsum plus habent ferruginei, alarum linea superior adeo est angusta et breuis, ut fere delitescat. Non adeo suauiter canunt et caueis inclusae aliarum, passerum inprimis, uoces imitantur.

*Descri-
ptio.* **LINARIA** passeris est magnitudine, specie admodum similis, colore testaceo seu ferrugineo ad cinereum uergente eoque in mare intensiore. Idem in pectore maculis respergitur rufis, foemina fulcis et maioribus. Alarum rectrices pennae nigricant, sed ad latera et in extremitatibus suis candicant.

Nutri-
mentum.

Cibus ipsi phalaridis, lini, can-
nabis, raparum et caulium semen,
panicum, auena fracta etc.

Morbis.

Laborat interdum morbo, quem
subtilem dicunt, in quo moesta si-
let, pennae obrigent, uenter soli-
to tumidior uenis rubris conspergi-
tur, pectus ex carne adparet.

Vox.

Exoriente canicula obmutescit
ac plumas uellicando circa medium
excutit, sic certum canicularis sy-
deris exortum indicat. Celebris est
apud Italos eius astutia. Vnde pro-
uerbium *egli e un fanello*.

Gesner. in
Ornithol.

Huc pertinet *linaria rubra* Ges-
nero a coccineo uerticis colore dicta,
siue illa alter Oppiani siue aliud quid.
Aduolant aliquando turmatim et fe-
re pestilentiam breui futuram circa
Norimbergam indicare putantur.

Nec non *linaria marina* Aldro-
uandi, quae rostro lutea, uertice
miniacea, pectore et uentre candi-
cans. Collo et dorso ex luteo fu-
sca est. Alteri, quam exhibet, per
tergus et superiora prorsus leuco-
phaeae, percurrentibus striis deor-
sum uergentibus, color miniaceus
magis splendet, alae sunt longe pal-
lidiores. Gula et pectus leuiter lu-
tescunt, retro oculos macula fu-
sca, rotunda data est.

Quae circa Argentinam *gyntel*
nominatur, per caput, dorsum et
caudam fusca est, pectore rufo fu-
scis distincto maculis, cruribus ru-
bicundis, uentre inferiore albican-
te, feminibus papaueris et aliis ue-
scitur et gregatim uolat.

CAPVT III.

De Alauda in genere et in specie.

Nomen.

ALAVDA seu casita et galerita,
quae tamen cristatis uocabula
proprie conueniunt, Graecis ueteri-
bus *κόρις*, *κορυδαλός*, *κόρυδος*, *πίφις*,
ut apud Hesychium lego, moder-
nis *cuzula*, *τρυλitis* et in Creta, te-
ste Bellonio, *chamaechilados* nun-
cupatur. Cirim non esse, tum cir-
ri seu innulae oblongae pulcerrimae
tum pedes rubri, qui in alau-
da non sunt, Scaligero agente,
euincunt. Formam non describam,
obuia omnibus est auicula. In po-
steriore digito pedis longissimum
habet unguem.

Scalig.
Exerc.
233.

Locus.

In Andalusia non reperiri Auerro-
es tradit, nunquam arboribus inside-
re Aristoteles. Visae tamen in illis
cristatae, si rugosum nec leuem ha-
buere corticem. In angustiis monti-
um hyeme alicubi conduntur, in Ita-
lia et Gallia omni eas uidebis tem-
pore.

Arist. H.
A. l. 9. c. 8.Agricola.
l. de Anim.
subter.Nutri-
ment.
Plut. l. de
Iside.Genera-
tio.

Vescuntur granis, sed et uermes
deglutiunt attelaborumque ex ge-
nere locustarum oua diligenter per-
quirunt, ideo a Lemniis coluntur.

Nidum ex ficcarum herbarum ra-
dicibus humi ter in anno, nempe cir-
citer Calend. Maii, Iunii et paulo
post Idus Iulias construunt eundem-
que aurae obuersum ita in segetibus

et gramine recondunt, ut praetere-
untium et accipitrum minime ob-
uius sit oculis. Oua quinque pariunt,
quae a bufonibus foueri falsum, quia
aurae exponuntur. Superincidentes
solis radii parentum defectum sup-
plere uidentur. Pulli exclusi implu-
mes adhuc deducuntur ad pastum,
ut praedantium eripiantur iniuriis.

Quantum ad *cantum*, mira alacri-
tate pennis exertis in aere uocis mo-
dulatione laetae serenitati temporis
quasi adplaudit. Nam nubilo pluui-
ae coelo uix aut unquam canit, ut ne-
que humi, sed inter ascendendum.
Ascendit autem paulatim, subito ue-
ro et instar lapidis descendens cantil-
lat. Matutino uero potissimum au-
diuntur, meridiano silent.

Inimicitias exercent cum pella ex
ardearum genere, cuius oua diripi-
unt, ut Aristoteles uult, cum acan-
thyllide, ut Philes et Aelianus, cum
coruis, quod ab iis deuorentur, cum
accipitribus alaudariis, a quibus ad-
eo expauescunt, ut in hominum fi-
nus confugiant, cum arcturo sydere,
quia in ipsius cum sole exortu obmu-
tescere incipiunt, aegrotant et plu-
mas uellicando excipiunt. Denique
cum sinapis semine, quod nulli non
innoxium alaudas conficit.

La-

Morbi. Laborant morbo comitali et al-
terius oculi caecitate idque nono
accidere anno Albertus experientia
propria nixus testatur.

Vfus. De usu in cibis taceo. Iuniores
et pinguiusculas nemo non adpe-
tit.

Species. Species alaudarum sunt CRI-
STATA et NON CRISTA-
TA. Illa est uel maior uel minor,
quarum haec Aristoteli incognita,
Schvvenkfeldio arborea, fera,
ἀνδρῶνος, apicem pro corporis ma-
gnitudine longiusculum et pedes
rubros habet. Cum frigus inten-
sum est et nix agros tegit, in ster-
quiliniis et prope horrea uersatur,
per aequinoctium auolat, si Lon-
golio credendum, nidum in fossis
senticosis sternit, nullam particula-
rem cantiunculam habet, sed ine-
pte aliarum, quibus cum uicitat, uo-
cem refert, congener est ipsi alauda
syluatica, quam Germani Waldlerch
uocant, parte inprimis prona albi-
cantior.

Maiores rostrum habet cauum, cri-
stam, cuius radices inter utrumque
oculum situantur, aliquantulum ni-
gricantem. Dorsum cinereum al-
bo maculatum. Ventrem albican-
tem, pectus cinereum albis macu-
lis conspersum. Caudae plumas
nigras. Linguam exiguum fere fur-
catam, quia ramis raro insidet, un-
gues longiusculos. *Habitat* in a-
gris circa flumina et lacus, hyemis
tempore ad uias. Non uolat alia-
rum more, sed uento cogente
nunc ima, nunc summa petit.

Non cristata suauius canit.
Laudatur ad colicos dolores, †
seu cocta seu assa. Quidam cor ad-
ligari femori iubent, alii recens te-
pensque deuorant. Consularis A-
sprenatum domus est, inquit Pli-
nius, in qua alter e fratribus colo-
liberatus est aue hac in cibo sum-
ta et corde eius armilla aurea in-
cluso, alter sacrificio quodam cru-
dis laterculis incluso corde, ad for-
mam camini atque, ut sacrum per-
actum erat, obstructo facello. Thra-
ces uiuente adhuc alauda cor exem-
tum sinistro femori pellendae coli-

cae ergo circumdabant, ut Ale-
xander Trallianus scribit. Porta
causam in loquacitatem conicit.
Nimia enim garrulitate flatus, ex
quo morbus saepe exoritur, exi-
mitur.

Non CRISTATA Hermolao,
Sipontino et Grapaldo terraneola,
Nipho falso Aristotelis tetrax, colo-
re similis est cristatae, sed magnitu-
dine minor. Caput habet nigrius
fuluo colore intermixtum. Dor-
sum spadiceum, cinereum et subni-
grum. Pectus pluribus maculis di-
stinctum. Ventrem subalbidum.
Posticos digitos et ungues eiusdem
magnitudinis, cuius et posteriores.
Degit in planis locis erica et iuni-
pero confitis. Hyeme gregatim
uolant, aestate binae. Alta petunt
uolatu, diutius in aere haerent et
maiora spatia conficiunt. Amoe-
nitate uocis inter omnes excellunt.
Galli ex uno temperamento in alte-
rum facile transire et pro uentorum
diuersitate diuersimode etiam im-
mutari tradunt. Flante austro ma-
crescunt, aquilone pinguescunt.
Captura hyeme largissima, nisi ni-
ues diutinae sedeant et maxima sit
frigoris inclementia.

Ad hanc calandra, alauda pra-
torum et alaudae congener spectat.

Calandra Graecis καλάνδρα et
καλάνδρας forte ἀπὸ τῆς καλῆς ἀδῆν,
seu suauitate cantus aliis, sed falso
acredula, charadrios, gurgulio, ad
sturni magnitudinem accedit. A-
laudae de caetero in omnibus simi-
lis. Collum, qua iubae capiti con-
nectuntur, gracile habet et rostrum
crassius. Vicitat duriusculis granis.
Vocis modulatione audientes miri-
fice oblectat ac omnes auium uoces
expressissime imitatur. Capta uix
unam diei horam sine cantu prae-
terit.

Alauda pratorum alaudis est mi-
nor. Rostrum habet tenue et lon-
giusculum. Plumas cutem conte-
gentes omnino nigras. Caudae
in extremo albicantes. Humi dor-
mit. In pratis nidificat. Difficul-
ter educatur, sed educata suauissi-
me canit. Cum accipitrem super-
uenien-

uenientem adspicit, in arborum ramis latitat.

Alaudae congener illa Aldrouando dicitur, quae Bononiae petrone, Genuae petronella et chiapparone dicitur. Cristatae maioris magnitudinem aequat uel superat. Eidemque colore fere similis est. Pectoris et totius uentris color magis ad sub-

flauum uergit. Ungues in tantam longitudinem non excrescunt. Tibiae et pedes albicantiora sunt. Humi saepe quiescit uel curstat, in arboribus uero et fruticibus summa semper cacumina petit, quibus diu immobilis insidens suauissimas cantilenas modulatur.

CAPVT IV.

De Chloride, Citrinella et Serino Gesneri et Luteis earumque Congenere.

Descriptio.

CHLORIS Germanis Grünfinf seu fringilla, uiridis magnitudine est alaudae, aliquando tota uiridis, aliquando ualde lutea.

Mas a foemina in hoc differt, quod haec spadiceo partim, partim cinereo ubique coloratur minusque multo lutei coloris, imo modicum admodum habet. Pedes ei et crura mollicula, carnea fere substantia et colore. Gula, uenter, pectus, uropygium et alarum suprema ora pulcherrimo ochrae colore flauescit.

Victus.
Arist. H.
A. l. 8. c. 1.

Aristoteles uermiculis uisitare scribit. Verum pascitur quoque feminibus carduorum maiorum, lapparum, raporum et phalaridis.

Arist. H.
A. l. 9.
c. 13.

Adeo aliquoties cicuratur, ut una manu detenta, cibum altera porrectum capere non recuset. *Nidum* ex hymphito stirpitus euulso facit. Sed stragulum ex lana et uillo subiicit. Quatuor aut quinque oua parit.

Generatio.
Alcian. H.
A. l. 4. c. 47.
Aldrouand. Ornith. l. 18.
c. 18.

Congener est huic illa, quam Aldrouandus *chloridem Indicam* uocat quaeque pronò, uentre nimirum et pectore est candidissima, rostro subuiridi ad fuscum uergente, capite, toto dorso et uropygio uiridibus, pennis, alarum remigibus et tota cauda caeruleis, scapis albis, pedibus nigris.

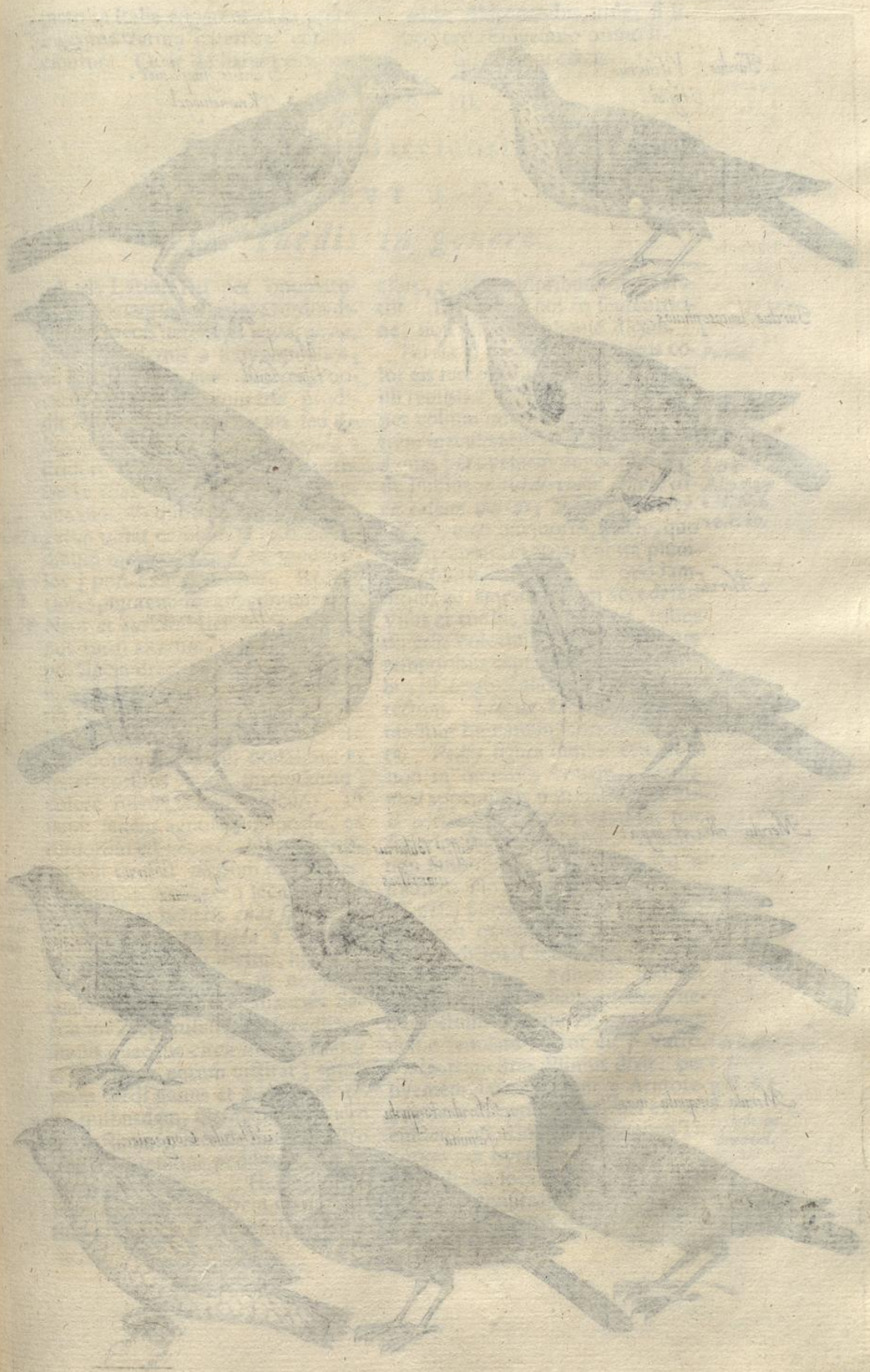
CITRINELLAM Gesneri, quam Galli *tarin* uocant, thracipedem Aristotelis Bellonius esse opinatur. Color capitis, dorfi, caudae intensior est, quam in ligurino, ideo ob flauedinem magis fusca uidetur.

Mas plus flauo coloris in toto corpore et praesertim in pectore et circa nates habet, quam foemina. *Vescitur* iisdem feminibus, quibus aliae canorae. Raro plures, quam septem aut octo uno incubitu excludit et in cantu omnibus huius generis excellit.

SERINVS Gesneri ligurinum magnitudine et colore refert, pectore et uentre ex uiridi flauescens, parte superiore partim eiusdem coloris, partim fusca. *Congener* est illa, quam Germani *Hirngrylle* uocant, magnitudine ligurini, sed magis lutea. Capitur in Heluetiae montibus. Auceps cum sexum utrumque domi aleret, ita ut aliqua uolandi libertas esset, pullos etiam ex eis habuit. Sed cum aliquando pro mare gryllo marem ligurinum adhibuisset, oua quidem nata sunt, sed ex quibus foris nihil prouenit. Suauissime cantillat.

LVTEARVM duo sunt genera. *Vnum*, quod ciam simpliciter Itali uocant, *alterum*, quod a colore paleari ciam pagliariam seu pagliariccam, Angli *gelgorstam* dicunt. Capiuntur facillime omni aucupii genere. *Vescuntur* granis hordei, triticei, pane, hyeme alimentum in equinis stercorebus quaerunt. Captae per duos uel tres menses merum Cici ingeminant, seruitutis oblitae ad suos modulos reuertuntur. In caueis saepe cum morbo comitiali conficiuntur. Media hyeme magno numero

Gesner. in Ornithol.

Turdus Viscivorus.
Frostel.

Turdus simpliciter.
Krametvogel.

Turdus leucocephalus.

Merula.
Stein Amel.

Merula mas.

Merula femina.

Merula alba et nigra.

Passer solitarius mas.
merulis

Passer solitarius
femina.

Merula torquata mas.

Merula torquata
femina.

Merula Congener.

Belon.
Oisier. l. 5
c. 10.

Atten.
Dipos. l.

Scalig.
H. A
Arij. l. 5
c. 26.

Genera.
l. Com.
mentar.
citato.

mero in Italia adparent et in pratis ingentes earum cateruae conspiciuntur. Quae de harum *congene-*

re addit Aldrouandus, uide, si libet, capite uigesimo primo libri decimi octau.

TITVLVS. III.

De Auibus Bacciuoris.

CAPVT. I.

De Turdis in genere.

Auis Latinis seu per onomatopoeiam seu a colore turdus dicta a Graecis ueteribus *κίχλη, κίχλα*, *κίχλα*, a modernis a schynopoullus, ac si lentiscinas aues diceret, uocatur. Genera ipsorum tria prodidit Aristoteles. *Visciuorum* seu *ἰσχυρίων* picae magnitudine. *Τεράδα* a stridore dictum, quantitate merulae et *ilias* omnibus minus minusque maculis distinctum, c quod gregatim uolat et nidos e luto hirundinum more construit et apud Gallos † non extare putatur. Recentiores plura enumeratis adnumerant. Nam et *turdela* Hermolao est genus turdi alterum, quod in Veneta prouincia drexanos uulgo uocant, maior turdo, penna subfusca, uaria et Turnero illa, quae Saxonice *Brachvogel*, (commune hoc fere illis nomen, quae in noualibus et quiescentibus agris immorantur) colore fusco, terreo, obscuro, ut humi sedens agnosci uix possit, ex turdorum est genere. Idem Germanorum *Trostel* turdum pilarem esse putabat. Scaliger † secundi apud Aristotelem generis *duas species* facit, quarum una *trida* a Vasconibus, altera *turdus* dicitur, figura et facie adeo dissimiles, ut nonnunquam in agnoscendo fallantur. Saxonum *Ziepdruschel* colore iliaco similis quaeque circa rubos uersatur et fructibus eorum uiscitat, minimum turdi genus et *βυτίς* Aristotelis quibusdam Germanorum uero *Klein Zimmer*, merula minor, rostro acuto, breuibus pedibus eiusdem nonnullis cyanus. Heluetii habent turdum syluestrem Carinthiorum auis dicta *Leimtrostel*, pedibus

albis, turdis minoribus adnumeratur. De *albis*, qui in septentrione, non est, quod aliquid dicam.

Forma si spectetur, cinereus color eis fere peculiaris est, huic, quam illi remissior uel intensior. Omnes per collum inferius, pectus et uentrem maculis aestate consperguntur, d quas per hyemem deponunt. Vnde Arist. H. A. 1. 9. c. 49

de Plinius: *e turdis color aestate circa collum uarius, hyeme concolor.* H. N. 1. 10. c. 29.

Visus tamen uisciuorus, nescio, quod anni tempore, captus, qui ita plumbei coloris euaserat, ut quodammodo ad amethystinum accederet. Visus et turdus uulgo dictus, tribus diuersis coloribus diuersis nimirum temporibus captus. *Rostrum* omnibus est longiusculum, crassiusculum, rectum. *Lingua* lata et ad imitandum humanum sermonem parata. *Pedes* figura similes et colore non in omnibus eodem. *Intestinum* appendices non habet nec gula uerius stomachum dilatatur nec superius ingluuiem habet. Nullibi non sunt obuii. *Daphnios* seu a Laureto illo Alexandrino, ubi bacis uesci poterant, seu a *Daphne* delizioso quodam Syriae suburbano ita dictos Clemens Alexandrinus celebrat. Aduenas esse et quotannis in Italiam circiter aequinoctium autumnale trans mare uerno reuolare auctor est f Varro. f de Rost. Vnde trimestres Plinius dixit, per hyemem latere scripsit g Aristoteles, nec tamen omnes, uel ex eo euidens, quod in h Heluetia circa Tigurum per hyemem abundant, hyeme in Italia loca maritima iuniperis et myrtis consita frequentent. Ab i il. s. Hel. Ambrosio inter eas, quae sub hyemis ini-

a. Bellon. Obs. l. 1. c. 10.

a. Arben. Dignos. l. 2.

† Scalig. in H. A. Arist. l. 9. c. 26.

Genera. † l. Commentar. citato.

Forma.

Arist. H.

A. l. 9. c. 49

ca collum uarius, hyeme concolor. c. H. N. 1.

10. c. 29.

Varro.

de Rost.

Plinius.

g Aristoteles.

H. A. 1.

8. c. 3.

h Gesn. in Ornithol.

Ab i il. s. Hel.

ambrosio inter eas, quae sub hyemis ini-

initium ad nos accedunt, numerentur, Bononiae denique Martio k Aldrou. k etiam mense copiose habeantur. Ornithol.

Quantum ad *vitum*, delectantur l. 16. c. 1. baccis myrti, iuniperi, sambuci, hederæ nec non oliui, ut est apud Calphurnium poetam. Vnde oliuariorum nomen, fagi glandibus, insectis, lumbricis et culicibus. Ex semine ab ipsis excreto prouenire

1 Theophr. uiscum Theophrastus l et Plinius m de Caus. prodidere tam falso, quam satyria et orchides ex eorum genitura nasci falsum est. Quot enim in arboribus turdus sterco excernit et tamen uiscum non generatur? Quot in regionibus turdi non sunt, ubi uiscum nascitur? Concoquitur in turdi uentriculo granum, n cum la-

n Scalig. bruscarum longe duriora et maiora 168. concoquantur gigarta et exhibitis uni uisci baccis nulla in excrementis reperta est species. De saginatione uideantur oeconomica.

Genera- tio. In cacuminibus arborum nidificantes pene contextim in successu generant. Oua decem a conceptu diebus pariunt et fouent. Increbuit alicubi mos, ut uasa ibidem collocentur.

Vox. Vox eorum trutillare, ut Philomelae auctor inquit. Sermoni adfuerit, o tanquam e modulis sermocinantur. Habuit Agrippina, qui omnium sermones p imitabatur. Et mirum est adeo furdo dici, ut uitium in prouerbum ceserit. Inuenere et in

Vfus. medicina usum. Myrtilorum baccis farti et asii uentris profluuiolaborantibus q exhibentur. Tempore pestis in cibo macerati laudantur. q Plin. H. N. l. 30. c. 7.

Quid de usu in cibis dicam? Duriores quidem concoctu perdicibus, attagenibus, phasianis et gallinis Galenus facit, sed, quia idem phasianos gallinis concoctione et nutriendi ui pares, edendi suauitate superiores r alibi scribit, alibi s laudat

is cibariis, quae neque tenuem neque crassum succum gignunt, adnumerat, uel locus prior mendosus est uel sibi ipsi contradicens fallitur. Graeci t sane oua cum turdis, leporinis carnibus ac mellitis placetis secundae mensae frequentius inferebant. Iisdem turdorum turmae in propomatibus seu primis u coenae ferculis in usu. Eorundem pe-

ctora in patinam Apicianam coniciebantur. Et quantus circa eos Romanorum luxus, siue copiam siue pretia spectes. Tanta turdorum aliquando fuere auaria, ut ex iis stercorearentur agri. Lucullus y alios uidebat turdos in mazomo positos coctos, alios uolitare circa fenestras captos. Ex uno ornithone quinque millia scio uenissee turdorum denariis ternis (id est computante Budaeo denis solidis Turonicis et semisse) ut H. S. sexaginta millia ea pars uillae reddiderit eo anno, inquit z Varro. At nunc aetatis nostrae luxuries quotidiana fecit haec

pretia etc. Nostra aetate quoque modo capti eduntur. Quibusdam iecur ouis integrum cum medulla panis contunditur et per linteum transmittitur. Hinc aromatibus ad saporem coloremque commendandum inspersis feruescit. Turdi in iure carniū elixi et modice frixi imponuntur.

z Plin. H. N. l. 17. c. 9. y Varro de R. R. l. 3.

z l. 3. de R. R. c. 2.

CAPVT II.

De Turdis in specie.

ARTICVLVS. I.

De Turdo Visciuoro et Trichade.

Turdus uisciuorus Aristoteli ἰζι-βόρος, Athenaeo ἰζοδάρος dictatur. Maior est caeteris turdis et paulo infra columbam. Capite,

alis et uentre fuscus, plumis tamen iuxta caudam aliquid flauis admixtum adparet. Cutem intra rostrum pallidus et subruber colores mixti tin-

Merula Rosa mas seu Sturnus marmus.

Merula amstel.

Merula Brasilia.

Merula apus Indica.

Sturnus vulgaris.

Carjocatactus nussbakeri.

Sturnus pullus.

Sturnus Capite albo.

Sturnus Cinereus.

HISTORIA NATURALIS

bl. 16.
mitb. c

tingunt. Collum parte prona uenterque totus nigris punctis in albicantibus plumis et alicubi flauis uariant. Pedes digitique, posteriore praesertim tibiaram neruo, flauescunt. *b* Aldrouandus semel unum adeo in cauda maxime et alarum remigibus albescentem obseruauit, ut pene albesceret, capite uero, tergo et supernis alis omnino cinereus esset. Nullo non tempore apud nos uisuntur. *Cibus* ipsis abietis uiscum et resina, aestate inprimis, hyeme fructiferarum arborum semina. Sed et baccis arborum, iuniperi praesertim et ligustri inhiant. Dum singuli singulas uisciferas arbores occupant et prope eas morantes alios persequuntur, facilius capi prodidere nonnulli. Obseruata in iis a rusticis et praesagia. Diu nempe duraturae hyemis, si circa huius finem in cacumine arboris cantillent. Futurae aestatis, si in eius medio confideant.

TRICHAS, qui pilaris perperam dicitur et a fridore nomen sortitus est, totus fere magnitudine et figura est merulae. Rostrum habet subflauum in extremo nigricans. Os et linguam flauo colore tincta. Collum pronum cinereum maculis nigris adpersum. Dorsum charopum et per medias pennulas nigricans. Pars circa uropygium cinereis plumis obtegitur. Caudam nigrae pennae constituunt. Collum supinum et pectus uaria sunt. Pennae alarum partim nigricant, partim rufo colore tinguntur etc. Nunquam aut raro in aestate in Anglia uisitur, hyeme tanta illorum multitudo, ut nullius aus maior. Vescitur baccis iuniperi, aquifoliae et sorbi minimae. Apud Heluetios postremo aduenit. Acute *c* sonat et, quamuis colorem mutet, uocem tamen non uariat. Volat gregatim et inter uolandum obstrepens est.

Gesner. in Ornithol.

c Arist. H. A. l. 9. c. 20.

ARTICVLVS II.

De Turdo Illade et Simpliciter Dicto.

Turdus illas, tyllas Alexandro Myndio dicitur. Fuscus est per totum dorsum. Pectus est uarii coloris, medius uenter albicat, utrinque rubet. Eodem colore pars sub alis tingitur. Interiora oris penitus flauescunt. *Nidificant* in Bohemia uel Hungaria. Gregatim plerumque in dumetis degunt. Initio hyemis per quatuordecim fere dies ante pilares in Heluetiam aduolant, circa pascha recedunt. Racemis uiscificant uineisque multum damni inferunt. Ideo tempore uindemiaram capiuntur. Gesnerus in disseci uentriculo mense Nouembri baccas spinæ albae, quam oxyacantham dicimus, reperit.

Quem Aldrouandus *turdum simpliciter dictum* uocat, is Bellonio *turdus primus Aristotelis* et *turdus uisciuorus minor* dicitur. Crura in eo ex descriptione Gesneri albicant. Pectus, uentrem et latera punctanigra insigniunt, illud subflauo et rufo colore in unum commixtis insignitur. Idem sub alis color merus. Tota fere pars prona fuscescit. Alae fusco rufum miscuerunt et maculas subflauas habent. Venter candidus est. Crura albicant. Proprium illis esse adparet, ut circum oculos maculentur. Sexum solo cantu discerni posse dicunt.

NB. *Genus turdorum exoticum uide in mantissa. N. 9.*

CAPVT III.

De Merulis.

Merula Graecis κούρνος, κέρνυς et κέρνυς, quibusdam a ni-

gro colore nigretta, Latinis, quod foliua sit et sola pascatur, *merula* dicitur.

Genera. dicitur. Duo ipsarum *genera* Aristoteles *a* ponit. *Vulgare* seu nigrum et *candidum*, quod tantum circa

a H. A. l. 9. c. 19. Cyllenam Arcadiae nasci scribit: nos et in Noruegia et in nouo orbe inueniri scimus. Varro *b* inter res inusitatas reponit. Addit et *tertium* fusco colore et minoris magnitudinis, quod passerem solitarium uel merulam montanam quidam esse iudicant. Vidit Aldrouandus totam ex flauo ad castaneum uergentem, mutato forte priore colore.

Magnitudinem ei turdi trichadis Aristoteles tribuit, citante Athenaeo, colorem nigrum, rostrum puniceum uere, an falso, nescio. Albertus rostrum et pedes crocea. Sed, ut plumarum colorem pro temporis diuersitate mutant, ita et rostrum idem non seruat. Nam id anniculis, teste Plinio, in ebur transfiguratur, at maribus duntaxat. Scaliger †, pullos nigrum habere, anniculos buxum adfirmat.

Sexus optime discernitur. *Foemina* namque fusca est, rostro inferius tantum lutescente, supra plane fusco. Gula pectusque totum ex albicante et fuscescente coloribus maculantur. Nominat Aldrouandus *c* quandam *leucephalum*, cuius caput praeter tres maculas oblongas nigras, quae retro oculos conspiciebantur, prorsus candidum erat, rostrum et oculorum iris lutea, pedes fuscescebant. Cauda et uenter aterrimi coloris. Alae albo maculabantur. Adponit et *candidam totam*, rostro duntaxat rutilo et pedibus lutescentibus. Alae ex albo et nigro sunt maculae, mas minus, quam foemina, cauda nigra, rostro et pedibus intense in mare rutilis, pallide in foemina flauescens.

Locus. Quantum ad *locum*, uersantur in locis densis confitis arboribus, spinetis, angustis montium angulis et lapidum fissuris. Mutant, ut turdi, *d* locum et hyeme in uicina demigrant

d Arist. H. A. l. 9. c. 16. aprica. Parasitus tamen apud Athenaeum, si aliorum sub dio perpetiendus sit, se merulam esse profitetur.

Vescuntur iisdem, quibus turdi. Sed et pomis forborum, orni sambu-

cique acinis. Caueis inclusae etiam carnibus. Plantae, ex quibus praecipue cibum decerpunt, sunt oxycedrus Dalechampii, ilex aquifolia eiusdem, myrtacanta, phillyrea angustifolia, myrtus laurea maxima, myrtus exotica Plinii et arca Theophrasti effigie alni.

Nidos figura hemisphaerica oblongiuscula, ad modum scutellae cauos, ex furculis ramulisque exilibus et fibrosis radiculis luto inter se contextis, substrata molliore materia, construunt. Bis anno omnium auium primae ante exactam hyemem in Heluetia mense Martio uel Aprili *pariunt*. Numerum pullorum nemo exponit. Nido Aldrouando adlato quinque inerant. Persarum magos ex saluia sub ficu putrefacta, dum sol et luna secundam solis faciem occupant, auem merulae similem procreasse, cuius adustae cinere lampadi insperso domus serpentes repleta uidebatur, auctor est e Langius.

De earum *uoce* fringulicire quidam usurpat. Veteres eius non exprimunt proprium, sed inter canoras ponunt. Quandam adeo in nouem uocum modis exprimendis excelsisse, ut nullus hominum perfecte eam imitari potuerit, Albertus auctor est. Incipiunt autem uere canere, continuant per aestatem. Hyeme cohibendo uocem *f* strepunt et tumultuose uoculantur. Plinius *A. l. 9. c. 49* hyeme balbutire, circa solstitium mutas esse *g* ait.

Amicitiam cum ea rubecula colit. Sequitur enim eam et noctu uel iuxta ipsam uel in proxima arbore conquiescit. Ipsas noctuae ita infensas quidam uolunt, ut, quotiescunque clamantem audiuerint, tanquam iniuriam uindicaturae aduolent. Mali Punici grano perire Aelianus *b* auctor est.

Ingenium respicit, quod *i* humanum sermonem, quamuis linguam strictam, rostrum rectum et angustum habeant, imitantur et quod laurifolio annuum fastidium purgant.

De

Vfus.
b. Hor.
2. Jern.

1 Plin.
N. l. 10
c. 50.

m Plin.
l. 5. de
uocula
sanit.

e Epist.
Medic. 38
Vox.

Gesner.
Ornith.

g Plin. H.
N. l. 10.
Amicitia.

1 Arist.
9. c. 19

h Ael. H.
A. l. 6. c. 46

Ingenium.
i Philostr.
l. 7. in ni-
ra Apol-
lon.

Quantum ad *medicinam*, bene illis, qui laxa sunt aluo, praescribuntur. Plinius inassatas cum myrti baccis dysentericis mederi scribit. Porta *n* melancholiae. Fimus ex ^{nl. 3.} aceto mistus, si orizam auis comederit, exstirpat lentigines. Caput ad ^{Phytogn.} brachium sinistrum cum leporis pedibus portatum audaces facere mendacium est. ^{c. 11.}

C A P V T IV.

De Merulis in specie.

ARTICVLVS I.

De Pasfere Solitario et eius Congenere.

et duabus costis colore dactylorum
maculis interstincto. *Dorsum* ci-
nereum fulvo maculatum. *Pedes*
turdo similes. *Caudam*, ut in luscini-
a, rufam, quam mox, ut e nido eximi-
tur, immutat. *Mas*, quia pulcrior,
coloris elegantia a foemina distin-
guitur.

In rupibus solitariis nidificat et raro in plano aut per ualles cernitur. Certo anni tempore sub tegulis seu imbribus degit. Canit noctu aeque ac interdiu ad lumen candelae maxime. Franciscus Gallorum rex tanti eius cantum fecit, ut nullam praeter hanc audire dignaretur.

PASSERI SOLITARIO *con-*
ner est illa avis, quam quidam petro-
 cos scyphum, Germani Steinrotele
 et Blauvogel uocant, Bellonius *bbl. I. Ob.*
 cyaneum Aristotelis, sed falso, (*ex fern. c. II.*
 picorum enim genere est, rostro *et l. 6. de*
 etiam ad saxa durissimo et quis me- *Anib. c. 6.*
 rulam totam caeruleam uidit) di-
 xit. Magnitudine est sturni, pecto- *Seiler. ad*
 re, ceruice et lumbis cyanea, dor- *Gesne-*
 so et alis nonnihil nigricans. Ro- *rums.*
 strum ei fessui digiti longitudine,
 subter nares fuscum, imo aculeatum,
 superiore parte adunca inferiorem
 ut plurimum contegente.

Degit in altissimis, praeruptis et *Locust.*
niueis scopulis, in Creta, Citharea,
Corceyra, Zacyntho, Eubaea et cir-
ca fluvium Athesin.

Genera-
tio.

Nidificat in deuiss solitudinibus pullosque, quos ternos aut quater-
nos excludit, ut a rupicapris etiam
tuti sint, in cauernas deorsum
condit.

Vox.

Vox ipsi articulata, amoena et ua-
ria. Media et intempesta nocte ex-
pergefata ad adstantis prouocatio-
nem claro spiritu canit. Ante tem-
pus autumnii cum colore etiam uo-
cem mutat ac alis expansis nouos
secum continuo murmurans exco-

gitat cantus nec ueteris obliuisci-
tur.

Color sub hyemem niger e cae-
ruleo euadit. Circa ueris initium
in pristinum commutatur. Adul-
ta uel e nido semel egressa et uola-
tui adueta nullis astutiis capitur.
Moris denique ei, oculos hominum
aliorum alitum more adpetere.
Tamque diligenter res obseruare, ut
pleraque uocis aliquo articu-
lo indicet.

ARTICVLVS II.

De Merula Montana, Germanorum Torquata,
Bicolore et Saxatili.

Merula Germanorum MONTA-
NA auis est paulo infra tur-
dum maiorem. *Caput*, dorsum et
alae rufo quodam modice admisto
nigricant. *Pectus* est ex plumis par-
tim subfuluis, partim nigricantibus
obscurè maculosum. *Os* interius
et lingua lutei seu melini coloris.
Ventris color ex nigro et cinereo
mistis, crura ex glauco nigricante
et rufo constant. Cauda est atra.

TORQVATA, quae et monta-
na, saxatilis et equina, quod in syl-
uis uermiculos in fimo equino quae-
rat, auis est barbatula, magnitudi-
ne fere et colore turdi. Parte pro-
na inter collum habet albas duo-
rum digitorum latitudine plumas,
reliqua maculosas, nigris in medio
pennis, ambitu albis, superiore fu-
scas, alarum pennis, margine extrin-
seco albicantibus. *Foemina*, quam
Aldrouandus descripsit, erat corpo-
re toto subnigro, rostro circa na-
res et in apice nigro ad latera fla-
uescente, pennis remigibus alarum
nec non uentris, extimis oris non-
nihil albicantibus, caeterea candi-
cantibus. In ultimo gutture seu
pectoris principio macula albisima
pollicem lata ad humeros pertin-
gente uel torque candido orna-
batur.

Merula BICOLOR, quod duo-
bus potissimum coloribus fusco aut
subnigro et luteo rubescence uariet,
dicta, est auis merula paulo minor,
capite fusco lineolis candicantibus
uariiegato, rostro in luteo rubescen-
te, qui etiam color in tergore et
cauda intensior, in pectore et uen-
tre remissior uidetur. Alarum re-
migibus fuscis, in extremis oris al-
bis, pedibus breuiusculis, digitis pro
proportione longis luteis, unguibus
rubicundis.

SAXATILIS, quam Turnerus ex
graculorum genere facit, quidam
cyanon Aristotelis credunt, nonnul-
li rubiculam saxatilem, nucifragam,
merulam Alpinam uocant, auis est
cum *caryocatactæ* Gesneri eadem,
merula maior. Sturni fere instar
maculata, supra nigricans, minus
tamen in capite et dorso, quam in
alis, maculis ubique distincta semi-
lunaribus, quae pariter per tergus
et alas maiores sunt, quam per ca-
put. Prone a rostro ad anum us-
que lutea maculis ferrugineis albis-
que, quae et ipsae magnitudine ua-
riant, percurrentibus. Alarum pen-
nas maiores habet nigras et in ex-
tremis oris candicantes. Caudam
supine nigram, prone ferrugineam,
pedes fuscus. Vaga est nec
inuenusta.

ARTI-

ARTICVLVS IV.

De Merula Rosea, Exoticis et Merulae Congenere.

Merula ROSEA ab aucupibus Italis sturnus marinus uocatur. Est merula paulo minor, tergo, pectore et alis supernis roseis seu carneis, capite cirrato, rostro, qua capiti iungitur, nigro, caetera carneo, alis et cauda nigris, remigibus fere subcaustaneis. In foemina color est dilutior, caput si excipias. Reliqua enim pars colli, alae et cauda minus, quam in mare, nigrescunt. Plurimum adipis corpori adiciunt et in cibo maxime commendantur.

EXOTICA est duplex, *Brasilica* et *Indica* apos. *BRASILICA*, ut a Bellonio describitur, differt magnitudine a merula. Rostrum illi breue. Color totius corporis, si caudam et alas excipias, quae atrae sunt, adeo intense rubet, ut nullus intensior rubor possit excogitari. Cauda oblonga est, crura nigra. Illius, quam Aldrouandus exhibet, pennae superius omnes ad scapulas rubent, dein nigrae succedunt, has rubrae rursus excipiunt. Rostrum est insigniter recuruum, intus luteum. Pedes, qui pro tibi-

proportione maiusculi, ex cinereo leuiter fufcescunt. APOS monstrosa forte est. Rostrum habet merulae, in extremitate nigrum et recuruum, infra, qua capiti iungitur, candidans. Caput, uenter, dorsum colore coccineo intenso et uegeto, alae et cauda nigro, unde porphyromelanos dici posset, tinguntur.

CONGENER merulae est duplex. *Vna* rostro prope, quod linea rubra conspicitur, nigro, capite, dorso et cauda ad subcaustaneum uergentibus, extremis oris albicantibus. Prone pectore uentreque toto et cauda lineis quibusdam cinereis per transuersum ductis albicat. *Alter* merulis erat minor, passeribus maior, capite cinereo, oculis nigris aureo circulo circumductis, rostro pro corporis proportionem robusto, luteo, crassiusculo, in extremitate nigro et acuto. Dorso ad caudam caustaneo obscuro, pennis alarum, quae dorso iunguntur, albis. Quae uentri nigris. Remigibus in extremis oris cinereis. Similis collationi cinereo uidebatur.

CAPVT V.

De Sturno.

Sturnus Graecis *στῆρ*, *ψάρος*, *βύπτα*, *βύρτος* et *γόλμης*, quod apud Hesychium et Phauorinum leges, dicitur. Auis est ob colorum uarietatem et conspersas per corpus maculas elegans et bene picturata a poetis dicitur. Non tantum autem albis maculis tingitur, sed rubescit quoque, lutea aliquando, in alis prope oculos et in infimo tergo uiridescit. Rostrum habet picorum non absimile, in fine fuscum. Caudam breuem et nigram. Pedes fere croceos. Aristoteles a solum uulgare genus, quod super tecta cantu suo aures fatigat, agnouisse uidetur. b Aldrouandus tres exhibet. *Vnum*

totum album, rostro, quod ex luteo rubescit et pedibus, qui leuiter carnei, exceptis. *Alter* caput, collum et rostrum erant alba, maculae supra oculos binae nigrae, uenter candidus, alarum principia maculis subcaeruleis uaria. Remiges alarum et cauda, ut in sturno uulgaris. Pedes lutei. *Tertius* totum corpus ex cinereo lutescebat. Pectus punctulis conspergebatur. Rostrum et pedes nigri coloris erant.

Locum si adtendas, nullibi non inueniuntur. Auenis, pratis aquosis, ubi armenta pascuntur, et agris gaudent. Turribus inprimis et tectis hyeme latent. Si uisum, pampha-

gisunt. Nam praeter baccas et uvas, quibus impense delectantur et pinguescunt, milium quoque, panicum, cicutam, stercora et lumbricos, imo suspensorum cadauera, ideo ab eorum esu Belgae abstinent, depascuntur.

Generatio. Nidulantur iisdem fere locis eodemque pene modo, ut pasferes. Ter anno parere dicuntur et uno tempore septem uel octo oua ponunt. Graecis dicuntur *κικλίζειν*, auctori Philomelae pisitare. Summo mane maxime sunt obstreperi, nocte silent. Visi, qui omnium

e Bruer. l. 15. de re cib. c. 42.

auium uoces imitabantur. Et c in Galliae urbibus habentur, qui sermonem explanate longiori etiam p *Plin. H. N. l. 10. c. 24.*

Volatus.

Proprium ipsis cateruatim uolare et quodam pilae orbe circumagi, omnibus in medium agmen tendentibus. Vespere potissimum adgre-

gantur et tanta mulditutine atque impetu quandoque uolant, ut nubem facere et tempestatis modo sonare uideantur. Dicuntur sibi ipsi medicinam facere. Adterebat *f. Gesner. in Ornith.* di luxato oua formicarum comminuta et sub alis calefacta unus. Sic integer intra paucos dies euasit. Metuunt accipitrem eundemque superne uel a latere accedentem alis euentant, subtus uolantem stercorebus opprimunt. Semine alii intereunt et a canibus metuuntur.

Galenus g eos inter *cibos* adtenuantes et boni succi refert, quod uel de iuuenulis uel de illis, qui in montibus degunt, sumendum est.

Vindemiae h tempore pabuli melioris copia non improbantur. Sui uiiores euadere, si mox captis capiti amputentur, i Cardanus auctor est. Stercus oryza pastorum ad faci-

NB. *Sturni genus Indicum uide in mantissa. Num. 6.*

CAPVT VI.

De Coccythraustis.

Descriptio.

Duplicem coccythraustem Aldrouandus exhibet, uulgarem Gesneri et Indicam cristatam. Illa ita dicta, quod rostro suo coccos et interiora cerasorum grana confringere soleat. Circa Verbanum Lacum fringilla montana, Bellonio a rostri magnitudine Grosbec dicitur. Putabat hanc esse Aristotelis pardalum quiddam. Falso ex collatione utriusque patebit. Pardalus enim colore toto cinereus est, magnitudine par sturno. Coccythraustes autem est, si Bellonii descriptionem sequemur, sturno paulo minor, rostro duro et magnitudine pro corporis proportionem insignis. Capite superiore mali aurantii colore cum macula sub gutture nigra, collo cinereo, dorso fuluo, alarum extremitatibus ex uiridi lutescentibus, sicuti torques palumbis, caudae extremitate alba, subtus fulua. Ventre, pectore et gutture eiusdem coloris. Gesnerus ei tribuit alaudae

Arist. H. A. l. 9. c. 23. Bellon. de Anib. l. 7. c. 30.

aut loxiae magnitudinem. Rostrum durum, ualidum, breue, latum, quod inferius a pennis nigris ambitur. Colorem capitis in foemina charopum uel ex flauo rufum, in pectore et uentre ex cinereo rubicundum. Pennas alarum superius nigricantes, in medio albentes, in imo coloris fere caerulei seu Indici. Collum primum et utrinque ad latera plumis cinereis uestitum. Dorsum ex fusco nigricans.

Aestate in syluis capitur et tum in Italia in montibus agit. Sub Octobrem ad plana descendit. In Germania aestate rarius, hyeme frequentius cernitur. Nidificat in arborum cauis. Visitat nucleis cerasorum, quae rostro confringit, necnon oliuis et aliis baccis. Non seruat ad crescentem aetate colorem. Caueae inclusa non solum raro cantillat, sed ne institutionem quidem admittit.

INDI.

TITVLVS II.

De Insectiuoris Canoris.

CAPVT I.

De Luscinia.

Nomen.

Inter insectiuoras canoras primum *Lusciniae*, alterum *hypolaidi*, tertium *atricapillae* locum tradimus. Causa in uoce patebit. Illa Graecis *αἰδων* et *αἰδώς*, Latinis seu, quod in lucis canat seu, quod ante lucem seu, quod lugens lusciniā, sed et acredula, uolucris Attica, ales Daullia, Pandionia etc. dicitur.

Descriptio.

Arist. H.

A. l. 9. c.

15.

Plin. H.

N. l. 10.

c. 29.

Formam non est, quod describam, cum ubique sint obuia. *Linguae* summo acumine caret nec tenuitatem illam primam habet, quam caeterae aues atque hoc illi cum atricapilla commune intercedit. *Mari* foemina corporis habitu similis, aliquando tamen ad cinereum uergens, quod et iunioribus competit. Illa, quam Schwenkfeldius maiorem uocat, tota fere cinerea est et parum rubedinis obtinet. *Sexum* male ex corpore coloris, mole, oculo dextro, qui mari maior dicitur, conlegeris. *Mares* adulti uere capti, quod tum in uenerem ruentibus genitalia turgeant, sese produnt, extra id tempus, quae frequentes et modulatos edit cantus, qui continuo spiritu in longum trahuntur, quae unico saepe insistit pedi et diu immobilis permanet, mas est. Cur sitat per caueam foemina et cantum breuem concisum ac intermissum promit.

Locus.

Locus ipsis diuersus. In syluis quaedam uitam agunt, quae maiores sunt forte, quia se in his tutiores a serpentibus credunt, in sepiibus quaedam, nonnullae montana loca amant, palustria nonnullae, plana aliae. Hybernia iis caret, si Botero credendum, Batauia, si aliis, imo mori inlatae dicuntur. Athenis tanta ipsarum copia, ut philomelam Atticam poetae finxerint. Sunt et prope Arduennam syluam plurimae. Aestate adulta non diu

adparent et sub autumno usque ad dies uernos conduuntur. Maximi uaeneunt, quae in caueis hyemem pertulere. *Cibus* eis uermiculi, sed imprimis formicae et illarum oua. In caueis duris ouis et mica panis uescuntur.

Nidum uere mense Maio uel etiam prima aestate, quandoque humi sub sepiibus et arborum truncis, aliquando in ipsis fruticibus uiridibus et densis ex foliis arborum, paleis et musco oblongiusculum construnt. Cum plurimum fena oua pariunt et, dum incubant, a cantu, si Aristotelem sequimur, cessant, si Albertum et alios, lusciniā peruigil custos, cum oua quodam sinu corporis et gremio fouet, infomnem longae noctis laborem (solam ex omnibus somnum negligere καὶ διὰ τὴν ἀγρυπνίαν Hesiodus apud Aelianum auctor est) cantilenae suae uitate solatur, quo possit non minus dulcibus modulis, quam fotu corporis, oua animare.

Cantum et uocem earum, quam *εὐσημεῖν* Pollux uocat, Sidonius *gibulare* dicit, Plinii uerbis explico. Luscinis, inquit ille, diebus ac noctibus continuis xv. garrulus sine intermisso cantus. Densante se frondium germine, non in nouissimum digna miratu aue. Primum tanta uox tanto in corpusculo, tam pertinax spiritus. Deinde in una perfecta musicae scientia modulatus editur sonus et nunc continuo spiritu trahitur in longum, nunc uariatur inflexo, nunc distinguitur conciso, copulatur intorto, promittitur reuocato, infuscatur exinopinato. Interdum et secum ipse murmurat plenus, grauis, acutus, creber, extentus, ubi uisum est, uiibrans, summus, medius, imus breuiterque omnia tam paruulis in fau-

Parrus.

Arist. H.

A. l. 9. c. 9.

Aelian.

uar. l. 12.

c. 20.

For.

Sidon. E.

pist. l. 2.

Plin. H.

N. l. 10.

c. 29.